

Beheersplan

PAROCHIEKERK SINT-AUDOMARUS EN KERKHOF MET AFSLUITINGSMUUR
Beschermd monument en beschermd landschap
Dorp (zonder nummer), 8690 Alveringem

okt 2019

architectenbureau
maarten dobbelaere
bv ovv bvba

Tweekapellenstraat 15
9050 Gentbrugge
0495 36 55 83
info@maartendobbelaere.be
www.maartendobbelaere.be

BEHEERSPLAN ONROEREND ERFGOED

Naam van het Onroerend Erfgoed:	Parochiekerk Sint-Audomarus
Ligging:	Dorp (zonder nummer), 8690 Alveringem
Beschermingsbesluit:	Besluit nummer 0036, bescherming als cultuurhistorisch landschap: Het landschap van de kerk van Alveringem met haar omgeving (kerkhof en afsluitingsmuur) KB 10 februari 1940 Besluit nummer 0606, bescherming als monument: De Sint-Audomaruskerk te Alveringem KB 8 september 1971
Beheersplan opgemaakt door:	Architectenbureau Maarten Dobbelaere Tweekapellenstraat 15 9050 Gentbrugge Ir-architect Maarten Dobbelaere en Bouwhistorica Wendy Berger
Opdrachtgever:	Gemeente Alveringem Sint-Rijkersstraat 19 8690 Alveringem

Met medewerking van het Agentschap Onroerend Erfgoed, Afdeling West-Vlaanderen.
Datum ter goedkeuring ingediend: 24 oktober 2019

INHOUDSOPGAVE

1.	Identificatie van het onroerend goed	5
1.1.	Inleiding	5
1.2.	Identificatie	8
1.3.	Kadasterplan	9
1.4.	Juridische toestand	9
2.	Historische nota	12
2.1.	De korte geschiedenis van Alveringem	12
2.2.	De geschiedenis van de Sint-Audomaruskerk te Alveringem	13
2.3.	De geschiedenis van het interieur en de interieurobjecten, onroerend door bestemming	18
2.4.	De geschiedenis van het kerkhof	39
3.	Inventarisatie van de erfgoedelementen – huidige toestand	53
3.1.	Exterieur kerk	53
3.2.	Interieur kerk	72
3.3.	Erfgoedelementen kerkhof	122
4.	Beschrijving van de erfgoedwaarden	141
4.1.	Kerk	141
4.2.	Kerkhof en afsluitingsmuur	142
5.	Visie op toekomstig beheer van de erfgoedwaarden	144
5.1.	Hoofddoelstellingen	144
5.2.	Nevendoelstellingen	146
6.	Opsomming van de beheersmaatregelen	149
7.	Voorstel van opvolging en evaluatie	175
7.1.	Opvolging beheer	175
8.	Bijlagen	178
9.	Bibliografie	180
	Literatuur	180
	Archiefbronnen	180
	Onuitgegeven bronnen	180
	Internetbronnen	180

1. IDENTIFICATIE VAN HET ONROEREND GOED

1. IDENTIFICATIE VAN HET ONROEREND GOED

1.1. INLEIDING

Aanleiding en vraagstelling

Dit beheersplan wordt opgemaakt voor de, als monument beschermde, Sint-Audomaruskerk samen met het, als landschap beschermde, kerkhof met afsluitmuur te Alveringem - Dorp.

Zowel de kerk, haar interieur als het kerkhof worden beschreven in dit plan. Ook de kerkhofmuur zit hierin vervat. Dit omvat de volledige bescherming, die ook de grens van dit beheersplan bepaalt.

Het reeds opgemaakte landschapsbeheersplan (2012) wordt als basis gebruikt voor het onderdeel landschap van dit overkoepelende beheersplan. In het landschapsbeheersplan werd de kerk niet beschreven. Dit beheersplan zal een overkoepelende visie geven, voor kerk en kerkhof samen.

Doel

De bedoeling van dit beheersplan is om een duidelijke visie te ontwikkelen waarbij het behoud van kerk en kerkhof centraal staat. Het beheersplan gaat veel verder dan louter de beschrijving van beschermd erfgoed, maar zal tevens het onderhoud, beheer en gebruik van deze kerk en het kerkhof voor de volgende 20 jaar in grote lijnen vastleggen. Door goed onderhoud en beheer van erfgoed zullen restauraties in de toekomst tot een minimum worden beperkt. De directe aanleiding voor dit beheersplan is de noodzaak tot onderhoudswerken aan de kerk.

Afbakening

De afbakening van het beheersplan is bepaald op basis van de bescherming. In het beschermingsbesluit van de kerk (KB van 8 september 1971 – monument) en het beschermingsbesluit van het kerkhof met afsluitingsmuur en oorlogsmonument (KB van 10 februari 1940 - landschap) wordt deze afbakening duidelijk bepaald. Dit wordt weergegeven op het kadasterplan onder punt 1.3 en bijlage 1.

Afbeelding 1 Zicht op de kerk en het kerkhof op west- en zuidgevel (eigen afbeelding, februari 2017)

Afbeelding 2 : Zicht op de oost- en noordgevel van de kerk en het kerkhof (eigen foto, februari 2017)

Opbouw van het beheersplan

Een diepgaande afbakening van het desbetreffende gebied wordt in het eerste hoofdstuk behandeld. Voor de onderbouwing van de erfgoedwaarden (§4) is de historische nota daaraan voorafgegaan (§2). Deze nota

beschrijft de geschiedenis van de site en achterhaalt de verschillende bouwfases. De inventarisatie (§3) dient als praktische ondersteuning voor de concrete richtlijnen, maatregelen en werkzaamheden voor het beheer van de komende 20 jaar. Daaruit volgt een visie op het beheer en doelstellingen in de toekomst (§5). Om de beoogde doelstellingen te bereiken wordt er vervolgens een oplijsting gemaakt van de instandhoudings-, onderhouds- en/of restauratiewerken en andere beheersmaatregelen (§6). In hoofdstuk 7 wordt een voorstel gedaan voor de opvolging en evaluatie van het project. Het laatste hoofdstuk omvat alle bijlagen en extra toevoegingen (§8).

Het beheersplan is niet te beschouwen als een statisch gegeven, maar zal meegroeien met het project in de komende jaren. Herwerkingen en bijstellingen zijn een noodzaak om de kerk en omgeving te onderhouden, te beheren en aan te passen aan de toekomstige normen.

1.2. IDENTIFICATIE

Naam	NAAM
Beknopte beschrijving	Centraal in de dorpskern van Alveringem bevindt zich de Sint-Audomaruskerk. Rond de kerk is het originele kerkhof nog aanwezig met kerkhofmuur.
Type bescherming	Monument en cultuurhistorisch landschap
Periode	17e eeuw-21 ^{ste} eeuw
Adres	Dorp (zonder nummer), 8690 Alveringem
Kadastrale gegevens	Alveringem Afdeling: 1 Sectie: C Nummers: 1248B
Beschermingsbesluiten	
<i>Cultuurhistorisch landschap:</i>	Besluit nummer 0036, bescherming als cultuurhistorisch landschap: Parochiekerk Sint-Audomarus met omgeving (kerkhof en afsluitingsmuur) KB 10 februari 1940
<i>Monument:</i>	Besluit nummer 0606, bescherming als monument: Parochiekerk Sint-Audomaruskerk te Alveringem KB 8 september 1971
Beheersplan	Van toepassing op het monument (kerk) en cultuurhistorisch landschap (kerkhof, kerkhofmuur en oorlogsmonument)
Opdrachtgever	Gemeente Alveringem Sint-Rijkersstraat 19 8690 Alveringem

Afbeelding 3: Dorpskern Alveringem met het cultuurhistorisch landschap (kerkhof en muur – groen) en het monument (kerk – rood). De oranje bolletjes zijn inventarisitems, de rode monumenten (zie verder).

1.3. KADASTERPLAN

(Zie ook **BIJLAGE 1**)

De perimeter waarop het beheersplan van toepassing is, omvat de kerk en het kerkhof. Dit komt overeen met onderstaande afbakening.

N.B. Het plan ontbreekt bij het beschermingsbesluit.

Afbeelding 4: kadastraal plan : afbakening beheersplan en kadastraal perceel – zie ook **BIJLAGE 1** (uittreksel kadaster op schaal en met noordpijl).

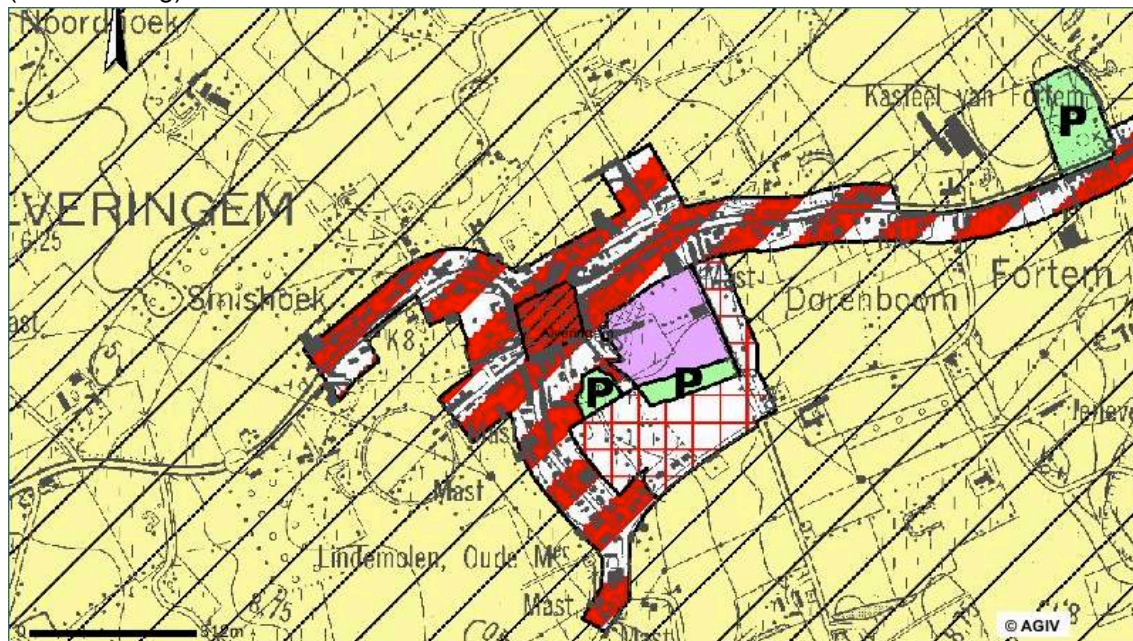
1.4. JURIDISCHE TOESTAND

1.4.1. Eigendom, zakelijke en persoonlijke rechten

De kerk en het kerkhof zijn in het bezit van de gemeente Alveringem.

1.4.2. Ruimtelijke ordening - gewestplan

De kerk en zijn omgeving zijn gesitueerd in 'woongebied met cultureel, historische en/of esthetische waarde' (rode arcering).

Afbeelding 5: Uittreksel uit het Gewestplan, Alveringem (niet op schaal)

2. HISTORISCHE NOTA

2. HISTORISCHE NOTA

In deze nota wordt de geschiedenis van Alveringem en haar dorpskern, meer bepaald de kerk en het kerkhof, besproken. Dit is een samenvatting en interpretatie van de reeds uitgebreide beschikbare informatie.

Een uitgebreide historische nota is terug te vinden in:

A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013

2.1. DE KORTE GESCHIEDENIS VAN ALVERINGEM

2.1.1. Stichting van het leenhof van het Vrije van Sint-Omaars in de vroege middeleeuwen

De oorsprong van Alveringem hangt samen met de mythe rond het mirakel van Sint-Audomarus.

De heer Adalfried had een blind zoontje van drie maanden oud. Bisschop Omaar werd uitgenodigd op de kasteelhoeve om het kind te dopen. Na het doopsel kon het kind zien. Dit zou hebben plaatsgevonden omstreeks het jaar 663. Sint-Audomarus (of Sint-Omaar) was stervende in deze periode. Wellicht was het mirakel puur een mythe en wil het een verklaring bieden voor de plotse bekering van de streek rond Veurne. Het zou tevens kunnen verduidelijken waarom de heerlijkheid Alveringem banden had met het kapittel van het verre Sint-Omaars (Saint-Omer, Noord-Frankrijk).¹

De Sint-Audomarusput groeide uit tot een bedevaartsoord en er werd een kapel gebouwd (datering onbekend). In 1892 werd de kapel gesloopt. De Sint-Audomarusput zelf werd gedempt in 1895.²

Echter zit er ook een waarheid in bovenstaande legende. Zo heeft Alveringem een Germaanse oorsprong en zijn er veel bezittingen van Sint-Omaars in het gebied Veurne-Ambacht.

De toenmalige heer Adalfried, vader van de blinde zoon, bezat een villa en een uitgestrekt domein met hoeven en landerijen. Tijdens deze periode waren de gebouwen uitgevoerd in hout. Er zijn in het domein ook wallen en versterkingen aangebracht en grachten gegraven rond de woning van de heer. De heer Adalfried of Alver schonk zijn villa aan de basiliek van Sint-Omaars. Dit leenhof kreeg de naam het 'Vrije van Sint-Omaars'.³ Restanten van dit leenhof zijn nog zichtbaar op de Popp kaart uit 1855. Er is een cirkelvormige omwalling en gracht te zien met enkele gebouwen.

Afbeelding 6: Detail van Popp kaart, ca. 1855

2.1.2. Voorspoed in de hoge middeleeuwen

Na het jaar 1000 kende het graafschap Vlaanderen een grote bloei. Het graafschap was bestuurlijk ingedeeld in kasselrijen. Een aantal keer tijdens de middeleeuwen werd de vergaderplaats van zo een kasselrij ondergebracht in Alveringem. Het was namelijk de woonplaats van veel notabelen van Veurne-Ambacht.⁴

¹ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 9

² A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 10

³ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 10

⁴ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 11

2.1.3. Veroveringsoorlogen van de 17de eeuw

In de 17de eeuw was er een woelige periode in de Westhoek. De Spaans-Franse oorlogen zorgden voor een crisisperiode van 1645 tot 1713. Vanaf 1668 tot 1713 werd Veurne-Ambacht (inclusief Alveringem) geannexeerd bij Frankrijk.

2.1.4. Agrarische revolutie in de 18de en 19de eeuw

Midden 18de eeuw volgde terug een periode van groei in de streek van Alveringem en dit ging door tot WOI.

2.1.5. Eerste Wereldoorlog

Tijdens de Eerste Wereldoorlog was Alveringem een toevluchtsoord voor vluchtelingen uit het bezette gedeelte van het land, maar tevens een kantonnement voor de troepen aan het IJzerfront.

Bovendien kunnen we niet rond kapelaan Cyriel Verschaeve heen. Hij speelde een belangrijke rol als voorman van de Frontbeweging, een vereniging die de belangen van de Vlaamse soldaten wilde verdedigen.

Na de oorlog was de schade in Alveringem niet zo groot als in andere dorpen in de westhoek. Enkel het oude gemeentehuis werd heropgebouwd in neorenaissancestijl (nu de bibliotheek).⁵

2.1.6. 20ste en 21ste eeuw

Tot nu is landbouw een zeer belangrijk gegeven in Alveringem en de streek errond. Hiernaast is het toerisme belangrijk onder de vorm van zachte recreatie. Alveringem en de gehele westhoek zijn ideaal voor fietstochten, wandelingen, cultuur en gastronomie.

In 1977 vond een fusie plaats tussen de dorpen Alveringem, Hoogstade, Oeren, Sint-Rijkers, Leisele, Gijverinkhove en Izenberge, onder de overkoepelende naam Alveringem.⁶

2.2. DE GESCHIEDENIS VAN DE SINT-AUDOMARUSKERK TE ALVERINGEM

2.2.1. Van houten kerk tot stenen dorpskerk

De kerk is, volgens de ontstaansmythe, toegewijd aan de heilige Audomarus en ontstaan in de vroege middeleeuwen.

In de 7de of 8ste eeuw werd vermoedelijk een houten kerkgebouw opgetrokken dat later versteend werd.

Van deze eerste stenen kerk in romaanse stijl zijn nog fragmenten bewaard in de muuraanzetten en het noordelijk transept (ijzerzandsteen). Deze fragmenten beperken zich, zoals visueel kan vastgesteld worden, tot het hergebruik van ijzerzandsteen voornamelijk in de onderste regionen van de muren van de kerk. Vermoedelijk zijn er ondergronds nog sporen zichtbaar van de oudere kerk, doch is er tot op heden nog geen archeologisch onderzoek gebeurd.

2.2.2. Wijziging tot gotische hallenkerk

Vanaf de 16de eeuw werd de kerk geleidelijk aan vergroot en verbouwd tot een gotische hallenkerk.

Uit bouwsporenonderzoek vormen de toren met de drie koorpartijen en de transeptgevels de oudst bewaarde delen van de kerk. De zuidelijke transeptgevel draagt in zijn ankers `(15)56`.⁷

In 1658 werd de westelijke deur van de kerk in brand gestoken door het Spaanse huurlingenleger op zoek naar bevoorrading. Er vielen geen doden, maar de kerk was zwaar verwoest doordat de brand zich niet enkel beperkte tot de westelijke deur.⁸ De herstelling en herbouw van de kerk vond vervolgens plaats tussen 1663 en 1698. De koren en de toren kwamen het eerst aan de beurt. Het is op het einde van deze periode dat het middenschip en de zijbeuken van de kerk vergroot zijn tot zijn huidige vorm. De gevelankers van de westgevel dateren deze beuk van de kerk op 1698. Aan het zuidelijke transept dateren zij deze op 56. De andere ankers aan het

⁵ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 13

⁶ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 15

⁷ A. DESCHREVEL, Voorstel tot klassering St Audomaruskerk te Alveringem, 1669

⁸ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 12

noordelijke transept waren vermoedelijk ook cijfers, doch op heden zijn dit gewone ankers. Er kan van uitgegaan worden dat deze in 1556 gedateerd kunnen worden.⁹

Op basis van een literatuurstudie en afleesbare bouwsporen kunnen meerdere bouwfases bepaald worden.

Afbeelding 7 : zicht op de wand van transepten (eigen foto, 2017)

Afbeelding 8 : zicht op wand zuidelijk transept (eigen foto, 2017)

In de kerk is duidelijk te zien dat de opbouw van de wanden van het transept veel massiever zijn dan de andere wanden van de kerk. Deze wanden, samen met de vier steunen van de vieringtoren zijn vermoedelijk als volle buitenmuren gebouwd volgens een kruisvormige plattegrond. De traptoren, die oorspronkelijk een buitenconstructie was, onderbouwt deze vermoedens. Aan de openingen is ook te zien dat deze vermoedelijk later in deze wanden zijn gemaakt. De openingen zijn minder hoog dan deze in het schip, niet symmetrisch, er zijn diverse uitstekende delen (bv naar schip kerk, schuine afzaten in de openingen, kapitelen zijn deels ingewerkt, ...). Hieruit kan geconcludeerd worden dat de openingen nadien zo maximaal mogelijk gemaakt zijn in de bestaande wanden. In twee binnenhoeken van de kruisvorm staan er tevens schuin opgebouwde steunberen voor de toren langs de zijde van het schip. Het is bovendien opvallend dat in de steunen van de vieringtoren er bijzonder veel ankers ingewerkt zijn, vermoedelijk is dit gedaan omdat men twijfelde aan de sterkte na het maken van de bijkomende openingen.

Op deze wanden is ook te zien dat in de bovenste zones er zowel langs de binnenzijde als de buitenzijde van de transepten omvangrijke oneffenheden zitten in het pleisterwerk. Vermoedelijk komt dit door het verhogen van deze wanden, waarbij dan nadien nieuwe hogere gewelven geplaatst zijn.

⁹ A. Deschrevel, voorstel tot klassering St Audomaruskkerk te Alveringem, 9 september 1969 – archief KCML
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Afbeelding 9 : zicht op opening in wand zuidtransept naar koor (eigen foto, 2017)

Afbeelding 10 : zicht op traptoren in het zuidelijke koor (eigen foto, 2017)

Concluderend kan gesteld worden dat de oorspronkelijke kerk gebouwd was op een kruisvormige plattegrond en dat het transept, inclusief de sokkel van de vieringtoren en de traptoren, omgebouwde restanten zijn van deze originele kruisvorm. Vermoedelijk is nadien het hallenkoor gebouwd en aansluitend het schip met zijbeuken.

2.2.3. Evoluties in de 18^e en 19^e eeuw

In 1760 diende de torenspits grondig aangepakt te worden. De noordoostelijke hoek van de torenmuur werd opnieuw gemetst, een aantal balken en grote delen van de leien werden vervangen.

In 1772 werd er een nieuwe dorpel geplaatst aan de kerkdeur.

In 1776 werd een nieuwe sacristie gebouwd naast de oude sacristie.

In de westgevel zijn een aantal grafplaten ingewerkt. Deze bevinden zich aan weerszijden van de ingang. Het gaat om twee platen in arduin. Vermoedelijk dateren deze uit de periode kort na 1784.

De vier witte platen in de zuidelijke buitenmuur dateren uit de periode tussen 1808 en 1828. Vanaf 1784 was het verboden om nog in de kerk begraven te worden.¹⁰

In 1876 is er een voorstel gemaakt voor de vernieuwing van de ramen van de kerk. Op de eerste tekeningen was er kritiek van de KCM (Koninklijke Commissie voor Monumenten). De detailtekeningen hiervan bevinden zich in het archief van Onroerend Erfgoed in Brussel.¹¹

Rond de taxussen van het zuidelijk transept is een ijzeren hek aanwezig. Dit hek is enkel behouden aan de zijkanen. Het dateert vermoedelijk uit 1879.¹²

In 1890 zijn de plannen opgemaakt voor de nieuwe sacristie, in 1891 dient architect Vinck een nieuw plan in voor een sacristie.¹³

¹⁰ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 57

¹¹ Archief KCML, (meegedeeld door de erfgoedconsulent, juni 2017)

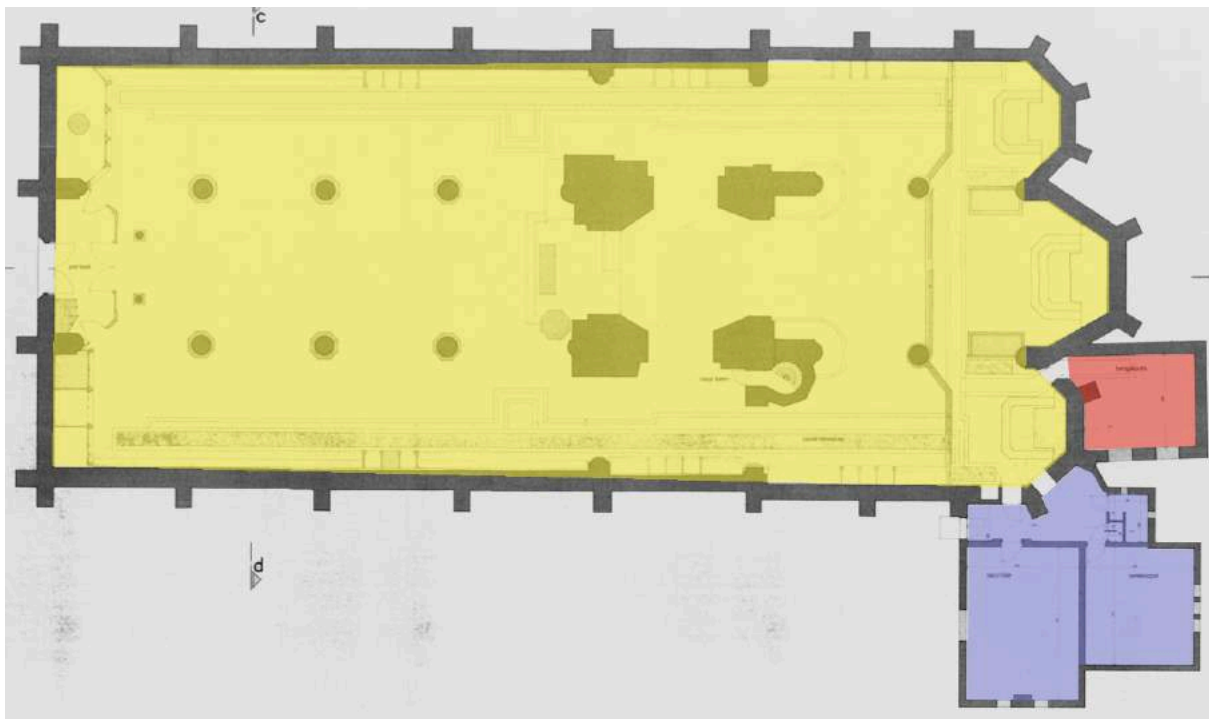
¹² A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 57

¹³ Archief KCML, (meegedeeld door de erfgoedconsulent, juni 2017)

In 1892 werd nogmaals een nieuwe en grotere sacristie opgebouwd door metser-aannemer Charles Vanpeperstraete.

Aangezien er op heden nog twee sacristieën bewaard zijn, terwijl er drie omschreven staan in de teksten, is er één verdwenen of vervangen. Er is hierover te weinig gedocumenteerd om hier een blijvende uitspraak over te doen. Er is een vermoeden dat op de plaats van de nieuwste sacristie er tussen 1776 en 1892 een andere kleinere sacristie heeft gestaan.

In 1884 zijn er werken aan de ramen uitgevoerd. De buitenomlijstingen, de monelen en het maaswerk zijn helemaal hersteld in 'witte' baksteen van de streek (Carelsteen) en zijn gefrijnd en gekapt. De glas-in-lood ramen met wisselend loodmotief (behalve deze in het hoogkoor) zijn dan uitgevoerd.

LEGENDE

- Gotische hallenkerk
- Sacristie - 1776
- Sacristie - 1892

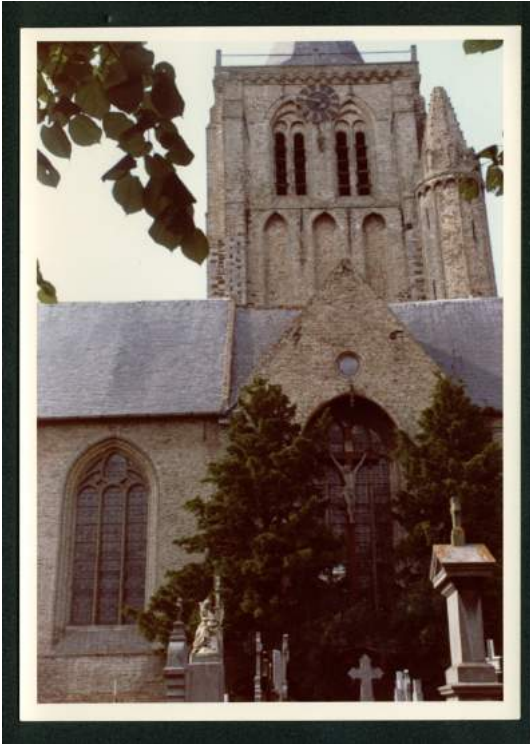
Afbeelding 11: bouwgeschiedenis kerk

2.2.4. 20ste en 21ste eeuw

Tijdens de Eerste Wereldoorlog liep de kerk beschadigingen op door granaatinslagen.

In 1920 volgden de herstellingen, de interieurevolutie is gedocumenteerd met foto's waarvan deze zijn geïntegreerd in deze nota.

De wijzerplaten van het torenuurwerk staan op de vier zijden van de toren. Uit oude foto's blijkt dat de wijzerplaten in een bepaalde periode massiever waren dan op heden.

Afbeelding 12 kerktoeren voor 1977 (archief gemeente- geen datering maar voor 1977, wellicht 1971)

Afbeelding 13: kerktoeren (archief gemeente, vermoedelijk tussen WO I en II)

In de 20ste eeuw vonden een aantal restauratiecampagnes plaats. De grootste is doorgegaan in de jaren '70. In 1974 zijn de plannen opgemaakt voor de nieuwe borstwering op de toren, deze is geïnspireerd op de kerk van Beveren aan de IJzer. Deze borstwering werd in 1977 gerealiseerd. Dit is duidelijk te zien op de voor en na foto's van de kerk.

Afbeelding 14: Detail van postkaart (Delcampe) voor 1977

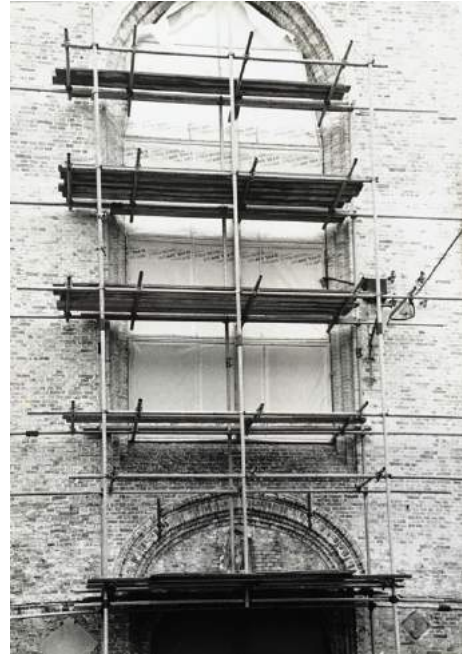
Afbeelding 15: Detail van postkaart (Delcampe) na 1977

In dezelfde periode werd het dossier opgemaakt voor de volledige restauratie van de schaliedaken met goten en valpijpen. Zo werd het volledig dak en de dakgoten hersteld, werd de toren versterkt en werden alle ramen en gevels hersteld. Dit is uitgevoerd tot ca. 1983.

De kleine wijzigingen aan de gevels (bv verwijderen polychrome schildering boven de inkomdeur, het verwijderen van het 2^e pissijn en toilet) dateren wellicht ook van deze periode.

Afbeelding 16: restauratie maaswerk ramen (Archief kerkfabriek, 1977)

Afbeelding 17: restauratie raam westportaal (Archief Kerkfabriek, 1977)

Het kruis van de Calvarie is verplaatst naar het interieur en vervangen door een ander kruis. Dit nieuwe kruis is afkomstig van de Arme Klaren uit Nieuwpoort. Het werd aangekocht in 1997.¹⁴

Aan het interieur zijn er diverse wijzigingen gebeurd, deze worden in onderstaande punten besproken.

2.3. DE GESCHIEDENIS VAN HET INTERIEUR EN DE INTERIEUROBJECTEN, ONROEREND DOOR BESTEMMING

2.3.1 Geschiedenis van het interieur

2.3.1.1 Vroegste geschiedenis: Beeldenstorm en brand

Heel wat ouder meubilair werd ongetwijfeld tijdens de Beeldenstorm (1566) vernietigd. Alveringem werd namelijk niet gespaard tijdens de plunderingen.¹⁵ De brand van 1658 heeft ook een groot deel van het interieur verwoest, maar hierna werd veel meubilair op maat besteld en aangekocht.¹⁶

2.3.1.2 18^e eeuw

Het belangrijkste meubilair van de kerk dateert van de tweede helft van de 17^e eeuw (na de brand) en 18^e eeuw. In het midden van de 18^e eeuw ontstond er een bloeiperiode van de streek van Veurne-Ambacht vanwege een agrarische revolutie. De plattelandsgemeentes hadden veel voordeel aan de aanleg van de steenweg en een kanaal.¹⁷

In 1757 werd opdracht gegeven om een doksaal te plaatsen met hieronder een portaal en er werd tevens een kast voor een nieuw baldakijn aangeschaft.¹⁸ Ten slotte is de toegang van de kerk tegen het einde van de achttiende eeuw hersteld. Het houten plafond boven de zijkoren en de lambrisering werden rond 1760 geplaatst wanneer de gewelven ook zijn gerealiseerd.

¹⁴ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 56

¹⁵ J. SCHEERDER, *De Beeldenstorm*, Haarlem 2008, p. 14.

¹⁶ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 12

¹⁷ A. PETILLION, J. TERMOTE, *Sint-Audomaruskerk Alveringem, toeristische gids*, Alveringem, 1993

¹⁸ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, pp 13, 21

2.3.1.3 19^e eeuw

In 1847 werd de afsluiting van de doopkapel uit 1715 verwijderd, ten voordele van een neogotische afsluiting. De glasramen in het hoogkoor, gemaakt in 1889, zijn afkomstig uit het atelier van Coucke.¹⁹ De gebrandschilderde ramen aan het koor stellen links de verheerlijking van Maria en rechts de prediking van de H. Audomarus voor. Beide glasramen zijn een gift van de familie Allaert uit 1889.

In 1890 vroeg de kerkfabriek de toelating om de houten balustrade uit 1715 te verkopen omdat de kerk uit de gotische periode stamt en het dus niet past deze afsluiting terug te plaatsen, al is die waardevol genoeg om in een museum te plaatsen. In 1892 stelt de KCM dat deze houten afsluiting overeenstemt met de koorgestoelten, de biechtstoelen en ander houtwerk in de kerk en dat het dus zonde is dat het vervangen werd door een gotisch schrijnwerk met slecht effect en stelt voor om geen toelating te verlenen aan de kerkfabriek om de oude afsluiting te verkopen maar om het te gebruiken voor de voorzijde van de knielbank van de zijgestoelten waarvan deze afsluiting vroeger het verlengde maakte rondom de doopvont. Dit zou gerechtvaardigd worden door de betekenisloosheid van de vlakke panelen van deze banken. De verkoop wordt geweigerd en eigenlijk wordt voorgesteld om de afsluiting terug te plaatsen op de oorspronkelijke plaats of anders te gebruiken als versiering van de zijgestoelten. De aanpassingen zijn niet uitgevoerd, doch het is onduidelijk waar deze koorafsluiting op heden is.²⁰

In 1876 werden 136 blikken sterren geleverd door S. Tisselien. De plafonds boven de altaren in het koor werden versierd met deze sterren en schilderijen.

2.3.1.4 20^e eeuw

Aan de vieringpijlers waren oorspronkelijk twee altaren aanwezig. Ze waren opgedragen aan H. Anna en de Overleden Gelovige Zielen. Begin 20ste eeuw werden ze niet meer gebruikt en zijn de altaren zodoende afgebroken in februari 1910. Het Sint-Annabeeld is behouden en momenteel opgesteld in de Sint-Walburgakerk te Brugge.²¹

De provinciale architect vindt dat dit moet toegelaten worden omdat de altaren geen grote artistieke waarde hebben, ze nemen veel plaats in en belemmeren de akoestiek van de kerk. Deze uitspraak wordt goedgekeurd door de Koninklijke Commissie voor Monumenten in 1909. Er was voorgesteld om hier neo-gotische altaren te plaatsen, dit is nooit uitgevoerd (WOI?). In 1936 is op één van deze zijden het Verschaeve-altaar geplaatst, aan de andere zijde staat nu het restant van de preekstoel.²²

Op de foto van deze altaren is centraal aan de wand ook een groot ovaal medaillon te zien, dit is verdwenen na 1909 en voor WOI. Het werd toen vervangen door een banderol, op heden hangt hier het kruis van de Calvarie.

Afbeelding 18: v.l.n.r. zicht op medaillon (foto Gemeente Alveringem ca.1909), banderol (foto Gemeente Alveringem rond begin WOI) en kruis van Calvarie (eigen foto, 2017)

¹⁹ Ivo BAKELANTS, *De glasschilderkunst in België in de negentiende en twintigste eeuw, Repertorium van A tot Z*

²⁰ Archief KCML, (meegedeeld door de erfgoedconsulent, juni 2017)

²¹ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 33

²² Archief KCML, (meegedeeld door de erfgoedconsulent, juni 2017)

Ter voorkoming van schade werd tijdens WOI een groot deel van het meubilair gedemonteerd en opgemeten tijdens de mission Dhuicque. De Mission Dhuicque heeft schetsen en plannen gemaakt van het meubilair, klok, doopvont, communiebank, biechtstoel, ... en een plan van hermontage van het meubilair. In het archief van KCM zijn deze schetsen nog terug te vinden. Gelet op de slechte toestand waarin al het meubilair van deze kerk werd teruggekregen na de oorlog, waren deze plannen volgens de Lakense architect De Meulemeester noodzakelijk om ze te herstellen (brief 8 mei 1920)²³.

In de jaren 1930 is er een zoektocht geweest naar het schilderij van de Geseling, dit was weggehaald uit de kerk in WOI. Dit werk heeft gehangen in de kerk van Oeren en Sint-Elisabeth en vervolgens in het hospitaal Ocean in De Panne. Het is daarna gerestaureerd voor de kerk van Oeren en hangt nu in deze kerk boven de deur naar de traptoren.²⁴ Opvallend is dat dit werk op de foto uit 1944 van de dooptuin (KIK) in de hoek op de grond staat en ook een foto uit 1993 in het archief van de kerkfabriek.

Afbeelding 19: zicht op de dooptuin (Archief kerkfabriek, 1993)

Op de foto uit 1944 van de doopvont is ook te zien dat de wanden van de dooptuin voorzien waren van een sjabloonschildering (die op heden nog zichtbaar is door de monochrome afwerkingslagen). Ook op andere plaatsen was er een sjabloonschildering of marmerimitatie aanwezig.

²³ Archief KCML, (meegedeeld door de erfgoedconsulent, juni 2017)

²⁴ Archief KCML, (meegedeeld door de erfgoedconsulent, juni 2017)

Afbeelding 20: foto zijaltaar (KIK, 1944)

Afbeelding 21: foto hoofdaltaar (Gemeente Alveringem, geen datering, voor 1970?)

Afbeelding 22: foto hoofdaltaar en wanden (KIK, 1944)

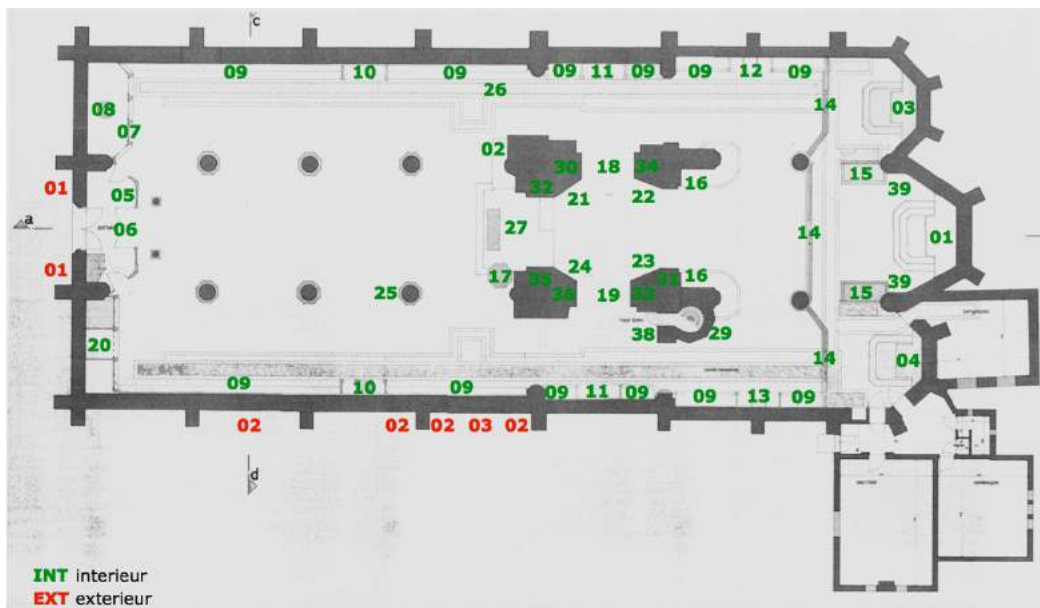
Afbeelding 23: zicht op doksaal en dooptuin met schilderij der Geseling (KIK, 1944)

Na het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) staat het hoogaltaar niet meer centraal in de diensten. De priesters gebruiken een losstaand altaar en kijken naar de kerkgangers. Ook in deze kerk werd een altaar opgesteld in het schip ter hoogte van de viering. In 1969 werd er een groot gordijn geplaatst tussen het schip en de viering om het binnenklimaat beter te kunnen beheersen.²⁵ Op basis van de kleurenfoto's, ontvangen van de gemeente, is de kerk in deze periode (na 1970) wit geschilderd en zijn de oude schilderijen overschilderd. In de jaren 1977-1981 is er sprake van het vernieuwen van de elektrische installatie, dit is aanneembaar want dit is ook de periode dat de keuring van elektrische installaties van toepassing is geworden. Zoals ook zichtbaar op de plannen uit 1979 en blijkt uit briefwisseling in 1983 is er sprake van het installeren van een verwarmingsinstallatie met convectoren, dit is echter nooit uitgevoerd.

2.3.2 Geschiedenis van de interieurobjecten individueel

De geschiedenis van de individuele interieurobjecten is in bronnen maar beperkt omschreven, doch er is meestal wel een datering bekend. Hieronder wordt de geschiedenis van de individuele interieurobjecten kort beschreven. Een uitvergroete weergave van het plan is te vinden in BIJLAGE 4. Een gedeelte van de omschrijving is overgenomen uit *Sint-Audomaruskerk, Alveringem, Toeristische Gids*, 1993 (tekst in *cursief*).

²⁵ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 38
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Afbeelding 24: Nummering interieurobjecten

Hoofdaltaar H. Audomarus (INT01)

Het rococo portiekaltaar dateert uit de eerste helft van de 18de eeuw.

Afbeelding 25: Hoofdaltaar (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 26: Hoofdaltaar (KIK, 1918, E Dhuicque) – INT01

Het Verschaeve-altaar (INT02)

Afbeelding 27: Verschaeve-altaar (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 28: Verschaevealtaar (KIK, JP Renard) - INT02

Dit altaar werd in 1936 door de parochianen geschonken en dit ter gelegenheid van een viervoudig jubileum, nl. het 25-jarig ambtsjubileum van de pastoor E.H. Volbout, van kapelaan E.H. C. Verschaeve, de kerkbaljuw P. Strangé en de koster G. Vandenweghe.

Portiekaltaar toegewijd aan Onze Lieve Vrouw met het schilderij Kroning van Maria (INT03)

Afbeelding 29: Altaar OLV (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 30: OLV portiekaltaar (KIK, 1944) - INT03

Deze rococo altaartombe werd in de Eerste Wereldoorlog gedeeltelijk verwoest. De kern van het werk klimt op tot ca. 1670, maar het tabernakel en de altaartombe dateren uit het eind van de 18de / begin 19de eeuw. De schilder is niet bekend. Opdrachtgever was Judocus Reyphins (1601-1672), geboortig van Alveringem en pastoor van Izenberge en deken van Veurne en Nieuwpoort. Hij schonk het schilderij in 1670 aan de kerk. De schenker staat linksonder afgebeeld.

Portiekaltaar toegewijd aan de H. Audomarus (INT04)

Afbeelding 31: Altaar H. Audomarus (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 32: Portiekaltaar H. Audomarus (KIK, 1944) - INT04

Dit altaar toont dezelfde uitwerking als het altaar in het noordkoor. Vermoedelijk was dit altaar in de 17de eeuw het hoofdaltaar en was het geheel oorspronkelijk in het middenkoor geplaatst.

Het schilderij dateert uit 1670.

Bovenaan zien we het beeld van de H. Bisschop Audomarus met in zijn hand een druiventros.

Het schilderij stelt de bisschop Audomarus voor die de zoon van Adalfridus doopt. Het doek is gesigneerd en gedateerd: Vigor Boucquet inv(enit) et pinx(it) 1670.

Het hier afgebeelde mirakel greep volgens de legende plaats in 663 tijdens de kerstening van de streek door bisschop Audomarus van Terwaan. Hierbij schonk de bisschop bij een doopsel het zicht aan het drie maanden oud kind van de hoofdman Adalfridus waardoor hij het vertrouwen van de bevolking won voor zijn bekeringswerk. Wanneer Audomarus tijdens de plechtigheid het kind vroeg Satan te verzaken, antwoordde het hierop bevestigend in plaats van de peter.

De afgebeelde Sint-Audomarus is niet deze van Terwaan, maar van Sankt-Gallen of Sint-Otmar. Hij wordt stevast afgebeeld met wijn of een druiventros.²⁶

Het altaar was tevens toegewijd aan Sint-Cornelis. Op een oude foto uit 1944 stond onder het schilderij in de nis een beeld van Sint-Cornelis met paustiara, een driedubbele kruisstaf en een koe aan de voeten. Belangrijk attribuut was de hoorn.²⁷

Op de plaats van dit beeld staat sinds 1968 een tabernakel uit de 17de eeuw, overgebracht van de kapel van het Sint-Vincentiusrustoord (bij de afbraak in 1968).²⁸ Dit tabernakel is gemaakt uit ebbenhout en is belegd met schildpad. De binnenzijde is rijkelijk versierd met geometrische patronen.

De altaartafel zelf dateert uit de 2de helft van de 18de eeuw. Hierop is een medaillon met de afbeelding van de H. Genoveva aangebracht.

De altaartombe is pas na de Tweede Wereldoorlog geplaatst.

²⁶ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 31

²⁷ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 31

²⁸ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 32. Het is niet duidelijk in welke gemeente zich deze kapel bevond

Doksaal (INT05)

Afbeelding 33: Doksaal (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 34: Interieur kerk (KIK-1944)

Het doksaal dateert uit de tweede helft van de 18de eeuw.

Het doksaal is uitgewerkt door Jan Baptist van Buckave, meester schrijnwerker te Veurne, in 1757. In 1759 werd het geheel afgewerkt met twee portaaldeuren van de hand van Pr. Wijcke, schrijnwerker van Alveringem.²⁹ De centrale deur creëert zo een sas aan de kerk waardoor de voormalige ingangen vermoedelijk zijn komen te vervallen.

Orgel (INT06)

Afbeelding 35: Orgel (KIK, JP Renard) - INT06

De historiek van het huidige orgel is gekend onder andere doordat er inscripties door orgelbouwers op de orgelpijpen aangetroffen zijn³⁰. Voorheen was er zeker een ander orgel aanwezig in de kerk, aangezien bij de bouw van het doksaal in 1757 het oude orgel erop geplaatst werd.

²⁹ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 22

³⁰ Inscriptie op orgelpijpen: "Deze orgel werd hersteld en van nieuwe spelen en clavier en mechanisatie voorzien door F. Loncke Alveringhem 1897. Mevrouw De Smedt de Borman betaalde gansch dit werk ad M.D.G. Den Heer de Meulemeester was pastoor M. Louis Vandenweghe organist. In 1918 vanwege de oorlog werd het orgel afgebroken door Frans Devos van Zichem en Emiel Meziere van Herstal, beide orgelmakers gelast voor het grote karwei het in veiligheid te brengen. Wij zijn beiden voldaan in de 4 jaar en hopen het orgel in deze vrede te mogen terug herstellen."

Het huidige orgel is gebouwd tussen 1783 en 1787 door Pieter van Peteghem en zijn zoon Lambert-Benoît uit Gent.³¹ Gezien algemeen gekend is dat Pieter van Peteghem actief was tot 1780 zal het hoofdzakelijk door zijn zoon gebouwd zijn.

In 1897 werd het orgel hersteld, vergroot en van nieuwe spelen en klavieren voorzien. Tegelijkertijd werd het orgel gemechaniseerd. Hierbij is het centrale deel van het orgel naar achteren verschoven.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd het orgel, samen met een groot deel van de inboedel, ter bescherming naar Frankrijk gebracht. De demontage gebeurde door Frans Vos en Emile Mezière. In 1922 werd het heropgebouwd.

In 1957-1958 werd het orgel volledig omgebouwd door Jos Loncke en zonen.

In 1989 vond de laatste revisie van het orgel plaats door Loncke Orgelbouw bvba.³²

Dooptuin (INT07) en Doopvont (INT08)

Afbeelding 36: Dooptuin (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 37: Doopvont (KIK, 1944) - INT08

De houten afsluiting van de dooptuin is in neo-gotische stijl opgetrokken in 1847 door J. Michiels uit Brugge.

Zoals zichtbaar op historische foto waren de wanden van de dooptuin in 1944 nog polychroom geschilderd. Er is geen overzichtsfoto beschikbaar van het schilderwerk van de volledige dooptuin.

De doopvont dateert uit de tweede helft van de 17de eeuw. *Het koperen deksel verbeeldt de aardbol, de slang en het kruis.*

³¹ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 24

³² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Orgel kerk Sint-Audomarus*, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/92094> (geraadpleegd op 11 april 2017)

Lambrisering (INT09)

Afbeelding 38: Lambrisering aan zuidzijde (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 39: Lambrisering aan noordzijde schip (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 40: Lambrisering viering zuid met afsluiting (eigen foto, maart 2017)

De muurbekleding werd vermoedelijk met korte tussenpozen aangebracht.

Ze dateert uit het midden van de 18de eeuw.

De stijl van de muurbekleding tegen de noordmuur is een Lodewijk XIV. Dat van de noordzijde van de koorpartij, de koren en de zuidmuur tonen tevens Lodewijk XV- of rococo-motieven.

Biechtstoelen schip noord en zuid (INT10)

Afbeelding 41: Biechtstoel schip zuid (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 42: Biechtstoel schip noord (eigen foto, maart 2017)

De rococo biechtstoelen dateren uit het midden of de tweede helft van de 18de eeuw. Deze biechtstoelen behoren tot hetzelfde ensemble als de lambrisering.

Biechtstoelen viering noord en zuid (INT11)

Afbeelding 43: Biechtstoel viering zuid (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 44: Biechtstoel viering noord (eigen foto, maart 2017)

Deze biechtstoelen dateren uit de 19de eeuw.

Deze biechtstoelen vormen een vereenvoudigde versie van de 18de-eeuwse exemplaren. Ze werden tegen het oorspronkelijke beschot geplaatst.

Biechtstoel koor noord (INT12)

Afbeelding 45: Biechtstoel koor noord (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 46: Biechtstoel uit 1699 (KIK, 1944) – INT12

Deze rijk versierde biechtstoel is via cartouches in de kroonlijst “anno 1699” gedateerd.

De kroonlijst wordt geschnaagd door vier getorste zuilen bezet met druivenranken en bekroond met een Korintisch kapiteel. De doorgangen zijn door geblokte rondbogen afgedekt.

De heilige afgebeeld in de sluitsteen boven de priesterdeur is de Heilige Jacobus. De vraag blijft dan ook of deze biechtstoel wel oorspronkelijk voor de kerk bestemd was.

Biechtstoel koor zuid (INT13)

Afbeelding 47: Biechtstoel koor zuid (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 48: Biechtstoel uit midden 18de eeuw (KIK, 1944) – INT13

De rococo biechtstoel dateert uit het midden of de tweede helft van de 18de eeuw.

Communiebank (INT14)

Afbeelding 49: Communiebank (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 50: Communiebank (KIK, 1944) - INT14

De barokke communiebank in eik dateert uit de 17de eeuw. Ze is gerestaureerd door Gustaaf Delafontaine, uit Menen in 1928. *Bestaat uit een hoofdgestel versierd met ranken en een eierlijst en gedragen door engelfiguren met tussenin rijkversierde balusters. Onderaan is een fries aangebracht met vruchtenranken. De communiebank werd tijdens de oorlog 1914-18 te Parijs in veiligheid gebracht.*

Koorgestoelte (INT15)

Afbeelding 51: Koorgestoelte zuid (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 52: Koorgestoelte noord (eigen foto, maart 2017)

Het koorgestoelte dateert uit het midden van de 18de eeuw.

Het koorgestoelte bestaat uit tweemaal drie zitplaatsen. De zitbank toont een gelijkaardige uitwerking als het wandbeschoot. De opengewerkte rugpanelen zijn versierd met een rocaille van riemwerk en plantenranken sporadisch aangevuld met figuratieve motieven. Rechts zien we onder meer een vrouwenhoofd en twee kussende putti. Links een mannenhoofd en een putti en een hond.

Kerkmeesterbanken (INT16)

Afbeelding 53: Kerkmeesterbank zuid (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 54: Kerkmeesterbank noord (eigen foto, maart 2017)

De kerkmeesterbanken dateren uit het midden van de 18de eeuw.

Deze stoelen werden vroeger gebruikt bij de officiële diensten door de leden van de gemeenteraad en de kerkraad. Deze banken behoren tot eenzelfde ensemble als de koorgestoelten en het wandbeschoot. Op de panelen zijn van zuid naar noord afgebeeld: een adelaar die een slang vangt, een vis, een slang, putti en een bladmasker, een vogel pikt een druif uit een schaal, een arendskop met een tak in de bek en een decoratief paneel. De noordelijke zitbanken bevatten uitsluitend decoratieve panelen met uitzondering van het vierde paneel dat een kussende putti en bladmasker toont en het achtste paneel waar een vis is afgebeeld.

Preekstoel (INT17)

Afbeelding 55: Preekstoel (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 56: Preekstoel (KIK, 1944) - INT17

De preekstoel dateert uit de tweede helft van de 17de eeuw. *De panelen op de kuip van de predikstoel zijn versierd met medaillons met daarop de bustes van O.L.Vrouw, de H. Petrus, de H. Jacobus en de H. Johannes. Op de pijlers de symbolen van de vier evangelisten (zie ook hoofdaltaar). Bij de verplaatsing van de predikstoel in 1970 verdwenen een deel van de sokkel, de trap en het klankbord.*

Broodkast (INT20)

Afbeelding 57: Broodkast (eigen foto, maart 2017)

Vermoedelijk uit 1853. *In dit broodkot of broodkast werd in vroegere tijden door de disraadmeester brood uitgedeeld aan de armen. Dit gebruik bleef tot kort voor de Tweede Wereldoorlog bewaard. Tot dan werd bij de begrafenis van rijke personen aan de armen een brood gegeven voor hun aanwezigheid.*

Reliekenkast (INT19)

Afbeelding 58 Reliekenkast (KIK, 1944) - INT19

Afbeelding 59 Reliekenkast (eigen foto, 2017) INT19

De reliekenkast dateert van de eerste helft van de 17de eeuw. Doorheen de jaren is de sokkel vervangen. Op 10 juli 1682 greep een onderzoek van de relieken plaats door P. Breynne, op dat ogenblik deken van Veurne. Het geheel werd in het voorjaar 1993 gerestaureerd door de firma Alarva.

Beelden (INT21-24)

De geschiedenis van de beelden in de kasten van de viering lopen op tot de 17de eeuw. Enkele beelden zijn in de 20ste eeuw gerestaureerd. Elk beeld is specifiek besproken in hoofdstuk 3.

Medaillons (INT28)

Afbeelding 60 Positionering medaillons (KIK, 1944) – INT22

Afbeelding 61 Positionering medaillons (KIK, 1944) – INT23

Afbeelding 62 Interieur kerk rond 1920, medaillons aan lambrisering links (gemeente).

Afbeelding 63 Interieur kerk na 1920.

Deze vijftien medaillons beelden de vijftien mysteries (blijde, droevige, gloriejke) uit van de rozenkrans en zijn een gift van de familie Nobe-Herrein. De opschriften zijn in Oud-Vlaams. Ze bestaan uit overschilderd gips en werden door een leperling gemaakt rond 1712.

Op de achterzijde van het 4de glorievol geheim staat de signatuur Moreeuw ijpres. In Ieper was in deze periode een edelsmid werkzaam met de naam Johannes Moreeuw. Er is tot nu nog geen link gevonden tussen deze edelsmid en de mysteries van Alveringhem.

De huidige positionering was er reeds in 1944 (zie foto's KIK 60 en 61 – er zijn wel nog een aantal kleinere wijzigingen gebeurd voor het plaatsen van het gordijn in de kerk (ca. 1969)), maar op een oudere foto (afbeelding 62 : vermoedelijk rond 1920 – de erfgoedelementen van de kerk zijn nog niet allemaal teruggeplaatst na WOI) hangen ze (deels) aan de lambrisering. Vermoedelijk was dit een tijdelijke positionering want op afbeelding 63 van de historische foto's hangen er toch enkele op de plaats zoals vandaag.

Gedenkplaat Michiel de Dous (INT29)

Afbeelding 64: Gedenkplaat De Dous (eigen foto, maart 2017)

Michiel Jacobus de Dous is overleden in 1782.

Gedenkplaat Gelein Merlevede en Anne Dequidt en kinderen (INT30)

Afbeelding 65: Grafplaat Merlevede (eigen foto, maart 2017)

Gedenkplaat van Gelein Merlevede, overleden in 1765, en zijn echtgenote Anna Theresia Carolina Dequidt, overleden in 1809, en hun kinderen.

Gelein Merlevede was een brouwer. Bovenaan zijn gekruiste roerstokken en een omgekeerde stuikmand te zien aan weerszijden van D.O.M. Ook het kader zelf wordt nog eens geaccentueerd door een stuikmand met twee gekruiste roerstokken, beide gebruiksvoorwerpen voor het brouwen van bier.³³

³³ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 41

Gedenksteen Joannes Verleure (INT31)

Afbeelding 66: Gedenksteen Verleure (eigen foto, maart 2017)

Joannes Baptist Verleure is overleden in 1781.

Grafsteen Petrus, Thomas en Benedictus Delsou (INT32)

Afbeelding 67: Gedenkplaat Delsou (KIK, JP Renard) - INT32

Grafsteen van E.H. Petrus Frans Delsou, overleden in 1783, Thomas Frans Delsou, overleden in 1779, Benedictus Leonardus Delsou, overleden in 1785, zonen van Jan Baptist Nicolaus, overleden in 1750, en Joanna Dorothea Vercruysse, overleden in 1769.

Grafsteen van Joannes Maelstaf en Josepha de Beir en kinderen (INT33)

Afbeelding 68: Grafplaat Maelstaf (eigen foto, maart 2017)

Grafsteen van Joannes Jacobus Philippus Maelstaf, overleden in 1789, en echtgenote Josepha Francisca de Beir en hun kinderen, overleden in 1799.

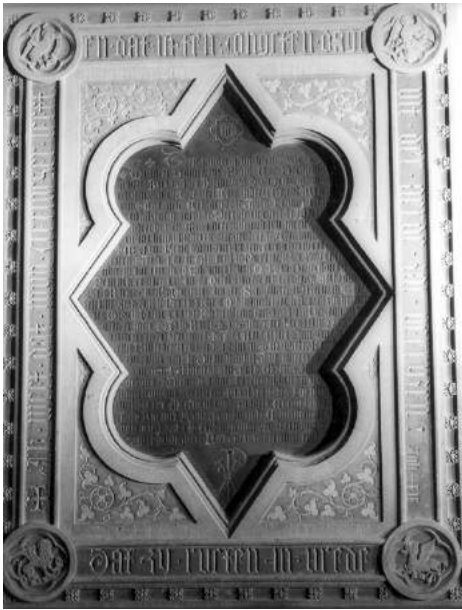
Grafsteen van Josephus de Cae en Joanna Boucneau (INT34)

Afbeelding 69: Gedenkplaat Cae en Boucneau.

Grafsteen van Josephus Petrus de Cae, overleden in 1796, en echtgenote Joanna Theresa Boucneau, overleden in 1773.

Grafplaat van Dominicus Van Der Heyde en Joanna Maelstaf en kinderen (INT35)

Afbeelding 70: Gedenkplaat Van Der Heyde (KIK, JP Renard)
- INT35

Grafplaat van Dominicus Frans van Der Heyde, overleden in 1823, en echtgenote Joanna Clara Maelstaf, overleden in 1808, en hun kinderen.

De plaat dateert uit 1859 en is vervaardigd in Brugge door T. Tramaseur.

Grafsteen Jacobus Pil en Anna Thieren (INT36)

Afbeelding 71: Grafsteen Pil (eigen foto, maart 2017)

Grafsteen van Jacobus Joannes Eugenius Pil, overleden in 1832, en echtgenote Anna Therese Thieren.

2.4. DE GESCHIEDENIS VAN HET KERKHOF

De kerk met kerkhof te Alveringem ligt in het centrum van het dorp en heeft altijd al een belangrijke plaats ingenomen in het dorp, zowel visueel als qua betekenis. De centrale plek van het kerkhof in het dorp maakt duidelijk dat de bevolking van Alveringem de overledenen nog dagelijks eert.³⁴

2.4.1. Algemene geschiedenis van de kerkhoven in Vlaanderen

In de middeleeuwen heerste de traditie in onze streken om te begraven in en rond de kerken. In de kerk werden de belangrijkste mensen begraven, waarbij er tevens een onderscheid werd gemaakt in de locatie. Zo werden zeer belangrijke mensen nabij het hoogkoor begraven.

In de 'tuin' van de kerk stonden vaak notenbomen en kippenhokken. Hiertussen werden de mensen begraven.

In 1784 maakte Jozef II een einde aan het begraven van mensen in de kerk. De grote steden dienden tevens hun kerkhoven te verplaatsen tot buiten de stadsmuren. Kleine dorpen, zoals Alveringem, werden vrijgesteld van deze regel en mochten het kerkhof rond de kerk behouden.

In 1804 vaardigde ook Napoleon een decreet uit. Dit decreet gaf de gemeente het gezag over de begraafplaats, ten nadele van de clerus. Ook werd het begrip concessie ingevoerd.

In 1971 trad een nieuwe wet in voege i.v.m. de begraafplaatsen. Door een gebrek aan plaats werden de eeuwigdurende concessies, vergunningen omgezet tot 50-jarige vergunningen, die kosteloos kunnen worden verlengd. Indien er geen verlenging volgt, wordt het geheel terug eigendom van de gemeente. Deze kan het grafteken behouden of afbreken. Een deel van ons waardevol funerair erfgoed is hierdoor verdwenen in de jaren '70 en '80.

In de jaren 1990 volgde een groeiende erkenning van het funeraire erfgoed. De vzw Epitaaf werd opgericht. Ook op beleidsmatig gebied volgden maatregelen om het erfgoed beter te beschermen. Meer details over de recente ontwikkelingen kunnen teruggevonden worden in het landschapsbeheersplan van BVVR.³⁵

³⁴ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 42

³⁵ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 62-64
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

2.4.2. De funeraire evolutie te Alveringem

2.4.2.1. Vroegste geschiedenis

Afbeelding 72: Detail van de Kaart van Ferraris, 1771-1778

Afbeelding 73: Detail uit een luchtfoto (bron: WACKENIER 2006, p 25, afkomstig van Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel)

Ommuring

In de 18de eeuw (zoals zichtbaar op de Ferrariskaart uit 1778) is een gracht aanwezig rond het kerkhof, in het westen en het noorden. De oostzijde was afgewerkt met een haag. Volgens oude rekeningen blijkt dit een doornhaag geweest te zijn.³⁶ Aan de zuidzijde was een muur aanwezig.

In 1767 werd de zuidelijke kerkhofmuur opgemetst door Melchior Carlier, een plaatselijke metser. De Deurwaerder leverde ijzeren ringen om in de muur te verwerken.³⁷

De oostelijke kerkhofmuur werd rond 1770 gemetst.

Het kerkhof was te bereiken via een toegangspoort. Het eerste model van deze poort was uitgevoerd door Laurens Pilgrim in 1766. Het was een houten hek tussen bakstenen pijlers met hierop een stenen bol. In 1841 werd een nieuw houten hek geplaatst. De poort werd in 1889 vervangen door een ijzeren exemplaar.³⁸

De gracht werd wellicht in het begin van de 19de eeuw gedempt. Op de 'Atlas der Buurtwegen uit 1841, is een haag of bomen te zien aan de noord- en westzijde van de kerk. Aan zuid- en oostzijde is een muur zichtbaar.

Aan de zuidelijke en westelijke kerkhofmuur zijn aan de buitenzijde ijzeren ringen zichtbaar. Deze verwijzen naar de stierenmarkt- en keuring, die tot 1993 tweejaarlijks plaatsvond op het kerkplein.

Verschillen in hoogte en de variatie van de bakstenen wijzen op veel aanpassingen en vernieuwingen van deze muur. Bij de heraanleg van het dorpscentrum in 1968 zijn de oorspronkelijk scherpe hoeken van de muur afgerond.³⁹

³⁶ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 53

³⁷ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 54

³⁸ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 56

³⁹ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 35
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

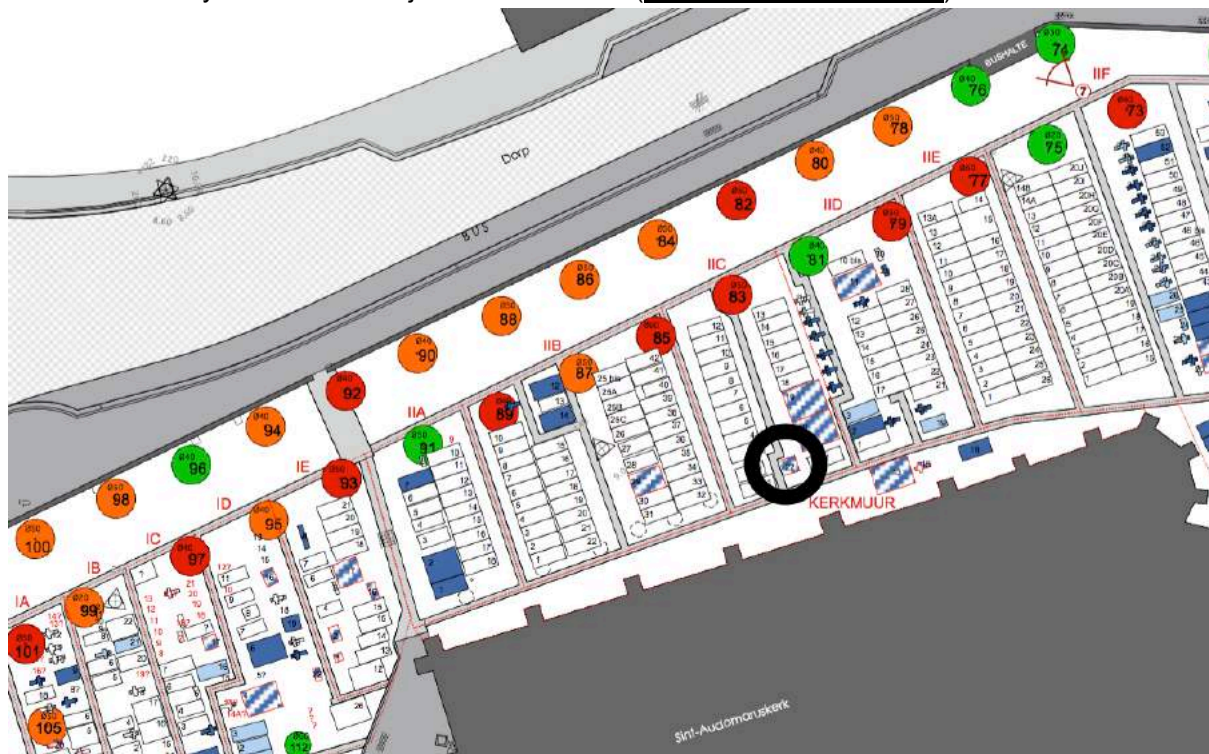
Afbeelding 74: kerkhofmuur (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 75: kerkhofmuur, historisch (Delcampe)

Graftekens

Afgaande op de sterfdatum is het oudste nog bewaarde monumentale grafteken op het kerkhof dit van brouwer Pierre Vanderheyde-Demolder. Hij overleed in 1869. (**GRAF IIC22, BIJLAGE 4**)

Afbeelding 76: Graf van Pieree Vanderheyde-Demolder nr. IIC22, aangeduid binnen zwarte cirkel.

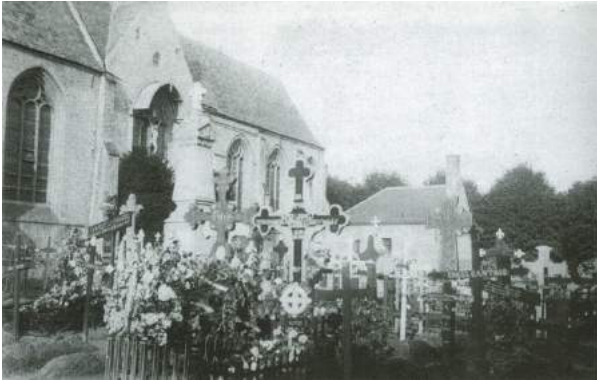
Vanaf 1897 zijn de eerste vergunningen voor concessies terug te vinden in de gemeenteraadsbesluiten. Een luchtfoto⁴⁰ begin 20ste eeuw toont een zeer groen kerkhof met voornamelijk aan zuidzijde graven.

2.4.2.2. Eerste helft van de 20ste eeuw

Tijdens WOI

Tijdens de Eerste Wereldoorlog lag Alveringem in niet-bezet gebied. Wel werden honderden Belgische militaire oorlogsdoden begraven op het kerkhof. In 1915 kwamen elke dag soldatenkruisen bij. Er werd begraven tot op de toegangslaan van het kerkhof. Doordat het kerkhof de toevloed niet meer aankon, werd vanaf juli 1915 begraven op het kerkhof van Oeren en vanaf september 1918 te Sint-Rijkers.

⁴⁰ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, Kerk en kerkhof van Alveringem, 2013, P 59
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Afbeelding 77: Kerkhof in de zomer van 1915 (Gemeente)

Afbeelding 78: Kerkhof in de zomer van 1915 (Gemeente)

Afbeelding 79: Foto van de begrafenisstoet van kapiteit Delanoeye op 1 juni 1917 (bron: WACKENIER 2006, p 154, uit Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel)

Interbellum

In augustus 1922 werden bijna alle nog overblijvende soldatengraven op het kerkhof te Alveringem weggehaald en verplaatst naar nationale militaire begraafplaatsen of hun geboortedorp. Enkel de Alveringemse militaire oorlogsdoden bleven ter plaatse. In 1923 werd het oorlogsmonument opgericht door de beeldhouwer Leonard de Visch aan de ingang van het kerkhof. Hiervoor moest het oude ijzeren hek dat toegang gaf tot het kerkhof wijken. Op de robuust uitgewerkte pijlers stonden gedetailleerde vuurvazen.

Op het plan uit 1928 zijn 82 graven zichtbaar. Hiervan zijn er nog 63 bewaard. De graven dateren van 1869 tot 1928. Tot het interbellum waren de meeste graven nog op het westen georiënteerd. Er was een klein aantal monumentale stenen graven. Hiertussen werden kruisen geplaatst in verschillende materialen (beton, ijzer, hout, arduin). Deze werden in de volle grond geplaatst. Nog voor de Tweede Wereldoorlog is het landschap van de kerk met haar omgeving beschermd als cultuurhistorisch landschap.

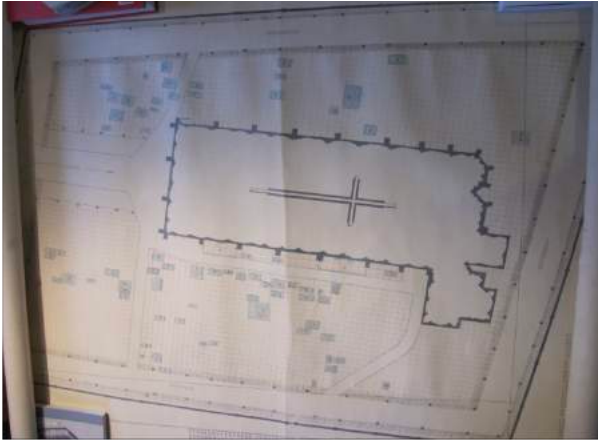
Na WOII

Na de Tweede Wereldoorlog werden meer rijen aangelegd op het kerkhof, met een afwisseling van rijen met kruisen en rijen met stenen monumenten.⁴¹

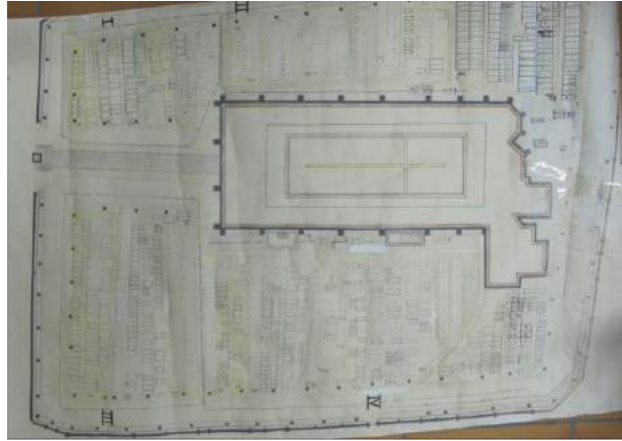
Door de heraanleg van het centrum van Alveringem en de aanleg van de gewestweg in 1968 dienden een aantal graftekens verplaatst te worden. De noordoostelijke hoek van het kerkhof werd namelijk afgesneden. Ook de ommeegang van de lindebomen werd onderbroken.⁴²

⁴¹ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 53

⁴² BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 45
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Afbeelding 80: Plan uit 1928 (Gemeentearchief Alveringem)

Afbeelding 81: Plan uit 1986, bestaande toestand (Gemeentearchief Alveringem)

In de jaren 1970-80 is een opening in de muur gemaakt, ten noorden van het kerkhof tussen sectie I en II. Het pad dat hier start wordt veel gebruikt. Bij een plaatselijke herstelling is gebleken dat de muur hier gewoon tegen elkaar was gemetst, niet in verband. Ook de afwerking is verschillend. Het ene muurdeel heeft een ezelrug. Het andere niet.⁴³ Vandaar de keuze om hier een opening in de muur te voorzien met een tussenliggend voetpad.

In 1986 werd het kerkhof grondig aangepast. Ongeveer een derde van het kerkhof aan zuidzijde werd opnieuw aangelegd met nieuwe lanen evenwijdig aan de kerk. In dit jaar werden de militaire oorlogsgraven gegroepeerd rond het graf van Cyriel Verschaeve.⁴⁴

In 1987 werd een columbarium opgericht aan de oostzijde van het kerkhof.

Sinds de goedkeuring van het landschapsbeheersplan in 2012 zijn de bomen gerooid in november 2014 en nieuwe bomen aangeplant in december 2015. Daarbij zijn twee gietijzeren kruisen verplaatst. Het bushokje is verplaatst en de muur is op deze plek doorgetrokken. Ook is er op verschillende plaatsen gras ingezaaid om te komen tot een meer landschappelijk kerkhof. Verder is de zone rond het columbarium heraangelegd: de haag is verwijderd en er is gras ingezaaid.

Het oorlogsmonument aan de inkom van de kerk is in 2017 hersteld en de muur is ook in dit jaar gerestaureerd en van een nieuwe kaleilaag voorzien.

Geschiedenis bijzondere gehelen Plan BIJLAGE 4

Kinderperk

Rechts van de toegangsweg in IIIC bevindt zich het kinderperk. Het is een intimistisch geheel van 21 kindergraven dat wordt ingesloten door monumentale graftekens.

De graftekens hebben een verscheiden uitzicht. Het gaat van kleine kruisjes, over mini-stèles tot zerkjes in blauwe hardsteen en graniet. Het oudste graf dateert van 1927, het jongste van 1998.

⁴³ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheersplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 54

⁴⁴ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheersplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 44
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Afbeelding 82: Kinderperk (BVVR, 2012)

Afbeelding 83: Kindergraf (BVVR, 2012)

Afbeelding 84: Detail van een kindergraf (BVVR, 2012)

Geestelijken

Ook de priestergraven zijn dicht bij elkaar gelegen. Aan het attribuut kelk-hostie zijn de priestergraven te herkennen.

In 1880 werd pastoor Ghyselen begraven in de tuin van de calvarie. Hierna volgden hier nog anderen. Ook werden een aantal priesters tegenover de calvarie begraven. Enkel de priesters van Alveringem liggen hier. Andere priesters op het kerkhof zijn begraven bij hun familie.

De zusters zijn doorgaans bij elkaar begraven, soms naast elkaar, soms samen onder één grafteken. Ook zij werden soms bij hun familie begraven.

Afbeelding 85: Priestergraven aan de Calvarie (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 86: Rustplaats van de zusters van Liefde van Roeselare (BVVR, 2012)

Cyriel Verschaeve (1874-1949)

C. Verschaeve was priester te Alveringem en letterkundige. Vanaf de jaren 1930 kreeg hij meer interesse in bewegingen als het Duitse Nationaalsocialisme. Hij kwam hier openlijk voor uit en vluchtte na de oorlog in 1945 naar Oostenrijk. Dit bleek een goede keuze te zijn, want in 1946 werd hij wegens collaboratie bij verstek tot de doodstraf door het vuurpeloton veroordeeld. In 1949 overleed hij na ziekte en werd bijgezet in een grafkapel op het kerkhof van Solbad Hall.

Afbeelding 87: Betonning van het graf van Verschaeve
(www.vlaamsemilitantenorde.com/brevier.htm)

Afbeelding 88: Uiteindelijke stèle van Verschaeve
(www.vlaamsemilitantenorde.com/brevier.htm)

In 1973 werd het lijk van Verschaeve opgegraven door leden van het VMO (Vlaamse Militanten Orde) in Oostenrijk en in het geheim overgebracht naar België. Dit werd 'Operatie Brevier' genoemd.

Pas op 3 augustus 1973 werd hij definitief begraven op het kerkhof van Alveringem. De kist werd in een houten bekisting geplaatst en dichtgenageld. Hierna werd beton op de houten bekisting gegoten (6 ton).⁴⁵ De reden hiervoor is om een volgende opgraving te voorkomen.

Als grafteken is gekozen voor een uitvergroete, arduinen versie van het heldenhuldezerkje.

⁴⁵ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 77
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Heldenhuldezerkjes

Als voorzitter van het Comité Heldenhulde stond Verschaeve mee aan de wieg van het ontstaan van de heldenhuldezerkjes. Het ontwerp van deze zerkjes kwam van de kunstenaar Joe English, die het uitstekende in 1916 voor het graf van zijn vriend Firmin Deprez. Er werden in totaal een 800 van deze zerkjes opgericht op verschillende kerkhoven. Op basis van dit ontwerp werd tevens de IJzertoren opgericht.

Het betonnen kruis was meestal witgeschilderd met een zwartgeschilderd opschrift. Op de kruiskop vormen de letters AVV/VVK een kruis (Alles Voor Vlaanderen / Vlaanderen Voor Kristus). Daaronder staat een reliëf van een gestileerde vogel met gespreide vleugels en het grafopschrift. De vogel verwijst naar de Vlaamse strijdkreet 'Vliegt de blauwvoet, storm op zee' uit 'Het lied der Vlaamsche Zoonen' van Rodenbach.

Momenteel bevinden zich nog acht betonnen heldenhuldezerkjes op het kerkhof van Alveringem, waarvan zeven van militaire oorlogsdoden en één voor een oud-strijder.

In 1986 werden deze geplaatst rond het graf van Verschaeve en tevens herschilderd. Het kruis van Gustaaf Desiere werd in 1986 hermaakt, evenwel zonder blauwvoet.

Afbeelding 89: Heldenhuldezerkjes te Alveringem (WACKENIER, 2006)

Afbeelding 90: Heldenhuldezerkjes rond het graf van Verschaeve (eigen foto, maart 2017)

Op het kerkhof staan tevens een aantal arduinen versies naar model van het heldenhuldezerkje opgericht door de families van de overledenen zelf.

De familie Leuridan

Op het kerkhof liggen familieleden vaak bij elkaar in de buurt begraven. Dit is ook zo voor de familie Leuridan. Er zijn 6 graftekens terug te vinden nabij de zijingang tot het kerkhof.

Drie hiervan dateren reeds van voor Wereldoorlog I. Het oudste dateert uit 1893.⁴⁶

Een bijzonder graf is dit van Robert Leuridan. Het gaat om een houten kruis met zijn naam en het embleem van Verdinaso.⁴⁷ De uniekheid van dit graf zit hem in het embleem. Dit komt op geen enkel ander graf voor.

Afbeelding 91: Graven van de familie Leuridan (BVVR, 2012)

Afbeelding 92: Graf van Robert Leuridan (BVR, 2012)

⁴⁶ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 80

⁴⁷ Verdinaso (Verbond van Dietsche Nationaal Solidaristen) was een autoritaire politieke beweging, verwant met het fascisme die bestond tussen 1931 en 1941).

Burgerlijke oorlogsslachtoffers

Tijdens een bombardement in 1940 zijn een aantal burgerlijke oorlogsslachtoffers gevallen. Deze liggen samen onder eenvoudige kruisjes.

Een arduinen kruis, een aantal rijen verder, herdenkt Adele Van Wincxtenhoven, een burgerlijk slachtoffer van WOI.⁴⁸

Afbeelding 93: Graven voor de slachtoffers van 1940 (BVVR, 2012)

Afbeelding 94: Graf van Adele Van Wincxtenhoven (BVVR, 2012)

⁴⁸ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 83
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Graftekens van brouwersfamilies

De brouwers behoorden tot de vooraanstaande families van Alveringem. Tot op het einde van de 18de eeuw werden hun grafplaten in de kerk geplaatst.

- Gelein Merlevede (INT30)
- Jacobus Benedictus Decae (INT34)

Begin 19de eeuw plaatsten ze naamplaten tegen de buitengevel van de kerk.

- Jacobus Benedictus Decae

Vanaf midden 19de eeuw verschenen monumentale arduinen graftekens op het kerkhof zelf. Veertien graftekens, waaronder:

- Graf van de familie Vanderheyde-Demolder (brouwerij De Snoek) (IIC22)
- Graf van Isidoor Petyt (brouwerij De Zon) (IE17)

Afbeelding 95: Graf van Vanderheyde-Demolder (BVVR, 2012)

Afbeelding 96: Graf van Isidoor Petyt (eigen foto, maart 2017)

3. INVENTARISATIE VAN DE ERFGOEDELEMENTEN – HUIDIGE TOESTAND

3. INVENTARISATIE VAN DE ERFGOEDELEMENTEN – HUIDIGE TOESTAND

De inventarisatie is als volgt opgebouwd.

Er wordt gestart met een algemene beschrijving, daarna komen de exterieurelementen en de algemene structuur van de kerk aan bod. Voor het interieur worden eerst de afwerkingen van de vlakken beschreven en daarna de vaste binneninrichtingen en de cultuurobjecten.

Ter ondersteuning van deze inventarisatie zijn de plannen van de bestaande toestand van de kerk opgenomen in **BIJLAGE 4**. Deze plannen zijn opgemaakt tijdens een restauratiecampagne in de jaren '70 van vorige eeuw.

Noot: Deze plannen zijn geen 100% correcte weergave van de bestaande toestand. Er worden o.a. volgende afwijkingen vastgesteld:

- Kaaimuur toren is nog niet opgebouwd.

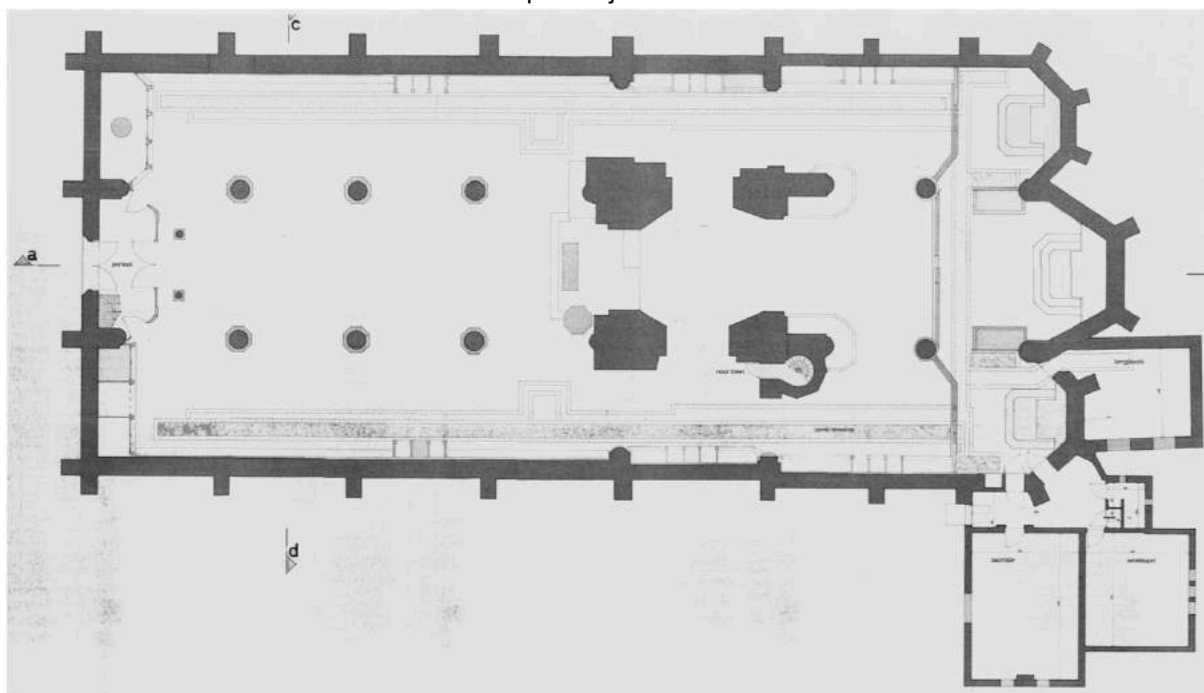
De diagnose van de kerk is gebaseerd op eigen inventarisatie en het verslag van Monumentenwacht (mei 2017).

De inventarisatie van het kerkhof wordt als laatste besproken.

3.1. EXTERIEUR KERK

Algemeen

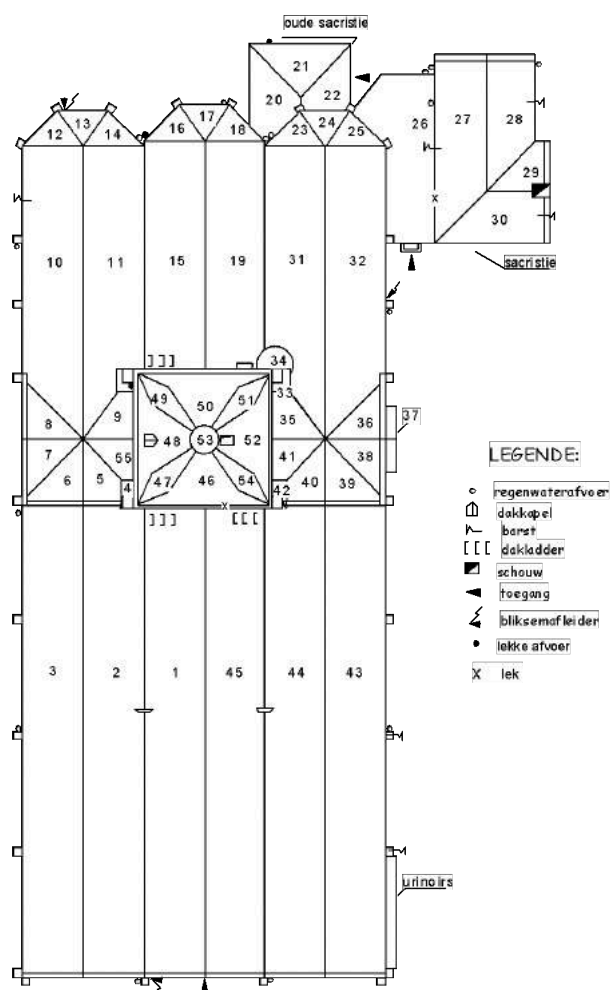
De laatgotische hallenkerk is oost-west georiënteerd en is opgetrokken in gele baksteen en ijzerzandsteen die uit de eigen streek afkomstig zijn. Karakteristiek is de 46 meter hoge vieringtoren met peervormige bekroning. Ten zuidoosten van deze toren staat een traptorentje.

Op het plan (zie ook **BIJLAGE 4**) van de kerk is te zien dat het schip bestaat uit drie beuken. In het oosten wordt de kerk afgesloten met drie koren met driezijdige sluiting. Ten zuiden van het koor zijn drie delen aangebouwd. Het meest noordelijke deel is nu de bergplaats, vroeger de oude sacristie en de twee zuidelijke delen zijn nu de sacristie.

De funderingen en funderingsaanzetten van de kerk zijn niet onderzocht. Vermoedelijk zijn deze opgebouwd uit metselwerk. Op basis van een visuele inspectie van de bovengrondse metselwerkstructuur van de kerk wordt er geen schade vastgesteld die zou kunnen wijzen op een probleem met de stabiliteit van de funderingen. Hierdoor kan ervan uitgegaan worden dat de funderingen in goede staat zijn.

Bedaking

Dakenplan: Sint-Audomaruskerk	Desmet Peter	
adres: Dorp 8690 Alveringem	04/04/2014	
Dossiernummer: 50210		

Alle dakvlakken van de volledige kerk, behalve dat van de traptoren, zijn uitgevoerd in natuurleien met koperen leihaken. De dakbekroning van de traptoren is opgebouwd uit baksteenmetselwerk.

De leien zijn over het algemeen in goede staat.

Aan de buitenzijde van de kerk is zichtbaar dat de dakstructuur van de dakvlakken 35 tot 41 aan het inzakken zijn, vermoedelijk is er een spantvoet sterk ingerot (cfr. vroeger lek) waardoor het geheel aan het wegzakken is. De daknok van de zuidelijke zijbeuk is aan de westelijke zijde (dakvlakken 43 en 44) verzakt.

De steunberen van de zijbeuken, de koren en het transept zijn afgedekt met natuurleien. Deze zijn in goede staat.

❖ Aansluitingen

De diverse aansluitingen (nokken, slabben, opstanden, bekleding topgevels, ...) zijn over het algemeen uitgevoerd in koper. Deze zijn in goede staat.

❖ Dakdoorbrekingen

Dakkapellen

In het noordelijke dakvlak van de torenspits (48) is een dakkapel aanwezig.

De wangen en het dak van de dakkapel zijn met leien afgewerkt en in goede staat. Het deurtje van de kapel is in mindere staat. Het houten front van de dakkapel heeft een verweerde verflaag. Ook zit het onderste scharnier los en ontbreekt de sluiting.

Afbeelding 97: Dakkapel torenspits (Monumentenwacht, 2017)

Dakramen en -luiken

Het koperen dakluik in het zuidelijke dakvlak van de torenspits (52) is in goede staat.

Topbekroningen

Afbeelding 98 Torenkruis met windhaan.

Het torenkruis is in redelijke staat. Het kruis is sterk roestig op de verbindingen. De haan staat vast. Deze draait niet mee met de wind.

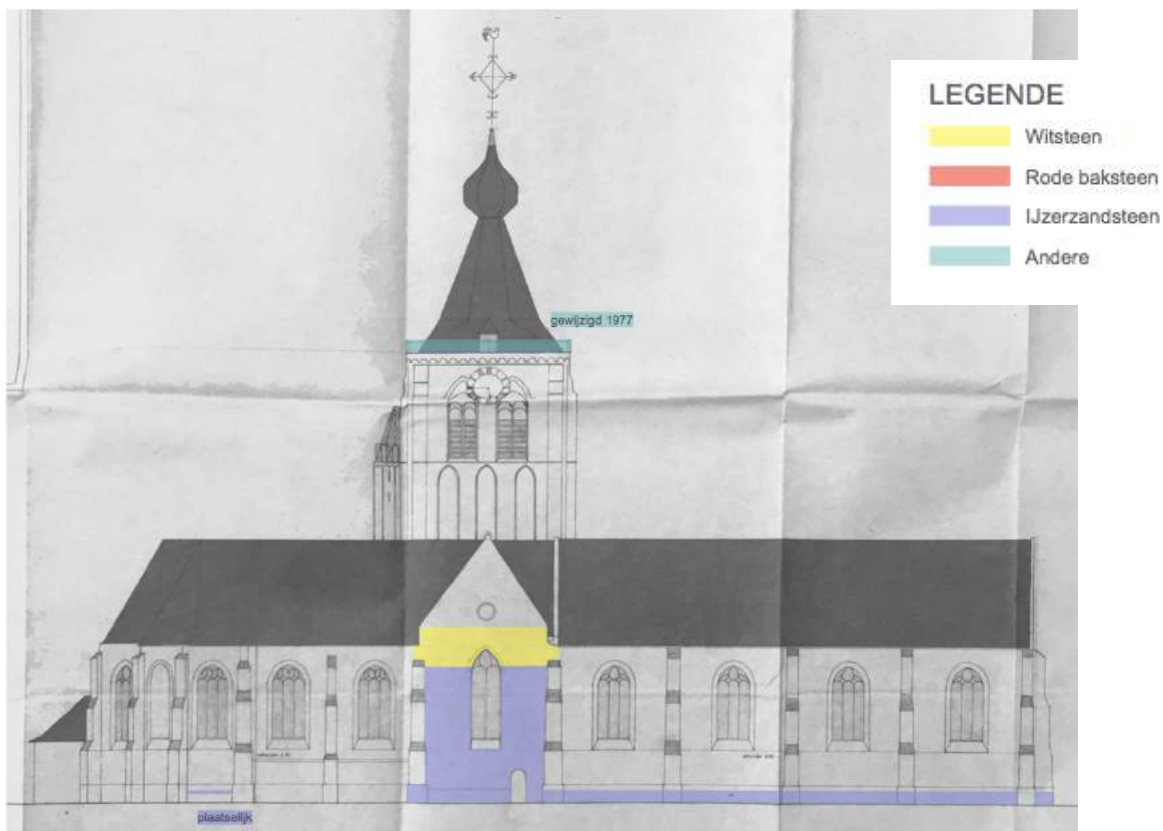
3.1.1. Noordgevel

Afbeelding 99 Zicht op noordgevel in twee delen (eigen foto, 2017)

De noordgevel van het schip bestaat uit 4 traveeën die onderling gescheiden worden door steunberen. In elke travee is een spitsboogvenster gebouwd. Het transept, bestaande uit één travee, is zichtbaar door een nauwelijks uitspringende topgevel. De noordzijde van de vieringtoren en traptoren is ook te zien.

Gevel en metselwerk

Afbeelding 100: Visuele weergave van de materialen van de noordgevel

De noordgevel bestaat uit metselwerk dat uitgevoerd is in verschillende steensoorten. De algemeen gebruikte baksteen is een gele baksteen, deze is niet in kleur aangeduid op de visuele weergave van de gevels. Deze steen komt uit de eigen streek. In een aantal zones onderaan de gevels en een groot deel van de noordgevel van het transept is er natuursteen gebruikt (ijzerzandsteen en witsteen).

Afbeelding 101 Voorbeeld van gemengd gebruik van verschillende steensoorten.

Afbeelding 102 Noordgevel toren (eigen foto, 2018).

Er is echter verspreid over de gevels zichtbaar dat er hier en daar ijzerzandstenen en natuurstenen gemengd gebruikt zijn (dit is niet weergegeven op de visuele weergave van de gevel). Dit komt hoofdzakelijk voor aan steunberen.

De noordgevel van de toren is ook uitgevoerd in gele baksteen. Er zijn klankgaten en drie spitsboog- uitsparingen te zien. In het noordelijke dakvlak van de torenspits is een dakkapel aanwezig (besproken in `dakdoorbrekingen`). De noordgevel van het koor is ook uitgevoerd in gele baksteen (koor uitvoeriger besproken in `oostgevel`).

Vensters

Afbeelding 103 Venster schip.

Afbeelding 104 Gedichte venster.

Afbeelding 105 Venster in koor.

Het maaswerk van de vensters is uitgevoerd in baksteenmetselwerk. Onder de glas-in-lood ramen van de kerk zijn er blauwe hardstenen dorpels geplaatst. Het tweelichtvenster van het transept is smaller en spits in geprofileerde omlijsting op afzaat. Enkele vensters van de noordzijde van het koor zijn opgevuld met gele baksteen.

Gevelelementen

Afbeelding 106 Uurwerk noordgevel.

Afbeelding 107 Gedichte deuropening.

Afbeelding 108 Gedichte oculus (eigen foto, 2018)..

Op de toren is een uurwerk aanwezig waarvan de cijfers en wijzers verguld zijn. De muurbekroning op de borstwering van de wandeling (toren) bestaat uit natuursteen.

Rechts onderaan het transept zijn sporen aanwezig van een korfboogvormige muuropening en boven het venster een ronde blinde oculus.

Diagnose noordgevel

Het metselwerk is in goede staat, er treedt enkel plaatselijk beperkte schade op, vooral aan de uitstekende delen en hoeken. De meeste schade aan het metselwerk is aan de vieringtoren. De gevelaanzetten tonen ook schade tot 1,5 meter boven het maaiveld. Enkele voeten van steunberen zijn reeds hersteld in de laatste restauratiecampagne. Hierbij is het maaswerk dat uitgevoerd is in baksteenmetselwerk ook hersteld.

Op de noordoostelijke hoek van de vieringtoren aan dak 49 zijn enkele Atrechtse negblokken gebarsten en losgekomen, inclusief het voegwerk. De aanwezige muurankers zijn sterk verroest.

Het metselwerk van de traptoren is in zijn geheel verweerd en begroeid met wieren.

De kalkstenen topgevel van het noordelijke transept is gerestaureerd. Deze is in goede staat.

3.1.2 Zuidgevel

Afbeelding 109: Zicht op zuidgevel (eigen foto, 2017)

De zuidgevel van het schip bestaat uit 4 travéeën die onderling gescheiden worden door steunberen. In elke travée is een spitsboogvenster gebouwd. Het transept, bestaande uit één travée, is zichtbaar door een nauwelijks uitspringende topgevel. Karakteristiek aan de zuidgevel zijn de vele gevelornamenten.

De zuidzijde van de vieringtoren, het grootste deel van de traptoren en de sacristie is ook te zien (sacristie wordt apart besproken 3.1.5).

Gevel en metselwerk

Afbeelding 110: Visuele weergave van de materialen van de zuidgevel

De zuidgevels van het gebouw, de toren en de traptoren zijn uitgevoerd in verschillende steensoorten. De algemeen gebruikte baksteen is een gele baksteen, deze is niet in kleur aangeduid op de visuele weergave van

de gevels. In een aantal zones onderaan de gevels is er natuursteen gebruikt: ijzerzandsteen en witsteen. Vlak hierboven is een rode baksteen gebruikt.

Er is echter verspreid over de gevels zichtbaar dat er hier en daar ijzerzandstenen en natuurstenen gemengd gebruikt zijn (dit is niet weergegeven op de visuele weergave van de gevel). Dit komt hoofdzakelijk voor aan steunberen.

De zuidgevel van de toren is ook uitgevoerd in gele baksteen. Er zijn klankgaten en drie spitsboog- uitsparingen te zien. De zuidgevel van het koor is uitgevoerd in gele baksteen. Tegen de gevel aan is de nieuwe sacristie gebouwd waardoor een groot deel van de gevel van het koor niet zichtbaar is.

Afbeelding 111 Belemmerd zicht op de zuidzijde van het koor (eigen foto, 2018)..

De gevelelementen zijn in andere materialen uitgevoerd (zie gevelelementen onder).

Vensters

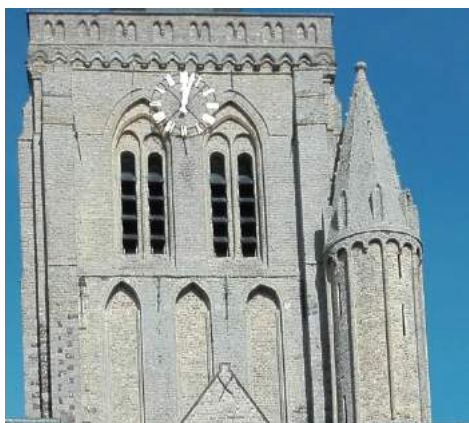
Afbeelding 112 Spitsboogvensters zuidgevel (eigen foto, 2018).

Afbeelding 113 zuidtransept (eigen foto, 2018).

Het maaswerk van de vensters is uitgevoerd in baksteenmetselwerk. Onder de glas-in-lood ramen van de kerk zijn er blauwe hardstenen dorpels geplaatst. Het venster van het transept verschilt niet met de andere vensters; dit is in de noordgevel wel het geval. Boven het grote venster in het transept is een ronde oculus aanwezig. In de traptoren zijn zeer smalle rechthoekige openingen gemaakt om de toren van licht te voorzien. Enkele vensters van de zuidgevel van het koor zijn dichtgemaakt met gele baksteen omwille van de bouw van de nieuwe sacristie.

Gevelelementen

Afbeelding 114 Zuidzijde toren en traptoren (eigen foto, 2018).

Op de toren is een uurwerk aanwezig waarvan de cijfers en wijzers verguld zijn. De muurbekroning op de borstwering van de wandeling (toren) bestaat uit natuursteen.

Afbeelding 115: Marmeren platen van links naar rechts (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 116: (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 117: (eigen foto, maart 2017)

In de zuidelijke buitenmuur zijn vier witte marmeren platen aanwezig (zie plan **Bijlage 4** EXT02). Het zijn ruitvormige witmarmeren grafplaten in een arduinen-marmeren kader. Het opschrift start bij alle vier met 'HIER VOOR/ LIGT BEGRAEVEN'. De wand in de nis onder het kruis, waar twee van de vier platen in geplaatst zijn, vertoont sporen van pleisterlagen en een polychrome afwerking.

Afbeelding 118: Kruis (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 119: Hek en taxussen (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 120: wandnis (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 121: Reliëf (eigen foto, maart 2017)

Voor het venster van het zuidelijke transept is over de volledige hoogte een groot rood houten kruis met een beeld van lijdende Christus geplaatst. Het kruis heeft een roodkleurige afwerking. Boven het raam is ter bescherming een afdak aangebracht, deze is in hout bekleed met zink.

Aan weerszijden staat telkens een zeer grote taxus deels omgeven door een ijzeren hek.

Er is er een wandnis in de zuidgevel te zien. Deze is vervaardigd van baksteen met natuurstenen elementen. Er is tevens een reliëf met kruis aanwezig gemaakt van natuursteen. Hier is een lijdende Christus aan een kruis te zien, gemaakt uit hetzelfde materiaal.

Op het zuidelijk transept, boven de Christus dolens, zijn twee muurankers aanwezig in de vorm van de getallen '5' en '6'.

Afbeelding 122: zuidelijk transept (eigen foto, 2017)

Diagnose zuidgevel

De schade aan de gevel is grotendeels dezelfde als die van de noordzijde, met inbegrip van de gevel van de torens.

Gevelornamenten

De marmeren platen zijn in goede staat op wat verwerking/vervuiling na. Van de kaders ontbreken sommige delen.

Het kruis is in redelijke staat en heeft vooral een nieuwe verflaag nodig. Het gipsen Christusbeeld is in vrij goede staat.

Het zinkwerk op de luifel is gecorrodeerd en beschadigd. Het houtwerk vertoont sporen van inrotting. De verf op de luifel is licht afgebladderd.

Het hek is volledig roest en enkel de zijkanten zijn nog aanwezig.

De wandnissen naast het raam zijn zeer sterk verweerd.

De wandnis in witte steen is sterk verweerd en gesulfateerd.

De muurankers zijn roestig.

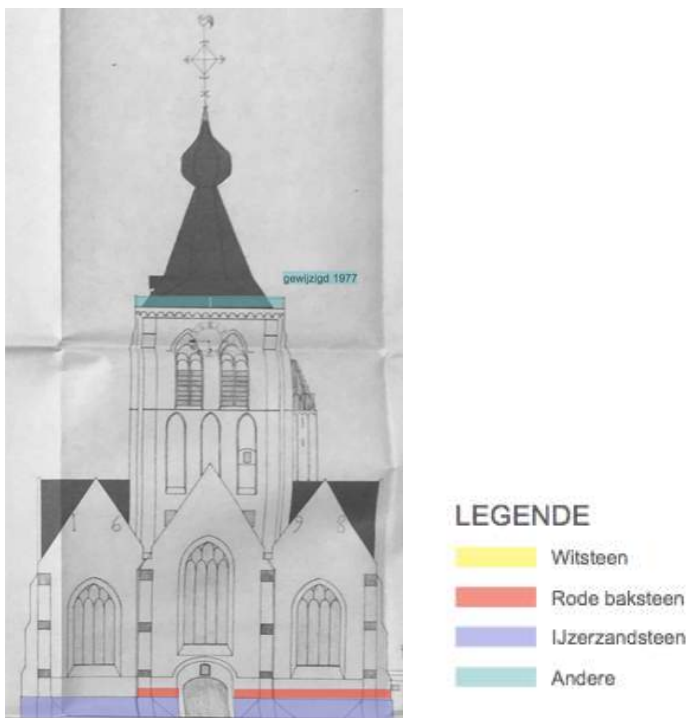
3.1.3 Westgevel

Afbeelding 123: Zicht op westgevel (eigen foto, 2017)

De Westgevel wordt gekenmerkt door de poortingang. De Westgevel bestaat uit drie puntgevels, voorzien van aandak, schouderstukken en muurvlechtingen. De drie puntgevels worden geflankeerd door steunberen met versnijdingen. In elk travee is een spitsboogvenster geplaatst.

Gevel en metselwerk

Afbeelding 124: Visuele weergave van de materialen van de westgevel

De westgevel van het gebouw en de toren is uitgevoerd in verschillende steensoorten. Grotendeels is dit te vergelijken met de zuidgevel.

Vensters

De middentravee heeft een hogergeplaatst vierlichtvenster met geprofileerde omlijsting op afzaat. Het maaswerk van de vensters is uitgevoerd in baksteenmetselwerk. Onder de glas-in-lood ramen van de kerk zijn er blauwe hardstenen dorpels geplaatst.

Portaal

Afbeelding 125: westportaal inkom deur (eigen foto, maart 2017)

In de middentravee is de ingang van de kerk voorzien door middel van een korfboogportaal met tudorboogomlijsting met kwarthol- en bolbeloop. Het geheel is geplaatst onder een doorlopende druiplijst. De toegangsdeur aan de westzijde van de kerk is opgebouwd uit een houten kader met een plankenbekleding.

Gevelelementen

Afbeelding 126 Muurankers westgevel (eigen foto, 2018)

De poortdorpel van de hoofdingang uit blauwe hardsteen is opgebouwd uit vier delen.

Boven de poort is een nis met Onze-Lieve-Vrouwebeeld in boegveld.

Er zijn restanten aanwezig van geschilderd pleisterwerk boven de deur en rond de nis.

Op de twee buitenste puntgevels zijn steeds twee muurankers aanwezig in de vorm van de getallen '1' en '6' op de linker gevel en '9' en '8' op de rechter gevel.

Afbeelding 127: Plaat ten noorden van de toegang (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 128: Plaats van plaat ten zuiden van de toegang (eigen foto, maart 2017)

Links van de toegang is een arduinen plaat ingewerkt. Rechts van de poort is een restant daarvan te vinden. Het is onduidelijk of ze nog op de authentieke plaats zitten. Vermoedelijk dateren deze uit de periode kort na 1784. De voegen en bakstenen errond vertonen sporen van vernieuwing/herstelling.

Diagnose westgevel

De schade aan de gevel is grotendeels dezelfde als die van de andere gevels. Het metselwerk van de toren is hier meer verweerd dan de overige gevels. Het metselwerk is bros en het voegwerk is plaatselijk uitgespoeld.

De vensters en het schilderwerk zijn in goede staat.

De deur vertoont sporen van ouderdom maar is in goede staat. Het schilderwerk van het hout en het beslag is in goede staat.

De deurdorpel is in gebruikte, doch goede staat.

De linkse plaat naast de poort is zeer fel verweerd en hierdoor nauwelijks leesbaar. De bevestigingsdoken zijn roest.

De muurankers zijn roestig.

3.1.4 Oostgevel

Afbeelding 129: Zicht op de oostgevel met driezijdige koorafsluitingen (eigen foto, 2017)

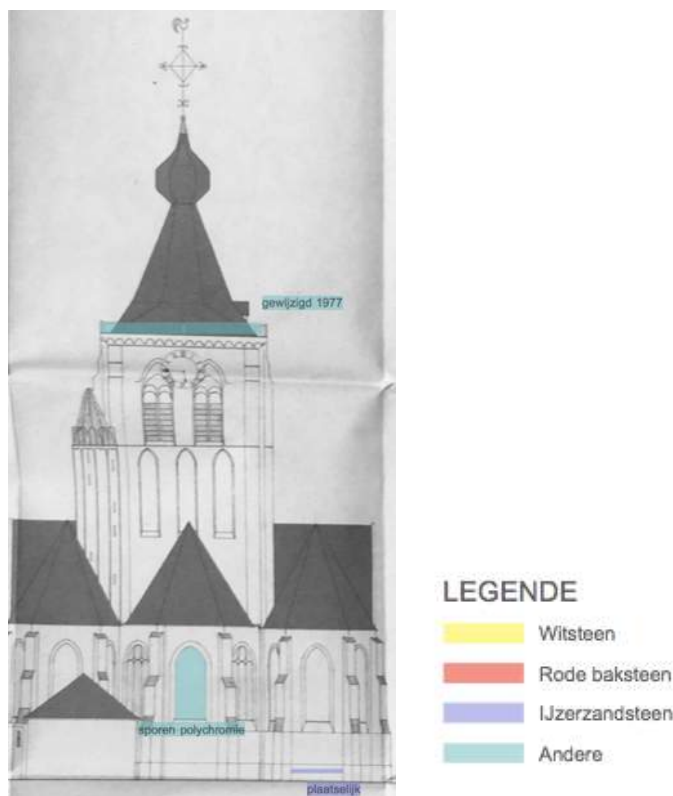
De oostgevel wordt gekenmerkt door de driezijdige koorafsluitingen. De traveeën worden onderling gescheiden door steunberen met versnijdingen. De noord- en zuidafsluiting zijn identiek, de middenafsluiting is breder. In elke travee zijn vensteropeningen geplaatst met afzaat, waarvan sommige zijn dichtgemaakt. Alle dichtgemaakte vensters bevinden zich in de noord- en zuidafsluiting en in de middelste travee van de middelste afsluiting. De twee overige vensters zijn ingevuld met glas-in-lood.

Afbeelding 130 Oostgevel toren en traptoren (eigen foto, 2018).

De oostgevel van de toren en traptoren is ook goed zichtbaar. De oostgevel van de toren is van dezelfde opbouw als de noordgevel. De traptoren heeft een ronde vorm en is gedecoreerd met bakstenen bogen aan de bovenzijde. De dakbedekking is van gele baksteen met hogels voorzien.

Gevel en metselwerk

Afbeelding 131: Visuele weergave van de materialen van de oostgevel

De oostgevels van het gebouw, toren en traptoren zijn voornamelijk uitgevoerd in gele baksteen, zeer plaatselijk komt ijzerzandsteen voor.

Vensters

De identieke noord- en zuidafsluiting zijn voorzien van blinde spitsboogvensters met geprofileerde omlijsting op afzaat met doorlopende lekdrempel. Het venster in de middentravee van de hoofdkoorafsluiting is breder. Het maaswerk van de vensters is uitgevoerd in baksteenmetselwerk.

Gevelelementen

In de blinde nis van de middentravee zijn sporen aanwezig van polychromie.

Afbeelding 132: okerleurige verflagen (eigen foto, maart 2017)

Diagnose oostgevel

Het metselwerk en de gevels van de kerk zijn in een goede staat, plaatselijk treedt er beperkte schade op, voornamelijk in de uitstekende en meest kwetsbare delen. Het voegwerk heeft een gelijkaardig schadepatroon.

De oude geschilderde gevelbepelingen zijn onomkeerbaar verweerd. Het voegwerk van de toren is plaatselijk uitgespoeld.

3.1.5 Oude- en nieuwe sacristie

Oude sacristie

Afbeelding 133: Zicht op oude sacristie zuid-oostgevel en noord-oostgevel (eigen foto, 2017)

De oude sacristie is gebouwd uit gele baksteen. Er is één raam en een deur aanwezig. Links op de foto naast de oude sacristie (afbeelding 133) staat een aanbouw met plat dak: dit koperen roevendak (plat dak tussen de kerk en sacristie) is in mindere staat en reeds enkele malen opgelapt met siliconen.

Aan de zuidgevel van de oude sacristie is één raam aanwezig met diefijzers. De diefijzers zijn sterk geroest. Door hun uitzetting is de kalkzandstenen dorpel gebarsten. Het raam van de oude sacristie is gemaakt uit hout met metalen kleinhouten.

De aanwezige muurankers vertonen roestsporen. De ramen en het schilderwerk zijn in goede staat.

Nieuwe sacristie

Afbeelding 134: Nieuwe sacristie zuid-westgevel en oostgevel (eigen foto, maart 2017)

De nieuwe sacristie is ook gebouwd uit gele baksteen. De gevelaanzetten tonen ook schade tot 1,5 meter boven het maaiveld. Onderaan is het metselwerk aan het loskomen. In de westzijde is een deur en een tweelichtraam te zien. In de oostgevel is een uitsparing van drie spitsboognissen gemaakt met daarin later aangebrachte vensters te zien.

Afbeelding 135: deur sacristie westgevel (eigen foto, 2017)

De toegangsdeur van de sacristie is opgebouwd uit een houten kader met een plankenbekleding, met een klein raampje met dieventralies ervoor. De deur is in goede staat. De deurdorpel van de sacristie uit blauwe hardsteen is in goede staat. Het aansluitend trapje, waarvan de optreden uit metselwerk zijn en de aantredes uit blauwe hardsteen is in goede staat. De ramen van de nieuwe sacristie bestaan uit beschilderd hout.

Het schilderwerk van het hout en het metaal is in goede staat. De ramen en het schilderwerk zijn in goede staat. De ramen van de nieuwe sacristie hebben een dorpel uit blauwe hardsteen en een latei uit kalkzandsteen. Deze zijn in goede staat. De diefijzers van de ramen van de sacristie zijn licht roestig.

De aanwezige muurankers vertonen roestsporen.

In de zuidelijke gevels van de nieuwe sacristie zijn enkele kleine zettingsbarstjes aanwezig in het metselwerk. Het bovendakse schouw metselwerk is in goede staat.

3.2 INTERIEUR KERK

3.2.1 Interieurafwerkingen kerk

Vloeren

Afbeelding 136: Zicht op vloer met rood tapijt (eigen foto, 2017).

De vloer van de kerk is uitgevoerd in bassècle tegels. Op diverse plaatsen (o.a. koor, altaar, onder de stoelen, ...) is deze bekleed met vast rood tapijt.

De verhoogde vloer (1 trede) in het hoogkoor is ook uitgevoerd in bassècle en heeft vermoedelijk nog steeds een wit-zwart patroon in deze vloer, maar dit is niet zichtbaar door het tapijt. De trede is uitgevoerd in natuursteen.

Afbeelding 137: Oude foto zonder datum waarop te zien is dat de vloer van het koor een zwart-wit patroon heeft (Gemeente Alveringem).

Afbeelding 138: Huidige bedekking vloer (eigen foto, 2017)

De verhoogde vloer van de dooptuin is identiek aan de vloer in de kerk zelf. De trede is uitgevoerd in natuursteen en vertoont beperkt mechanische schade (neus deels afgebroken). Er zijn – voornamelijk ter hoogte van de biechtstoelen – witte marmeren grafplaten ingewerkt in de vloer.

Afbeelding 139: Wit marmeren grafplaat verwerkt in de vloer voor de biechtstoel (eigen foto, 2017).

Afbeelding 140: Stermotief in het midden (eigen foto, 2017).

Centraal in het schip is er een zwart-wit stermotief in een cirkelvorm ingewerkt in de vloer.

Diagnose

Verspreid in de kerk zijn meerdere vloertegels gebroken. Er zijn ook enkele witte marmeren grafstenen gebarsten. De kerkvloeren zijn verspreid nogal afgesleten.

De verhoogde vloeren aan de altaren (zowel de originele altaren als de recentere altaren centraal in de kerk) zijn uitgevoerd uit naaldhout (al dan niet bekleed met tapijt) en zijn in redelijke staat. Er zijn diverse actieve aantastingen door houtborende insecten.

Afbeelding 141. Verhoogde vloer lang lambrisering (eigen foto, 2017).

De verhoogde vloer langs de lambriseringen en onder de biechtstoelen is ook uitgevoerd in naaldhout. Hier zijn er diverse beschadigingen zichtbaar door enerzijds houtborende insecten en anderzijds zwammen en schimmels.

Binnentrappen

Afbeelding 142: Spiltrap (eigen foto, 2017)

Afbeelding 143: Torentrap (eigen foto, 2017)

Inventarisatie en diagnose

De gemetste en gecementeerde spiltrap met metalen trapneuzen in de traptoren en de naaldhouten torentrappen zijn bevuild, maar in goede staat. Bij het trapbordes van de klokkenzolder ontbreekt een deel van de leuning. De trap naar het doksaal is van naaldhout.

Gewelven

De volledige kerk is voorzien van eikenhouten gewelven, bekleed met eiken planken. De midden- en zijbeuken zijn voorzien van een houten doorlopend tongewelf. De dwarsbeuk is voorzien van drie individuele kruisgewelven. Deze gewelven zijn opgebouwd uit geverniste of gebeitste eikenhouten planken, met een rastervormige accentuering. Op alle kruisingen van de opliggende lijsten zijn beeldhouwde houten sluitstukken geplaatst.

Afbeelding 144: gewelf middenbeuk (eigen foto, 2017)

Afbeelding 145: gewelf kruisbeuk (eigen foto, 2017)

Het hoofd en de zijkoren zijn voorzien van tongewelven met dezelfde karakteristieken als die van het schip, maar aangevuld met een beschildering van geometrische patronen en blikken sterren.

Ter opvang van de spatkrachten zijn metalen trekkers aangebracht in zowel het schip als de koren.

Afbeelding 146: tongewelf hoofdkoor (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 147: Aangetast tongewelf (eigen foto, maart 2017)

Diagnose

De gewelven zijn algemeen in goede staat.

Het eiken tongewelf boven het hoogkoor is aangetast door houtborende insecten. Vermoedelijk is dit nog actief, er zijn verspreid over de kerk diverse actieve aantastingen door houtborende insecten. De afwerkingslagen en de sterren lijken in goede staat.

Ter hoogte van de zuidelijke transeptarm en de toren (dak 25) zijn de houten tongewelven onderaan rot en aangetast door een vroegere waterinfiltratie (door een ophoging van duivenmest). Dit is ook de zone waar vermoedelijk het spantbeen is ingerot, met doorzakking van de daken (zie hoger) tot gevolg. Dit dient verder onderzocht te worden aangezien het gewelf en de dakstructuur op heden niet inspecteerbaar zijn.

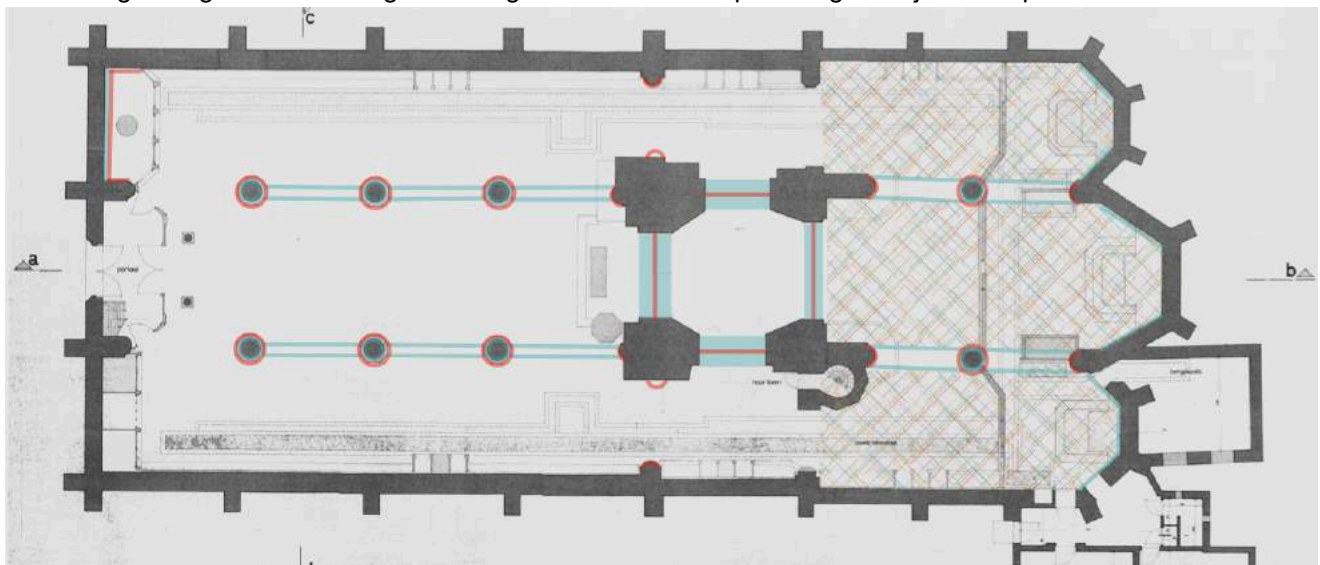
De metalen trekkers zijn in goede staat.

Wanden

Afbeelding 148 Wit bepleisterde wanden dooptuin (eigen foto, 2017).

Alle wanden, inclusief de zuilen, zijn bepleisterd en geschilderd. Aan de onderzijde van de wanden is er rondom een houten lambrisering geplaatst (deze wordt verder afzonderlijk besproken). Onder de monotone witte kleur zitten plaatselijk nog oude schilderingen verborgen. Plaatselijk (voornamelijk onder de vieringtoren en in de koren) zijn er hiervan nog restanten aanwezig. Dit is ook deels zichtbaar door kleurverschillen in de huidige verflaggen (volgens een vermoedelijk neo-gotisch patroon). Op oude foto's van de dooptuin zijn deze schilderingen nog zichtbaar. Tegenwoordig staat er in de dooptuin nog één lijn tekst op de muur.

LEGENDE

- Historisch schilderwerk - overschilderd
- Historisch schilderwerk - nog aanwezig
- X Historisch schilderwerk op plafond - nog aanwezig

Afbeelding 149: Plan kerk met aanduiding nog bestaande en verdwenen interieurschilderwerk

Afbeelding 150 Zwart beschilderde sokkels van zuilen (eigen foto, 2017).

Afbeelding 151 Kapiteel in stucwerk (eigen foto, 2017).

De sokkels van de zuilen zijn vermoedelijk voorzien van vlakke natuursteenplaten (in 8-hoekige vorm geplaatst) die nadien zwart geschilderd zijn. Enkel in het portaal zijn deze niet geschilderd. De sokkels van de vier penanten die de vieringtoren dragen zijn gepleisterd en zwart geschilderd.

De zuilen en ronde pilasters zijn voorzien van een kapiteel in stucwerk op een natuurstenen basis, dat tweekleurig geschilderd is.

Afbeelding 152 Geprofileerde sierlijst van stucwerk (eigen foto, 2017).

Afbeelding 153: zicht op het koor en de wandafwerkingen (eigen foto, maart 2017)

De overgang tussen de wanden en het gewelf wordt gemarkeerd door een geprofileerde sierlijst uit stucwerk.

Diagnose

Door vroegere waterinfiltraties (door goten en in gevels) is er op verschillende plaatsen omvangrijke schade ontstaan aan het vlakke pleisterwerk en de sierlijsten. Dit is voornamelijk het geval onder de beide zakgoten ter hoogte van het orgel, in de hoek overgang noordelijke zijbeuk met de dwarsbeuk, in de hoek boven de deur naar de traptoren en in het zuidelijk koor. Hierbij zijn ook delen van het lijstwerk afgevallen of losgekomen.

Daarnaast is er ook schade aan het pleisterwerk naast de deur naar de toren en de deur naar de oude sacristie. Ook meerdere pijlers van het schip hebben een gebarsten bepleistering die zich doorzet in de verflagen. Dit is een eigenaardig schadepatroon, en dient voor herstel zeker verder onderzocht te worden. Er zal ook gekeken moeten worden naar ingewerkte metalen. De kapitelen van sommige zuilen vertonen schade.

Afbeelding 154: schade aan pleisterwerk zuil (eigen foto, 2017)

Afbeelding 155: schade aan pleisterwerk en sierlijsten (eigen foto, 2017)

Binnenschrijnwerk

Enkel het afzonderlijke schrijnwerk wordt in dit onderdeel besproken, deuren die deel uitmaken van een groter geheel (zoals het doksaal, de lambrisering, ...) worden bij die onderdelen besproken.

Deuren in de kerk:

- Houten paneeldeur naar de traptoren. Deze is in goede staat.
- De zware houten toegangsdeur (vermoedelijk een oude buitendeur) naar de oude sacristie is sterk aangetast door houtborende insecten, vermoedelijk nog actief.

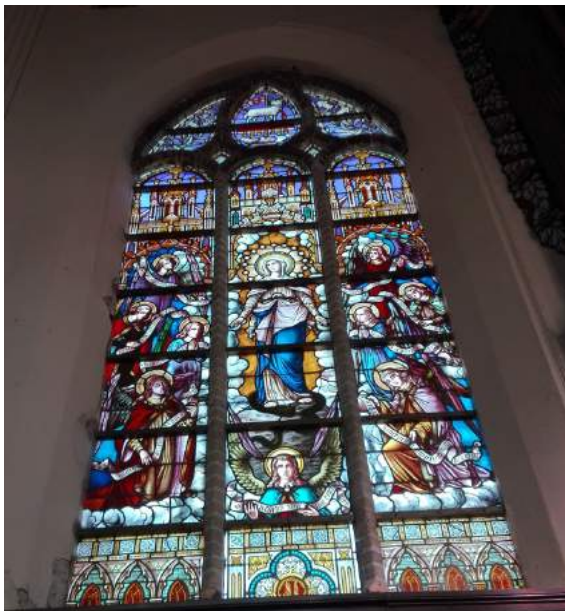

Afbeelding 156: deur naar oude sacristie (eigen foto, maart 2017)

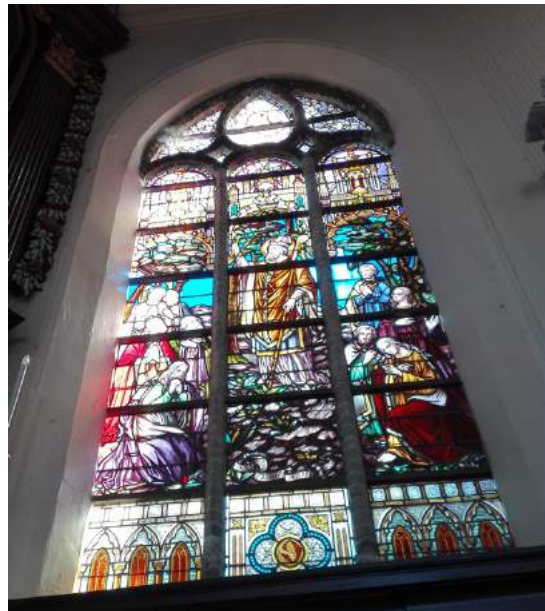

Afbeelding 157: deur naar traptoren (eigen foto, maart 2017)

Vensters

Afbeelding 158: brandramen links en rechts in hoogkoor (eigen foto, maart 2017)

De gebrandschilderde ramen aan het koor stellen links de verheerlijking van Maria en rechts de prediking van de H. Audomarus voor. Beide glasramen zijn een gift van de familie Allaert uit 1889. Bemerkt links de Latijnse zinnen uit de Litanie van O.L. Vrouw. De glasramen zijn afkomstig uit het atelier van Coucke.⁴⁹ De glasramen in het hoogkoor zijn de enige met persoonsafbeeldingen.

⁴⁹ Ivo BAKELANTS, *De glasschilderkunst in België in de negentiende en twintigste eeuw, Repertorium van A tot Z*
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

De andere glasramen hebben zacht gefumeerd glas. Het loodnet maakt per glasraam een ander patroon.⁵⁰ De ramen zijn gerestaureerd eind jaren 70 van de vorige eeuw.

Diagnose

De glasramen zijn over het algemeen in goede staat. Ze zijn gerestaureerd met bronzen bruggen en koperen bindroeden. De bruggen van de ramen in de westgevels zijn in inox. Voor het maaswerk van de ramen zijn kunststof draadnetten gespannen.

3.2.2 Interieur torens

Afbeelding 159 Binnenzijde (eigen foto, 2017).

De binnenzijde van de traptoren en de vieringtoren is niet afgewerkt, hier is er ijzerzandsteen- en baksteenmetselwerk zichtbaar (gele baksteen).

De tussenvloeren van de toren bestaan uit eiken balken en plankenvloeren.

Aan de voet van de torenspits zijn de eiken balkkoppen van de moer- en onderslagbalken sterk ingerot en tevens aangetast door houtborende insecten (*Xestobium rufovillosum*), het is niet duidelijk of deze nog actief zijn, maar gezien de vele actieve aantastingen in de kerk kan ervan uitgegaan worden dat deze nog actief zijn. Om dit na te gaan is het aangewezen om de onderliggende vloeren grondig te reinigen, als er nadien nieuw boormeel zichtbaar is, dan zijn de aantastingen nog actief. De moerbalk is gelukkig nog ondersteund door een balksleutel.

Afbeelding 160: Voet torenspits (Monumentenwacht, 2017) Afbeelding 161: Voet torenspits (Monumentenwacht, 2017)

De moerbalken zijn in het verleden ondersteund met een gording die draagt op de onderslagbalken.

⁵⁰ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 30
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Bij de spinthouten delen van de eiken balken van de zolderingen van de eerste en tweede torenverdieping zijn aantastingen zichtbaar van de spinthoutkever. Aangezien deze kever zich beperkt tot het spinthout, is dit niet problematisch naar de toekomst toe.

De naalddhouten plankenvloeren op de torenverdiepingen zijn actief aangetast door houtborende insecten. De klokkenstoel is ook gemaakt uit eiken balken en lijkt in goede staat.

Traptoren

Afbeelding 162: binnenzicht dakbekroning traptoren

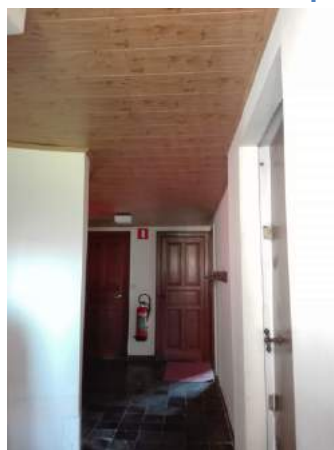
Afbeelding 163: zicht op de traptoren

De buitenzijde van de traptoren in de kerk is gepleisterd, hierbij is echter de baksteenprofilering en ornamentering op de hoeken nog zichtbaar. Bovendaks is dezelfde profilering zichtbaar. Ook de openingen zijn boven-en onderdaks zichtbaar. Hieruit kan met zekerheid afgeleid worden dat de traptoren voorheen volledig buiten de kerk stond en dat deze bij de omvorming tot hallenkerk geïncorporeerd is binnen het volume van de kerk.

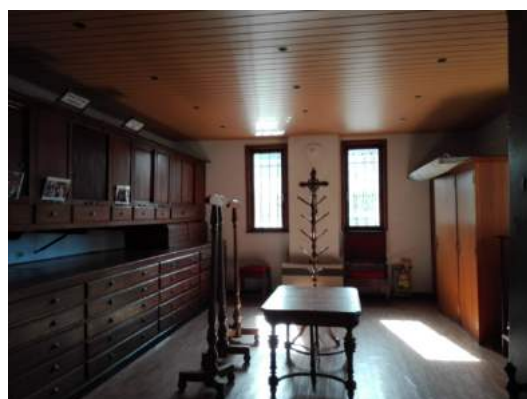
3.2.3 Interieurafterwerkingen nieuwe sacristie en kapel

Afbeelding 164 Winterkapel (eigen foto, 2018.)

Afbeelding 165 Inkom (eigen foto, 2018).

Afbeelding 166 Nieuwe sacristie (eigen foto, 2018).

Vloeren

De cementtegelvloer van de inkom naar de sacristie is sterk verzakt.

In de sacristie is een nieuwe vinylvloer met parketmotief aanwezig.

In de winterkapel ligt een cementtegelvloer.

De vloer van het toilet bestaat uit basècle tegels.

Plafondafwerking

De plafonds zijn bekleed met imitatiebeuken schrootjes. Deze zijn in goede staat. Vermoedelijk zit er hier nog een andere plafondafwerking onder.

Wanden

De wanden zijn gepleisterd en geschilderd. Ze vertonen sporen van verwerking.

3.2.4 Interieurafwerkingen oude sacristie

Afbeelding 167 Overzichtsfoto oude sacristie (eigen foto, 2018).

Vloeren

De naalddhouten plankenvloer vertoont sporen van aantasting en vochtsporen. De vloer is niet afgewerkt.

Plafondafwerking

Door langdurige waterinfiltraties is de plafondbepoeistening op latjes in de oude sacristie deels losgekomen en afgefallen. Momenteel is hier als noodoplossing plaatselijk op de slechtste delen gipskarton voor geplaatst.

Afbeelding 168: Plafondafwerking oude sacristie (eigen foto, maart 2017))

Afbeelding 169: Plafondafwerking oude sacristie (eigen foto, maart 2017))

Wanden

De wanden zijn gepleisterd en geschilderd. Ze vertonen sporen van verwerking.

Zolder

Tijdens de bezoeken van het architectenbureau en het laatste bezoek van Monumentenwacht kon de zolder niet betreden worden. Het toegangsluik is immers dichtgetimmerd. De zolder van de oude sacristie, aan oostzijde van de kerk is uitgevoerd met een olmen dakstructuur. Deze structuur is sterk actief aangetast door houtborende insecten. Tevens is de zolder sterk bestoft en bevuild met bouwpuin.

3.2.5 Erfgoedelementen interieur

Methodiek

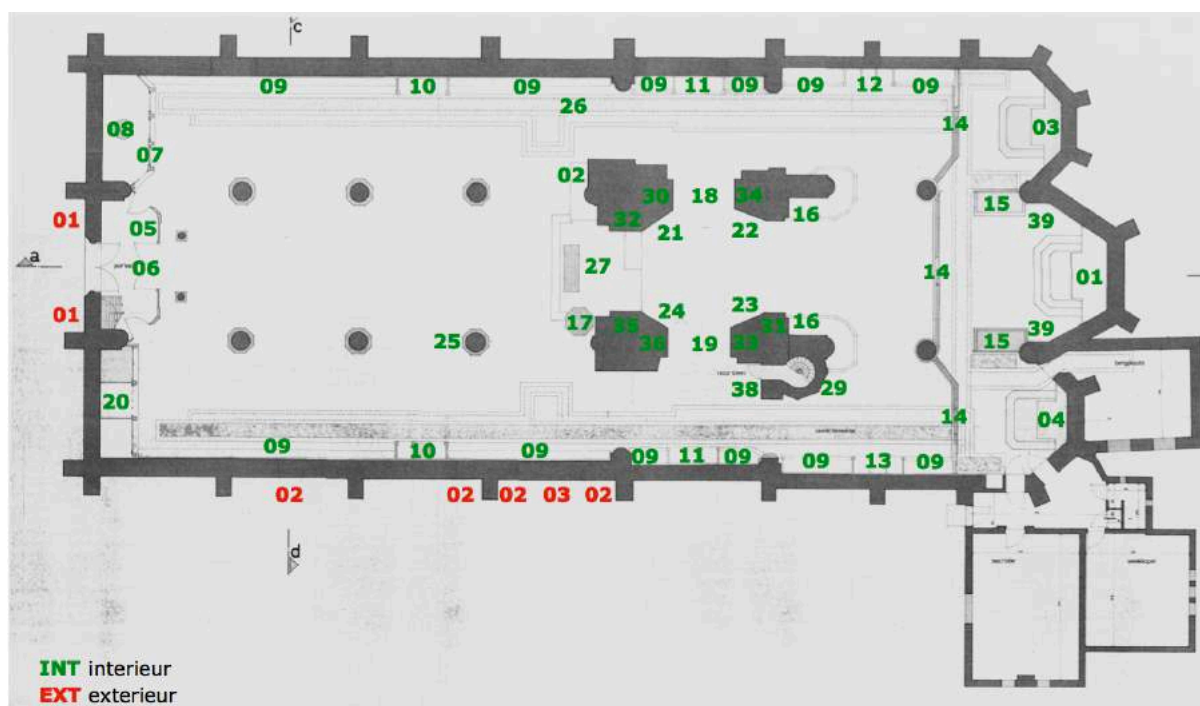
Voor de beschrijving van de erfgoedelementen werd de keuze gemaakt om enkel de waardevolle objecten te bespreken. Er is ook onderscheid gemaakt tussen de meest waardevolle en iets minder waardevolle elementen door de volgorde van beschrijven. Hierbij komen eerst de meest waardevolle elementen aan bod.

Een gedeelte van de omschrijving is overgenomen uit *Sint-Audomaruskerk, Alveringem, Toeristische Gids*, 1993 (tekst in *cursief*).

Erfgoedelementen

De objecten, opgenomen in deze lijst, zijn onroerend door bestemming: de objecten zijn bedoeld als artistieke aankleding van de kerkruimte en volgen de architecturale geleding van het kerkgebouw. Ze maken aldus onlosmakelijk deel uit van een decoratief schema van de kerk. De objecten versterken de artistieke waarde van de bescherming als monument.

In **BIJLAGE 4** is een gedetailleerd plan te zien van de nummering van interieurobjecten.

Afbeelding 170: Nummering interieurobjecten

Klokken

Afbeelding 171: Klokken

Er zijn in totaal drie klokken aanwezig. De klokken verschillen van grootte. De klepels van de klokken en het hang- en luiwerk van één klok werd in het verleden vernieuwd, het is niet duidelijk om welke klok het gaat. Het hang- en luiwerk van de overige klokken is zwart geschilderd.

Diagnose

De klokken vertonen veel sporen van duivenmest waardoor verdere inventarisatie onmogelijk is.

De eiken klokkenstoel zelf is in goede staat op wat sporen van vroegere aantastingen en een lichte verwerking na.

Hoofdaltaar H. Audomarus (INT01)

Afbeelding 172: Hoofdaltaar (eigen foto, maart 2017)

Het hoogaltaar bestaat uit een altaartafel met rijk uitgewerkte tafelpoten in de vorm van consoles. Onder de tafel is een altaartombe geplaatst in dezelfde stijl; wit imitatiemarmor met vergulde accenten op een basement van zwart imitatiemarmor. In het midden van deze tombe is een vergulde cartouche geplaatst. De kaarsenbank is aan de voorzijde voorzien van de teksten; "ECCE PANIS" en "Angelorum". Het tabernakel wordt bekroond met een gebogen fronton en aan weerszijden staat een vrouwenfiguur op een console. Het tabernakel wordt vervolgens aan de zijkanten afgesloten met twee voluten. Bovenop het tabernakel zijn engelenfiguren te vinden en in het midden is een crucifix geplaatst.

Diagnose

Het altaar is onderhevig aan veroudering, maar is in redelijke staat. Het houtwerk aan onderzijde van de lambrisering aan het koor is aangetast door houtborende insecten.

Het Verschaeve-altaar (INT02)

Afbeelding 173: Verschaeve-altaar (eigen foto, maart 2017)

Het Verschaeve-altaar is vervaardigd in barokstijl uit een donkere houtsoort met afwerking. Het altaar bestaat uit een altairblok met een groot reliëfpaneel met lam Gods aan de voorzijde. Korenaren staan als reliëf afgebeeld op de tafelpilasters. Bovenop de tafel staat het tabernakel dat verguld is. Achter de tafel is een brede kaarsenbank geplaatst met daarop twee zuilen van korintische orde op een vierkant basement. Het retabel beeldt een schildering van de heilige Kristoffel uit als Verschaeve met op zijn rug drie kruisen en het Kind Christus daar bovenop. Het schilderij is vervaardigd door K. De Bondt en werd in 1936 geschonken door de parochianen naar aanleiding van het zilveren ambtsjubileum van pastoor Volbout, kapelaan Verschaeve, kerkbaljuw Stangé en koster Vandeweghe. Het retabel wordt bekroond door een gebroken driehoekig fronton en cartouche met aan weerszijden knielende engelenfiguren en daarboven een beeld van Maria en kind in een nis die aan weerszijden afgesloten wordt door donkerkleurige decoratie in voluutvorm en bekroond door een gebogen fronton.

Diagnose

Het Verschaeve-altaar is sterk aangetast door houtborende insecten. Er is boormeel zichtbaar. Het gaat dus om een nog actieve aantasting. De afwerkingslagen zijn in redelijke staat.

Afbeelding 174 Detail aantasting (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 175: Detail aantasting (eigen foto, maart 2017)

Portiekaltaar toegewijd aan Onze Lieve Vrouw met het schilderij van de verheerlijking van Maria (INT03)

Afbeelding 176: Altaar OLV (eigen foto, maart 2017)

Dit altaar is in rococostijl gebouwd en gemaakt van imitatiemarmmer met vergulde elementen. Het altaarblok staat op een houten verhoging van twee treden. Op de voorzijde van de tafel zijn drie panelen geplaatst die worden gescheiden door middel van dunne gedecoreerde pijlers. Het middelste paneel is voorzien van een vergulde stralenkrans met Mariamonogram. Het tabernakel is van wit imitatiemarmmer met vergulde elementen. Hierboven is een crucifix geplaatst boven een koepel die gesteund wordt door vier zuilen van Korintische orde. Aan weerszijden van het tabernakel staan twee grote zuilen schuin achter elkaar. Hiertussen is op het schilderij 'De verheerlijking van Maria' te zien. Het hoofdgestel bestaat uit een gebroken driehoekig fronton waarop engelenfiguren zijn te zien en waartussen een nis is geplaatst met een beeld van Maria met Kind.

Diagnose

Het altaar is zichtbaar onderhevig aan veroudering maar is overwegend in goede staat. Plaatselijk zijn sporen zichtbaar van houtvretende insecten. Vermoedelijk zijn deze nog actief, gezien de vele actieve aantastingen in de kerk.

Portiekaltaar toegewijd aan de H. Audomarus (INT04)

Afbeelding 177: Altaar H. Audomarus (eigen foto, maart 2017)

Dit altaar is in rococostijl gebouwd en gemaakt van imitatiemarmerschildering met vergulde elementen. De opbouw van dit altaar is gelijkaardig met die van Onze Lieve Vrouwe portiekaltaar (INT03). Het tabernakel verschilt en is beschilderd met rood imitatiemarmor en wordt gekenmerkt door het gebruik van kussens in het houtwerk. Aan weerszijden van het tabernakel is een nis voorzien met omlijsting.

Diagnose

Het altaar is globaal in redelijke staat. Enkele details dienen gerestaureerd te worden zoals losgekomen onderdelen en stenen plinten.

Doksaal (INT05)

Afbeelding 178: Doksaal (eigen foto, maart 2017)

Het doksaal bestaat uit naaldhout en is bruin beschilderd. Enkele vlakke pilasters zijn uitgewerkt met zwart marmerimitatieschilderwerk. De balustrade is verfijnd met sierlijk houtsnijwerk. Het doksaal heeft een afgeronde voorzijde rustend op twee kolommen.

Diagnose

Het doksaal is in minder goede staat. Plaatselijk is veel insectenschade zichtbaar. De aantasting is tevens nog actief, getuige hiervan het boormeel. Ook zijn sommige houten onderdelen ter hoogte van de plintzone en vloer aangetast door vocht. De schilderlaag op het hout is tevens in slechte staat.

De deuren naar het onthaal en de trap naar het doksaal zijn beide ook aangetast door houtborende insecten en de verflagen zijn verschaald/afgesleten.

Ter hoogte van het orgelklavier zijn namen en tekens in het hout van de balustrade gekrast.

De houten sokkels onderaan de pijlers van het doksaal zijn sterk actief aangetast door houtborende insecten. Delen van de sokkel zijn sterk vermolmd.

Afbeelding 179: 'graffiti' boven aan het doksaal (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 180: insectenschade en slijtage van de verflaag (eigen foto, maart 2017)

Orgel (INT06)

Afbeelding 181: orgel (eigen foto, 2017)

De orgelkast zelf is vervaardigd uit vurenhout, het dak uit populier. Het volledige meubel is momenteel donkerbruin geverfd. Oorspronkelijk was dit vermoedelijk een eik-imitatieschildering, maar dit is na te gaan door een kleuronderzoek uit te voeren. Het orgel is gebouwd door Pieter van Peteghem en zoon Lambert-Benoît rond het jaar 1769 en 1786. In 1897 is het orgel verbouwd door Frederik Loncke. In de Eerste Wereldoorlog zijn de orgelpijpen gedemonteerd (om ze te behoeden van vernieling), maar het is onbekend of de pijpen zijn teruggeplaatst. Rond 1957 is het instrument totaal omgebouwd door Jos Loncke en zonen. De orgelkast wordt bekroond met beelden van de Heilige Cecilia en musicerende engelen. De beelden zijn vervaardigd uit eik.

Meer informatie over het orgel is te vinden in de Inventaris van Onroerend Erfgoed (ID 92094).

Diagnose

Grotendeels onbekend. De houten elementen van het orgel zijn aangetast door houtborende insecten. In 1989 is een laatste revisie gebeurd door Loncke Orgelbouw bvba.

Dooptuin (INT07)

Afbeelding 182: Dooptuin (eigen foto, 2018)

De dooptuin is gelegen in de noordbeuk van de kerk. Het bevindt zich links naast het portaal. De ruimte is rechthoekig met aan één kant afgeschuinde hoeken. De afsluiting van de dooptuin is vervaardigd uit eikenhout en gemaakt in neogotische stijl. De doopafsluiting bestaat uit vijf grote bogen. Aan de onder- en bovenzijde is gotisch traceerwerk in hout uitgevoerd. Tussen de bogen en daarboven staan houten pinakels met hogels. Op de achtermuur zijn resten van een vorige beschildering te zien.

Diagnose

De dooptuin is in goede staat.

Afbeelding 183 Resten van loempatroon beschildering

Dooptuon (INT08)

Afbeelding 184: Dooptuon (eigen foto, 2018)

Het bassin met voet is gemaakt van een gekleurd marmer waarschijnlijk de Rouge royal gezoet. De dooptuon heeft een vaasvormig voorkomen: de voet is vierkant en de stam wordt onderbroken door een nodus. De dooptuon wordt afgedekt met een verguld deksel waarop een kruis op een bol staat waaromheen een slang gewikkeld is.

Diagnose

De dooptuon is in goede staat.

Lambrisering (INT09)

Afbeelding 185: Lambrisering aan zuidzijde (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 186: Lambrisering aan noordzijde schip (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 187: Lambrisering viering zuid met afsluiting (eigen foto, maart 2017)

De houten lambriseringen zijn geschilderd in imitatie-eik. De lambrisering in rococostijl bestaat uit een repetitief patroon van een rondboogpaneel met op het hoogste punt van de boog een rocaille. Op de hoeken van de boog zijn acanthusbladeren afgebeeld. De rondboogpanelen zijn opgedeeld door een smal langwerpige vlakke pilaster met een rijk uitgewerkt natuurmotief aan de bovenzijde. Onderaan is een zitbank aangebracht. Ter hoogte van de viering aan de zuidzijde is een afsluiting geplaatst voor het geheel.

Diagnose

De lambrisering is plaatselijk aangetast (schimmels, vocht en houtborende insecten) en er zijn onderdelen afgebroken. Onderaan zijn er in diverse velden oplapwerken gebeurd door het voorplaatsen van een multiplex of spaanderplaat (vooral noordgevel.) Deze vertonen ook reeds sporen van aantastingen. Tevens zijn er achteraan de kerk, ter hoogte van de zuidelijke zijbeuk, aantastingen door houtborende insecten. Door een langdurig verstopte afvoer van het koor staat de achterliggende muur nat en is de lambrisering onderaan rot en aangetast door zwammen.

Afbeelding 188: Aantasting insecten op later geplaatste meubelplaat, zuidzijde schip (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 189: Afgebroken onderdeel, zuidzijde schip (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 190: Vochtschade naast biechtstoel aan noordzijde van het schip, tevens insectenschade (eigen foto, maart 2017)

Biechtstoelen (INT10)

Afbeelding 191: Biechtstoel schip zuid (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 192: Biechtstoel schip noord (eigen foto, maart 2017)

Deze twee biechtstoelen zijn typologisch identiek. Het hoofdgestel wordt gedragen door vier pilasters van composiete orde met houtsnijwerk in natuurmotief. Aan de bovenzijde worden de pilasters met elkaar verbonden door rijk gedecoreerd houtsnijwerk met in het midden een puttihoofd. Het hoofdgestel bestaat uit een blind fries en een kroonlijst met tandlijst. De zwikken van de deuropeningen zijn met loofwerk verlevendigd.

Diagnose

De biechtstoel aan zuidzijde vertoont geen schade.

De biechtstoel aan noordzijde is aangetast door actieve houtborende insecten.

Biechtstoelen (INT11)

Afbeelding 193: Biechtstoel viering zuid (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 194: Biechtstoel viering noord (eigen foto, maart 2017)

De biechtstoelen zijn typologisch identiek en zijn sober uitgewerkt. Het hoofdgestel wordt gedragen door vier pilasters waarop enkele verticale lijsten staan uitgewerkt. Het hoofdgestel bestaat uit een blind fries en een sober uitgewerkte geprofileerde kroonlijst.

Diagnose

De biechtstoelen zijn in goede staat.

Biechtstoel koor noord (INT12)

Afbeelding 195: Biechtstoel koor noord (eigen foto, maart 2017)

De biechtstoel is uniek in deze kerk. Het hoofdgestel wordt gedragen door vier getorste halfzuilen met daartussen een plantenrank. De kapitelen zijn van composiete orde. Het basement van deze zuilen is hoog en is van houtsnijwerk voorzien met natuurmotief. De openingen zijn verfraaid met rijk uitgewerkte bogen steunend op houten gestileerde voluten. Het lage luik in het midden van de biechtstoel is rijkelijk gedecoreerd met figuren en plantenmotieven. Het Christusmonogram IHS staat in het midden. Het hoofdgestel bestaat uit een rijk uitgewerkte fries met bloemmotieven en puttihoofden. In de fries zijn twee cartouches te zien: v.l.n.r. met opschrift "anno" en "1699". In het midden is een metope geplaatst met een afbeelding met de Heilige Jacobus. Onder de kroonlijst is een eierlijst voorzien.

Diagnose

De biechtstoel is aangetast door houtborende insecten. Er is vers boormeel zichtbaar.

Biechtstoel koor zuid (INT13)

Afbeelding 196: Biechtstoel koor zuid (eigen foto, maart 2017)

De biechtstoel is uitgevoerd in eikenhout en komt qua stijl sterk overeen met biechtstoelen INT10. Hier staan de pilasters op een hoger basement en is er een luik in de middelste opening met geprofileerde lijst in ruitvorm. In de achterwand is een renaissancistische lijst geplaatst. De biechtstoel is dus niet stijlvast omdat de overige stijlkenmerken rococo zijn. Het hoofdgestel is ook iets rijker uitgewerkt, zo is de fries voorzien van plantmotief houtsnijwerk en wordt het geheel bekroond met een gebogen kroonlijst. Onder de boog is een duif te zien als symbool voor de Heilige Geest.

Diagnose

De biechtstoel is in goede staat.

Communiebank (INT14)

Afbeelding 197: Communiebank (eigen foto, maart 2017)

De communiebank bestaat uit repetitieve delen van eikenhout. Elk deel is opgebouwd uit vier of vijf gedecoreerde stijlen met aan weerszijden een figuur uit houtsnijwerk. Aan onder- en bovenzijde zijn de balken voorzien van sierlijke plantenrankenmotieven.

Diagnose

De communiebank is, op enkele kleine beschadigingen na, in goede staat.

Koorgestoelte (INT15)

Afbeelding 198: Koorgestoelte zuid (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 199: Koorgestoelte noord (eigen foto, maart 2017)

De koorbanken zijn ook vervaardigd uit eikenhout in rococostijl. De voorzijde is redelijk sober met blinde panelen en vier pilasters met fijne decoratie. Het achterschot is rijk uitgewerkt met houtsnijwerk. Het volgt steeds een ander patroon met terugkomende sierlijke, dansende motieven. De banken worden bekroond met een geprofileerde kroonlijst.

Diagnose

Beide delen zijn in goede staat.

Kerkmeesterbanken (INT16)

Afbeelding 200: Kerkmeesterbank zuid (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 201: Kerkmeesterbank noord (eigen foto, maart 2017)

De kerkmeesterbanken zijn ook vervaardigd uit eikenhout in rococostijl. De voorzijde is redelijk sober met blinde panelen en pilasters met fijne decoratie. Het achtershot is rijk uitgewerkt met houtsnijwerk. Het volgt steeds een ander patroon met terugkomende sierlijke, dansende motieven. De banken worden bekroond met een geprofileerde kroonlijst.

Diagnose

De kerkmeesterbanken zijn in goede staat.

Preekstoel (INT17)

Afbeelding 202: Preekstoel (eigen foto, maart 2017)

De preekstoel is van eikenhout in renaissancestijl, maar mist enkele onderdelen zoals het klankbord, een deel van de sokkel en de trap. Op elk paneel van de kuip is een hoofd in profiel afgebeeld in een cartouche. De baretknop is nog steeds aanwezig op het achterschot.

Diagnose

De preekstoel is in goede staat.

De ijzers waarmee de stoel bevestigd is tegen de wand vertonen wel roestsporen. Dit loopt af op de witte wand.

Broodkast (INT20)

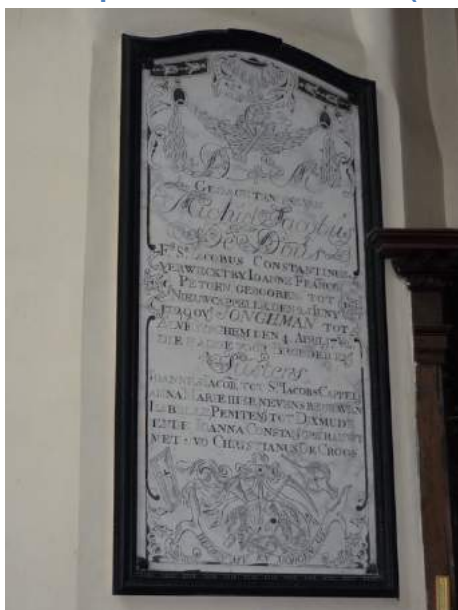
Afbeelding 203: Broodkast (eigen foto, maart 2017)

De broodkast is gebouwd uit eikenhout in neogotische vormgeving. Het bestaat uit drie accoladebogen met in de middelste boog een opengewerkt deel van gotische tracering uit houtsnijwerk. De uitsparingen in de panelen benadrukken de verticaliteit van het geheel.

Diagnose

De broodkast is in goede staat.

Gedenkplaat Michiel de Dous (INT29)

Afbeelding 204: Gedenkplaat De Dous (eigen foto, maart 2017)

De grafplaat is uitgevoerd in witte marmer, gevat in een houten kader. De letters zijn geschilderd.

Diagnose

De gedenkplaat is in goede staat. De invulling van de letters is plaatselijk vervaagd.

Gedenkplaat Geleijn Merlevede en Anne Dequidt en kinderen (INT30)

De grafplaat is uitgevoerd in witte marmer, gevat in een houten kader. De letters zijn geschilderd. Attributen die te maken hebben met het brouwen van bier staan afgebeeld.

Diagnose

De gedenkplaat is in goede staat. De invulling van de letters is plaatselijk vervaagd.

Afbeelding 205: Grafplaat Merlevede – Dequidt (eigen foto, maart 2017)

Gedenksteen Joannes Verleure (INT31)

De grafplaat is uitgevoerd in witte marmer, gevat in een houten kader. De letters zijn geschilderd.

Diagnose

De gedenkplaat is in goede staat. De invulling van de letters is plaatselijk vervaagd.

Afbeelding 206: Grafplaat Verleure (eigen foto, maart 2017)

Grafsteen Petrus, Thomas en Benedictus Delsou (INT32)

De grafplaat is uitgevoerd in witte marmer, gevat in een houten kader.

Diagnose

De gedenkplaat is in goede staat. De letters zijn vermoedelijk ooit ingevuld geweest, doch dit is volledig verdwenen.

Afbeelding 207 Grafsteen van E.H. Petrus Frans Delsou

Grafsteen van Joannes Maelstaf en Josepha de Beir en kinderen (INT33)

De grafplaat is uitgevoerd in witte marmer, gevat in een houten kader. De letters zijn geschilderd.

Diagnose

De gedenkplaat is in goede staat.

Afbeelding 208 Grafplaat Maelstaf (eigen foto, maart 2017)

Grafsteen van Josephus de Cae en Joanna Boucneau (INT34)

Afbeelding 209: Grafsteen De Cae (eigen foto, maart 2017)

De grafplaat is uitgevoerd in witte marmer, gevat in een houten kader. De letters zijn geschilderd.

Diagnose

De gedenkplaat is in goede staat.

Grafplaat van Dominicus Van Der Heyde en Joanna Maelstaf en kinderen (INT35)

Afbeelding 210: Gedenkplaat Van Der Heyde (eigen foto, maart 2017)

Bronzen plaat in een stenen omlijsting. Sommige letters zijn geschilderd om meer op te vallen.

Diagnose

De gedenkplaat is in goede staat. De invulling van sommige letters is vervaagd.

Grafsteen Jacobus Pil en Anna Thieren (INT36)

De grafplaat is uitgevoerd in witte marmer, gevat in een houten kader. De letters zijn geschilderd.

Diagnose

De gedenkplaat is in goede staat. De invulling van sommige letters is vervaagd.

Afbeelding 211a: Grafsteen Pil (eigen foto, maart 2017)

Kasten (INT21-24)

Afbeelding 211: Kast met beeld Sint-Rochus (INT21) (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 212: Kast met beeld Sint-Anna (INT22) (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 213: Kast met beeld van de Bewening (INT23) (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 214: Kast met Ecce Homo (INT24)

(eigen foto, maart 2017)

In de nissen aan de binnenkant van de viering zijn vier monumentale beelden in kasten opgesteld. De kasten zijn onroerend door bestemming en maken onlosmakelijk deel uit van het decoratief schema van de kerk. De kasten zijn vervaardigd in hout met decoratief snijwerk en metalen hang- en sluitwerk. De vormgeving verschilt onderling. In elke kast zitten glasramen met een onderverdeling in roeden.

Diagnose

De kasten zijn allen in goede staat.

3.2.6 Cultuurgoederen

Beelden in kasten (INT21-24)

Afbeelding 215 Beeld van Sint-Rochus (INT21)
(KIK, JP Renard) (eigen foto, 2018)

Afbeelding 216 Beeld van Sint-Rochus (INT21)
(KIK, JP Renard) (eigen foto, 2018)

Afbeelding 217 Beeld van de Piëta (INT23)
(KIK, JP Renard) (eigen foto, 2018)

Afbeelding 218 Beeld van Jezus op de koude steen (KIK, JP Renard)
–(INT24) (eigen foto) 2018

Deze beelden zijn uit hout vervaardigd, waren oorspronkelijk beschilderd maar werden vermoedelijk in de 18de eeuw met plaaster bestreken teneinde ze de indruk van stenen beelden te geven. Alle beelden zijn polychroom beschilderd en geplaatst in een speciaal uitgehouwen muurnis in een vaste kast. Dit vormt een uniek geheel. Sint-Rochus (tweede helft 17^e eeuw) staat afgebeeld met zijn gebruikelijke attributen zoals hond, open beenwonde, pelgrimskledij en pelgrimsstaf. Het is gebruikelijk om de patroonheilige tegen pestlijders af te beelden met een rode mantel. Het beeld is gerestaureerd door K. Verstraete in 1991. Sint-Anna te Drieën (18^e eeuw) wordt meestal afgebeeld met haar kind Maria en kleinkind Christus, zoals hier ook te zien is. Maria is hier afgebeeld met een groenkleurige mantel. De piëta (tweede helft 17^e eeuw) is beschilderd in wittinten. Het levenloze lichaam van Christus op de schoot van Maria is er afgebeeld. Het beeld is vermoedelijk gerestaureerd in 1991 (behandeling houtworm en opnieuw bevestigen hand). Het beeld van Christus op de koude steen `Ecce Homo` (18^e eeuw) geeft een gegeselde Christus weer.

Diagnose

Visueel kan vastgesteld worden dat de beelden in goede staat zijn.

Motivatie

De beelden zijn cultuurgoed door ornamentale bestemming. De motivatie als cultuurgoederen is dat de geschiedenis van de beelden oploopt tot in de 17de eeuw. Al vanaf deze tijd zijn deze beelden in de kasten een onmisbaar interieurobject van de kerk geweest. De beelden vormen allen tezamen een artistiek geheel dat de waarde van deze kerk op historische en artistieke wijze versterkt.

Schilderij hoofdaltaar H. Audomarus (INT01)

Afbeelding 219 Aanbidding van de herders, 18^e eeuw (foto Tine Vandenbroucke, 2019).

Het altaarstuk 'De aanbidding van de herders' bevindt zich in het hoofdaltaar H. Audomarus. Vanwege de slechte belichting en de hoogte waarop het schilderij hangt, is het niet mogelijk een (toestand)beschrijving te geven.

Motivatie

De motivatie als cultuurgood is door ornamentele bestemming vanwege de plaats in het hoofdaltaar. De geschiedenis van het schilderij loopt op tot in de 18de eeuw. Dit schilderij is sindsdien beeldbepalend in de kerk. Het schilderij is van historische en artistieke waarde.

Beelden en schilderijen van het Verschaeve-altaar (INT02)

Afbeelding 220 Verschaeve als H. Kristoffel, engelenbeelden en beeld Maria en kind Christus (foto: Tine Vandenbroucke, 2019).

Het retabel beeldt een schildering van de heilige Kristoffel uit als Verschaeve met op zijn rug drie kruisen en het Kind Christus daar bovenop. Het schilderij is vervaardigd door K. De Bondt en werd in 1936 geschonken door de parochianen naar aanleiding van het zilveren ambtsjubileum van pastoor Volbout, kapelaan Verschaeve, kerkbaljuw Stangé en koster Vandeweghe. Er prijkt een engelenbeeld aan weerszijden van het altaar. In het midden staat een beeld van Maria met kind Christus.

Diagnose

Het lijkt zich in matige staat te bevinden. De beelden zijn vervuild.

Motivatie

De motivatie als cultuurgood is door ornamentele bestemming. Het geheel is beeldbepalend in de kerk en van artistieke waarde.

Schilderij en beelden van het portiekaltaar toegewijd aan Onze Lieve Vrouw (INT03)

Afbeelding 221 Schilderij kroning van Maria door engelen met de schenker en beeld van Maria en kind Christus, 17^e eeuw (foto Tine Vandenbroucke, 2019).

Het schilderij beeldt de kroning van Maria uit. De schilder is niet bekend. Opdrachtgever was Judocus Reyphins (1601-1672), geboortig van Alveringem en pastoor van Izenberge en deken van Veurne en Nieuwpoort. Hij schonk het schilderij in 1670 aan de kerk. De schenker staat linksonder afgebeeld. De beelden van dit altaar zijn engelenbeelden met in het midden een beeltenis van Maria en kind Christus.

Diagnose

Het geheel lijkt in matige staat, gezien vanaf een afstand. De beelden zijn vervuild.

Motivatie

De motivatie als cultuurgood is door ornamentele bestemming. De geschiedenis van dit geheel loopt op tot in de 17de eeuw. Al vanaf deze tijd is dit beeld een onmisbaar object van de kerk geweest. Het beeld is van historische en artistieke waarde voor deze kerk.

Schilderij en beelden portiekaltaar toegewijd aan de H. Audomarus (INT04)

Afbeelding 222 Schilderij doop door een bisschop, engelenbeelden en beeld van H. Bisschop Audomarus, 17^e eeuw (eigen foto, 2017).

Het schilderij stelt de bisschop Audomarus voor die de zoon van Adalfridus doopt. Het doek is gesigneerd en gedateerd: *Vigor Boucquet inv(enit) et pinx(it) 1670*. Het schilderij dateert dus uit 1670.

Bovenaan zien we het beeld van de H. Bisschop Audomarus met in zijn hand een druiventros en staf.

Diagnose

Het geheel lijkt in matige staat, gezien vanaf een afstand. De beelden zijn vervuild.

Motivatie

De motivatie als cultuurgoed is door ornamentele bestemming. De geschiedenis van dit geheel loopt op tot in de 17de eeuw. Al vanaf deze tijd is dit beeld een onmisbaar object van de kerk geweest. Het beeld is van historische en artistieke waarde voor deze kerk.

Kruisbeeld (INT27)

Afbeelding 223: Kruisbeeld (eigen foto, maart 2017)

Het beeld is uitgevoerd in eikenhout en vermoedelijk vernist. De crucifix hing als vroegere calvarie buiten de kerk. Het lichaam van de gekruisigde Christus staat afgebeeld. Het dateert uit de tweede helft van de 17^e eeuw.

Diagnose

Het kruisbeeld is in goede staat.

Motivatie

Dit beeld is cultuurgood door wilsbestemming en door ornamentale bestemming vanwege de oorspronkelijke plaats in de calvarie. De geschiedenis van dit kruisbeeld loopt op tot in de 17de eeuw. Al vanaf deze tijd is dit beeld een onmisbaar object van de kerk geweest: zowel in het exterieur als het interieur. Het beeld is van historische en artistieke waarde voor deze kerk.

Medaillons met de 15 mysteries van de rozenkrans (INT28 – verspreid over de kerk)

Afbeelding 224 Een aantal van de medaillons (eigen foto, maart 2017)

Deze vijftien medaillons beelden de vijftien mysteries (blijde, droevige, glorieus) uit van de rozenkrans en zijn een gift van de familie Nobe-Herrein. De opschriften zijn in Oud-Vlaams. Ze bestaan uit geschilderd gips en werden door een leperling gemaakt.

Bijzonder interessant is de vermelding in een Staat van Goed uit 1712 van het echtpaar Nobe- Herrein. Hierin staat onder meer vermeld; *50 gulden tot cyraet van den altaar van de Gelovige Overleden in de kerk van Alveringem, en 5 £ gr. VI tot het copen van de 15 misterien voor de kerk van Alveringem.*⁵¹ Daarmee is de herkomst van dit bijzonder ensemble in de kerk van Alveringem geduid. Wat de link was tussen de schenkers en de kerk is onbekend.

Diagnose

De medaillons zijn in goede staat.

Motivatie

De motivatie als cultuurgood is door ornamentale bestemming. De geschiedenis van deze medaillons loopt op tot in de 18de eeuw. Deze schenking is sindsdien beeldbepalend in de kerk. De medaillons zijn van historische en artistieke waarde.

⁵¹ Studie A. Havermans, 2013, p.19, gepubliceerd in Achikrant (Veurne 2005, nr. 12).

3.2.7 Waardevol niet-beschermd roerend patrimonium

Onderstaande waardevolle elementen zijn aanwezig in de kerk, hebben een band met de kerk en de parochie. Ze worden niet als cultuurgooederen beschouwd.

Reliekenkast (INT19)

Afbeelding 225: Reliekenkast (eigen foto, maart 2017)

De kast is gemaakt in de vorm van een centraalbouw van drie verdiepen hoog. De kubusvormige kast is bezet met driekwartzuiltjes rustend op consoles. Deze draagt een achthoekige bekroning met twee geledingen. De onderste is afgewerkt met rondboognissen. De bovenste geleding is opengewerkt. De zuiltjes dragen een koepel met daarop de verrijzende Christus. In deze kast zijn niet minder dan 24 relieken geborgen.

De reliekenkast is uitgevoerd in renaissancestijl. Het geheel is uitgevoerd in ebbenhout en bekleed met schildpad, ivoor en vergulde decoratieve motieven.

Diagnose

De kast is momenteel in redelijke staat. Plaatselijk zijn kleine onderdelen afgebroken.

Er is duidelijk een zeer actieve aantasting door houtborende insecten, dit kan voor grote problemen zorgen.

Afbeelding 226: Schade en ontbrekende delen door insecten. (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 227: Vers boormeel (eigen foto, maart 2017)

Mariabeeld Westportaal

Afbeelding 228 westportaal inkom deur (eigen foto, maart 2017)

Informatie over het Mariabeeld in het westportaal is schaars. Uit oude foto's van de gemeente Alveringem is te zien dat het beeld al geruime tijd in de nis staat. Het beeld is echter vrij klein voor de omvang van de nis dus vermoedelijk heeft er oorspronkelijk een ander beeld in gestaan.

Het beeld maakt al geruime tijd deel uit van het inkomportaal en is daarom door zijn historische verbondenheid te beschouwen als waardevol element. Het is niet duidelijk uit welke natuursteen het beeld vervaardigd is.

Diagnose

Het beeld is in goede staat.

Baldakijn (INT18)

Afbeelding 229 Baldakijn (eigen foto, maart 2017)

Het baldakijn is vervaardigd door J.P. Van Brochost, beeldsnijder te Sint Winnoksbergen in 1757. Het werd geschilderd door Verstorme uit Poperinge en voorzien van gallons en stof. De pelikaan staat symbool voor de naastenliefde van Christus.⁵² Het baldakijn bestaat uit gesneden hout met goudverf beschilderd en afgewerkt met kwasten van gouddraad en fluweel.

Onder dit baldakijn droeg de priester de monstrans met het Allerheiligste. Het geheel werd gedragen door vier kerkheren. Het baldakijn is bekroond met het symbool van Christus namelijk een pelikaan die haar jongen voedt met haar eigen bloed.

Diagnose

De baldakijn is in goede staat. Er is wel aantasting door houtborende insecten.

⁵² A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 22
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Kruisweg (INT37 – verspreid over de kerk)

Afbeelding 230: Kruisweg (eigen foto, maart 2017)

Afbeelding 231: Gedenksteen kruisweg (eigen foto, maart 2017)

De kruisweg dateert uit het einde van de 19^e eeuw en omvat 14 schilderijen die elk een statie uit de kruisweg afbeelden. Ze zijn geschilderd en geschonken door Jules de Smedt de Borman (1823-1893) die uit Alveringem afkomstig was. Deze schenking is sindsdien beeldbepalend in de kerk. De schilderijen zijn van historische en artistieke waarde. Op elk schilderij staat vermoedelijk de schilder of schenker (man met snor) afgebeeld. Hij staat zeker op de 13^e statie afgebeeld. Er is een gedenksteen van de schenking aanwezig in de kerk.

Diagnose

De kruisweg is in redelijke staat: het is enkel plaatselijk vervuild.

Beeld van de heilige Audomarus als prediker (INT25)

Afbeelding 232 Heilige Audomarus (foto Tine Vandenbroucke, 2019)

Het houten beeld dateert uit 1876. Het is geschilderd in donkere kleuren met goudkleurige details. Afgebeeld is de Heilige Audomarus met kromstaf.

Diagnose

Het beeld is in goede staat.

Geklede O.L.Vrouw (INT26)

Afbeelding 233 Geklede Maria (eigen foto, maart 2017)

Sculpsit caput 1866; Bonvarlé vice pastor. Vrij vertaald: "Gebeeldhouwde kop 1866, ...".

Beeld met klederdracht. Maria met kind. Het is onduidelijk uit welk materiaal dit beeld is vervaardigd. Een schilderlaag is gebruikt als afwerking.

Diagnose

Beeld en sokkel in goede staat.

Schilderij de Geseling van Christus (INT38)

Afbeelding 234: V. van Heede, De Geseling van Christus (eigen foto, maart 2017)

Dit schilderij is gesigeneerd en gedateerd: Vigor van Heede f(eci)t 1702. In 1930 is er in de archieven van KCML sprake van een zoektocht naar het schilderij van de Geseling dat tijdens WOI werd weggehaald uit de kerk. Het werd toen in de H. Appoloniakerk van Oeren gehangen en later in het hospitaal Ocean in De Panne. Vervolgens werd het gerestaureerd voor de kerk van Oeren.⁵³

Diagnose

Schilderij is in slechte staat.

Kelk door Loys Van Nieukercke

De kelk is vervaardigd door Loys Van Nieukercke uit Brugge.

Op de zeslobbige voet staat Kristus aan het kruis, de vier evangelisten en O.L. Vrouw afgebeeld. Op de knoop vinden we drie vooruitspringende engelenkopjes. Op de cuppa zijn afwisselend engelenkopjes en acanthusbladeren afgebeeld.

De kelk is uitgevoerd in verguld zilver.

Vervaardigd in 1621-1622.

⁵³ Informatie ontvangen van de erfgoedconsulent, uit archieven KCML.

Torenmonstrans door Francoys Guens

Afbeelding 235: Torenmonstrans (KIK, 1944)

De monstrans is uitgevoerd in verguld zilver en 74 cm hoog.
Vervaardigd door Francoys Guens uit Brugge in 1640-1641.

Reliekschrijn door Jos De Coene

Afbeelding 236: Reliekschrijn door
Jos De Coene (KIK, 1944)

Het schrijn is uitgevoerd in zilver. Het draagt de naam 'Alveringem'
Vervaardigd door Jos De Coene uit Ieper in 1744.
Verder geen informatie bekend. Het is onduidelijk of dit nog aanwezig is in de kerk.

Reliek van het H. Kruis door Jos De Coene

Afbeelding 237:
Reliekkruis (KIK, 1944)

Het relik is uitgevoerd in zilver.
Vervaardigd door Jos de Coene uit leper in 1775.

H. Olieschrijn

Afbeelding 238: Chrismale of olieschrijn (KIK, 1944)

De chrismale is uitgevoerd in gedreven zilver.
Onbekend, wellicht Brugs werk uit de 17de eeuw.

Paxtafel

Vermelding in *Sint-Audomaruskerk, Alveringem, Toeristische Gids*, 1993.
Verder geen informatie bekend. Het is onduidelijk of dit nog aanwezig is in de kerk.

Kelk door Jacob van der Spee

Afbeelding 239: Kelk door Jacob van der Spee (KIK, 1944)

De kelk is uitgevoerd in verguld zilver.
Vervaardigd door Jacob van der Spee in 1622.

Kelk geschonken door pastoor Demeulemeester⁵⁴

De kelk is uitgevoerd in verguld zilver.
De kelk dateert uit 1904 en is geschonken door pastoor Demeulemeester.
Onderschrift: *DEMEULEMEESTER PASTOR DONO DEDIT ECCLESIAE DF ALVERINGHEM 1904.*
Verder geen informatie bekend. Het is onduidelijk of dit nog aanwezig is in de kerk.

⁵⁴ J.L.Meulemeester, Bouwstenen voor de studie van de Brugse edelsmeedkunst uit de 17de en 18de eeuw, in De Brugse edelsmeedkunst, in Vlaanderen: tweemaandelijks tijdschrift voor kunst en cultuur, 1987, pg. 19.
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

3.3 ERFGOEDELEMENTEN KERKHOF

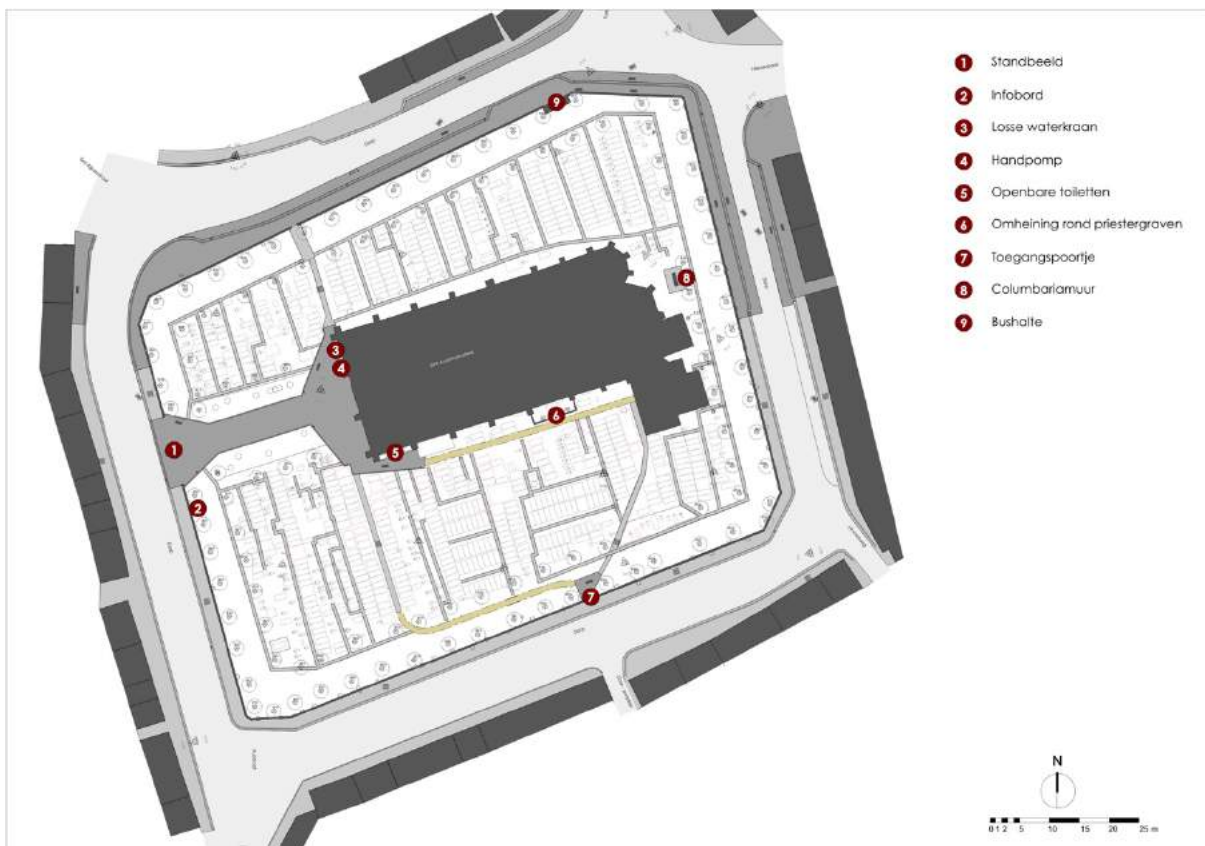
In **BIJLAGE 4** is het plan met nummeraanduiding te vinden.

Inventarisatie is gemaakt op basis van een inventarisatie gemaakt door Anne-Mie Havermans in 2012.

3.3.1 Algemene beschrijving

Het kerkhof van Alveringem doet al eeuwen dienst als begraafplaats. De evolutie van de structuur is tot circa 1986 op een natuurlijke wijze gegaan: daar waar de meeste graven waren, ontstonden paden. Heden ten dage bevinden zich graven op gelijkmatige plekken rondom de kerk. De afbakening van het kerkhof wordt grotendeels bepaald door de omliggende wegen. Het huidig gebruik van het kerkhof is beperkt tot ceremonieel en recreatief, er worden geen nieuwe concessies meer verleend, enkel nog bijzettingen.

Inmiddels is de bushalte verdwenen en de muur doorgetrokken. Op onderstaand plan is echter nog de bushalte te zien.

Afbeelding 240: aanduiding objecten op het kerkhof (bron: BVVR). Inmiddels is de bushalte verdwenen en de muur doorgetrokken.

3.3.2 Ommuring en poort

Afbeelding 241 Muur kerkhof buitenzijde zuid.
(eigen foto, 2018)

Afbeelding 242 Muur kerkhof binnenzijde oost.
(eigen foto, 2018)

Rondom het kerkhof loopt een bakstenen muur. Deze wordt door penanten ondersteund en is witgekalkt aan de buiten- en bovenzijde. Aan de binnenzijde zijn de bakstenen te zien. Er bevinden zich ringen aan de buitenzijde van de oostelijke, westelijke en zuidelijke muur. Dit is een relict van de tweejaarlijkse veemarkt die gehouden werd waarbij het vee hieraan werd vastgemaakt.

Afbeelding 243 Detail binnenzijde (eigen foto, 2018).

Afbeelding 244 Verschillende bakstenen, afgeschuinde hoek, hoogteverschillen (eigen foto, 2018).

De muur is opgebouwd volgens kruisverband. De muur verschilt op sommige plekken van hoogte en er zijn plaatselijk verschillende bakstenen gebruikt. Hieruit kan afgeleid worden dat er herstellingswerken zijn gebeurd aan de muur zoals de afschuining van de hoeken in 1968.

Afbeelding 245 Muuronderbrekingen v.l.n.r. hoofdingang, zijingang noord, zijingang zuid met poort

De muur wordt op drie plekken onderbroken. Overeenkomstig zijn er witgekalkte hoekstukken bij elke ingang. De breedste onderbreking van de muur is gemaakt omwille van de hoofdtoegang naar de kerk. De muur lijkt hier abrupt onderbroken te worden en dit kan verklaard worden doordat er op deze plek oorspronkelijk een ijzeren

poort heeft gestaan die in 1923 moest wijken voor de nieuwe toegangsweg met oorlogsmonument. Er is nu geen afsluiting op deze plek meer aanwezig. De zijingang aan de noordkant is smal. De muur verschilt hier ook duidelijk van hoogte. Er is hier ook geen afsluiting aangebracht. De zijingang aan de zuidzijde is ook smal, en was oorspronkelijk bedoeld voor de pastoor. Het pad leidt naar de sacristie. De toegang kan afgesloten worden met een donker geschilderde smeedijzeren poort. De palen van het poortje zijn hoger dan de muur. Dit poortje dateert uit 1870 en kwam van de ijzergieterij Lambrecht van Poperinge.⁵⁵

Diagnose

Afbeelding 246 Schadebeelden poortje en muur.

Het hekje is onlangs geschilderd en in goed staat.

Er zijn herstellingen verricht in het metselwerk waarbij cementmortel is gebruikt en op onvakkundige wijze aangebracht. Grootste delen van de muur zijn gerestaureerd in 2011 en 2016.

Het witgekaleide gedeelte van de muur is recent gebeurd en is daarom in goede staat. Aan binnenzijde van de muur is zoutuitbloeiing te zien, kleine tot redelijk grote scheuren en kleine verzakkingen. De muur is algemeen gezien in redelijke staat en wordt jaarlijks opnieuw gekaleid.

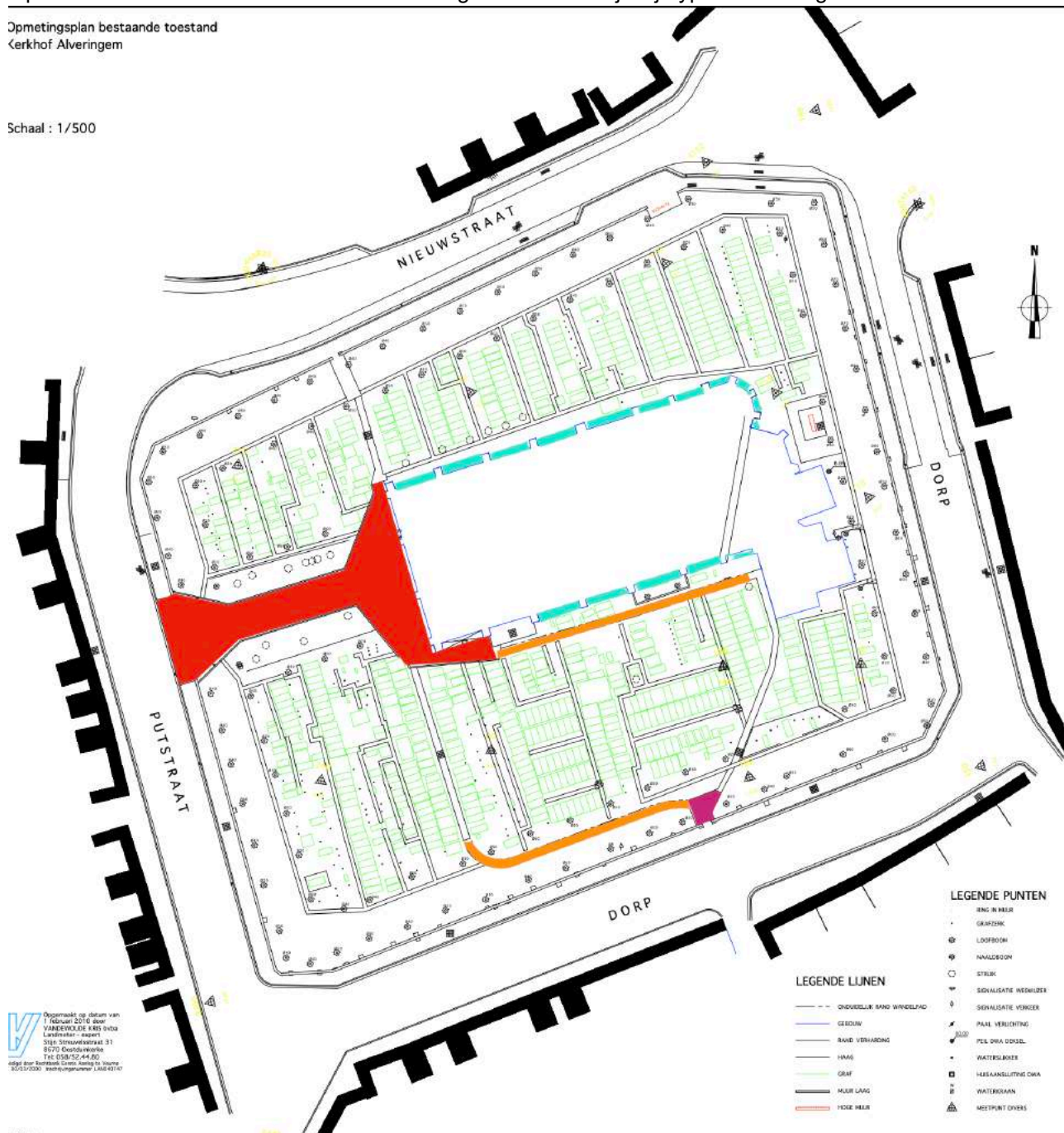
⁵⁵ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 56
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

3.3.3 Paden en verhardingen

Op het kerkhof komen verschillende verhardingen voor.⁵⁶ Er zijn vijf types bestrating te onderscheiden.

Opmetingsplan bestaande toestand
Kerkhof Alveringem

Schaal : 1/500

Afbeelding 247 Kleinschalige verharding. Rood: patroon met platines, oranje: bruine klinkers, groen: gele klinkers en grijze klinkers. Alle niet ingekleurde verhardingen is monoliete verharding.

⁵⁶ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 33
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Betondallen (monoliet)

Afbeelding 248 Betondallen twee soorten (eigen foto 2018).

Deze paden zijn recent aangebracht, pas sinds de tweede helft van de 20ste eeuw. Dit om de graven toegankelijker te maken.

Diagnose

Plaatselijk zijn de paden aan het verzakken.

Afbeelding 249 Verzakt deel (eigen foto, 2018)

Betonstraatsteen en platines (kleinschalig)

Afbeelding 250 Tegelpatroon inkom (eigen foto, 2018)

Aan de inkom zijn rode betonstraatstenen geplaatst, afgeboord met natuursteen (platines). De hoofdtoegang werd aangelegd in 1934.

Diagnose

Algemeen in goede staat.

Klinkers (kleinschalig)

De oudste paden zijn uitgevoerd in baksteen. Deze paden waren reeds aanwezig op het plan uit 1928.

Afbeelding 251 Bruine klinkers (eigen foto, 2018)

Diagnose

Deze paden zijn in matige staat. De stenen zijn plaatselijk bros en verzakt. Voegen zijn uitgespoeld.

Gele klinkers (kleinschalig)

Afbeelding 252 Druiprand (eigen foto, 2018)

Tussen de steunberen zijn gele klinkers gelegd om opspattend vuil van regenwater te beperken. We kunnen ervan uitgaan dat dit het originele materiaal is.⁵⁷

Diagnose

De bakstenen zijn in zeer slechte toestand. Zo goed als alle stenen zijn gebarsten en brokkelen af. Delen van het pad zijn tevens verzakt en met algen en mos begroeid. Ook is het voegwerk sterk uitgelopen en liggen meerdere bakstenen los.

Betonnen klinkers (monoliet)

Afbeelding 253 Grijs klinkers (eigen foto, 2018)

Plaatselijk zijn grijze betonnen klinkers gelegd.

Diagnose

De tegels en het voegwerk zijn in goede staat.

⁵⁷ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 33
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

3.3.4 Beplantingen

Bomen

Afbeelding 254 Begeleidende dubbele bomenrij (eigen foto, 2018)

Langs de witgekalkte kerkhofmuur liep een dubbele bomenrij van zomerlindes met een leeftijd oplopend tot 200 jaar. Maar deze zijn gerooid in november 2014 omdat de bomen grotendeels rot waren. Er zijn nieuwe *Tilia cordata* 'Greenspire' (maat 18/20, donkerkleurig) aangeplant in december 2015 die op dezelfde manier de rondgang rond het kerkhof begeleiden. Op enkele uitzonderingen na werden nagenoeg alle bomen (125 st.) op dezelfde locatie als de gerooide bomen geplant. Het is typisch voor deze streek om een dreefvormige aanplanting rond een kerkhof te voorzien (zie ook kerkhof Vinkem en Wulveringem). Er is ervoor gekozen om alle bomen te kappen om weer terug te komen tot een uniform geheel. Snoeiwijze kandelaren werd voorgeschreven in het landschapsbeheerplan (cfr. Oude bomen)

Heesters

Afbeelding 255 Aanplanting links en rechts langs de hoofdingang.

Zeer geconcentreerd zijn verschillende heesters aangeplant aan weerszijden van het pad naar de hoofdingang van de kerk. De hoge heesters staan achter de lagere heesters.

Geïnventariseerde soorten:

- *Ilex aquifolium*: in goede conditie
- *Carpinus betulus*: in goede conditie

- *Viburnum rhytidophyllum*: conditie matig
- *Prunus laurocerasus* 'Otto Luyken': conditie goed
- *Yucca*: conditie goed
- *Fatsia japonica*: conditie matig

Afbeelding 256 Verschillende heesters verspreid over het kerkhof.

Verspreid in het kerkhof zijn ook enkele heesters te zien.

Geïntervieweerde soorten:

- *Carpinus betulus*: in goede conditie
- *Taxus*: in goede conditie
- *Buxus sempervirens*: conditie goed.

Verspreid aangeplant over het kerkhof in 2018:

- Mochatarozen: in goede conditie

3.3.6 Graftypes

Er zijn grof genomen vier types graftekens te vinden op het kerkhof te Alveringem. De types zijn ingedeeld volgens materiaal. Het oudste geïntervieweerde graf is van Prosper Desaver (1868-1915). Het is opvallend dat er weinig afgebakende graftuinen zijn aangetroffen.

Blauwe hardsteen

Afbeelding 257 Grafteken van de familie De Smedt (eigen foto, 2018)

Afbeelding 258 Arduinen priestergraftekens (eigen foto, 2018)

De oudste graftekens op het kerkhof van Alveringem zijn uitgevoerd in arduin in neoklassieke stijl en soms in gotische stijl. Meestal in combinatie met een witmarmeren kruis of plaat. Ook de latere monumentale graftekens, opgericht na WOI, zijn veelal uitgevoerd in arduin in art-decostijl. Deze graftekens zijn van hoge kwaliteit en werden vervaardigd door verschillende steenhouwers uit de wijde omtrek zoals Bossaert uit Diksmuide.

Houten kruisen

Afbeelding 259 Houten kruis (eigen foto, 2018).

Er stonden vroeger meer houten kruisen op de begraafplaats dan nu het geval is. Er staan tegenwoordig nog een aantal slanke houten kruisen op het kerkhof. Doorgaans staat de -geschilderde- naam op de achterzijde van dergelijk kruis.

Gietijzeren kruisen

Afbeelding 260 Gietijzeren kruisen

Er staan momenteel 28 gietijzeren kruisen op het kerkhof waarvan er 10 verschillende modellen zijn aangetroffen. De meeste kruisen dateren van de tweede helft van de 19^e eeuw, maar dezelfde modellen waren ook nog beschikbaar tot het jaar 1940 en velen zijn hergebruikt of nagegoten. De precieze datering is daarom niet met zekerheid te zeggen. Gietijzeren kruisen werden in Alveringem aangewend door een groot gedeelte van de bevolking ongeacht sociale klasse.

Betonnen kruisen

Afbeelding 261 Betonnen kruis met passende graftuin.

Er staan 68 betonnen kruisen in verschillende modellen op het kerkhof, waaronder betonnen boomkruisen die typisch zijn voor de Westhoek. Vele betonnen kruisen hebben de houten kruisen vervangen in de loop van de 20^e eeuw. Er zijn acht verschillende modellen boomkruisen te herkennen, tien kruisen in kiezelbeton en acht betonnen heldenhuldezerkjes.

3.3.7 Bijzondere gehelen⁵⁸

Herdenkingsmonument Eerste Wereldoorlog

Afbeelding 262 Zicht op herdenkingsmonument.

Het herdenkingsmonument is centraal geplaatst op de toegangsweg naar de hoofdingang van de kerk en de openbare stoep. Het beeld is vervaardigd in 1923 door beeldhouwer Leonard De Visch (1888-1930). Het monument is 4,68 meter hoog en heeft een grondvlak van 1,60 op 1,60 meter. De vierkante sokkel en sierlijsten met gestileerde motieven zijn van arduin. De sokkel heeft een verdiept opschrift. Op de voorkant staat "De Gemeente Alveringhem aan hare Gesneuvelde Helden 1914 + 1918" en op de andere kanten staan de namen van militaire oorlogsdoden.

Bovenop prijkt een beeld uit euvillesteen. Het betreft de voorstelling van een soldaat, staande in volle uitrusting; op de linkerheup een doos (met gasmasker), vooraan aan de riem een patronentas, en rechts aan de riem een korte bajonet. Zijn linkerhand omvat de loop van een geweer dat met de kolf op de grond rust, de rechterhand wijst symbolisch naar de ijzervlakte waar zoveel Vlaamse soldaten het leven lieten. De soldaat is onbewogen afgebeeld, zonder enige pathos.

Het beeld is typisch voor de stijl van het oeuvre van de kunstenaar, maar enkel in Alveringhem is de volledige uitrusting van de soldaat te zien.

Het beeld is een oproep tot blijvende herinnering aan de gesneuvelden en tot erkenning van de offers gebracht door de Vlaamse frontsoldaten. Het monument past geheel in de toenmalige tijdsgeschiedenis van Alveringhem, die sterk beïnvloed werd door kapelaan Cyriel Verschaeve. Zo luidt de leuze van het monument "Welk nut ligt er in het storten van het bloed?" en verwijst naar het gedachtengoed van de toenmalige kapelaan.

Het monument is gerestaureerd in 2017.

⁵⁸ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringhem*, Gent, 2012, pp. 65-85.
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Kinderperk (IIC op plan bijlage 4)

Afbeelding 263 Kinderperkje (eigen foto, 2017).

In het kinderperk liggen 21 graven. Er zijn typologische verschillen te ontdekken: er zijn zowel betonnen als gietijzeren kruisen aanwezig, maar er staan ook andere graftekens.

Er wordt herdacht over een periode van minstens 70 jaar afgaande van de datering op de grafplaatjes.

Het aanzien van het kinderkerkhof wordt mede bepaald door de kinderleur lichtblauw die op diverse kruisen is aangebracht.

Calvariesite

Afbeelding 264 Calvariesite (eigen foto, 2017)

Het houten, roodgeschilderde kruis is geplaatst over de gehele lengte van het zuidelijke transeptvenster. Het originele kruisbeeld is overgeplaatst naar het interieur. Dit nieuwe kruis is afkomstig van de Arme Klaren uit Nieuwpoort. Het werd aangekocht in 1997, 26 jaar later dan de bescherming van het monument, de kerk.⁵⁹ Het kruisbeeld wordt bekroond door een houten, roodbeschilderde, rondbogig afdak. Het perceel voor de calvarie is omheind met delen van een ijzeren hek en twee taxussen.

⁵⁹ A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 56
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

Geestelijken

Afbeelding 265 Pastoor Ghyselen (1793-1880) 2e opvolger E.H. Demeulemeester (1831-1904) (eigen foto, 2017)

De calvarie is rond het jaar 1900 op natuurlijke wijze uitgegroeid tot ereplaats voor priesters. Het gaat hier telkens om priesters die pastoor waren van deze parochie. De omheining rond de priestergraven is ook waardevol gevonden. Zusters werden doorgaans bij elkaar begraven met een algemeen gedenkteken.

Afbeelding 266 Rustplaats van de Zusters Van Liefde van Roeselare (foto BVVR, 2012).

Cyriel Verschaeve en heldenhuldezerkjes (na bescherming)

Afbeelding 267 Grafteken van Cyriel Verschaeve te midden van heldenhuldezerkjes (eigen foto, 2017).

De letterkundige, kapelaan en priester Cyriel Verschaeve (1874-1949) zette zich heel zijn leven in voor Alveringem en omgeving. Tijdens de Tweede Wereldoorlog steunde hij Nazi-Duitsland en verhuisde naar Duitsland. Na de oorlog vluchtte hij naar Oostenrijk waar hij stierf in 1949 en aldaar werd begraven. In 1973 werd het lijk van Verschaeve tijdens 'Operatie Brevier' door leden van het VMO clandestien overgebracht naar België. Na een lijkschouwing werd hij in augustus 1973 definitief begraven met een laag gegoten beton bovenop de houten bekisting waarin zijn kist was neergedaald. Dit om een volgende opgraving te voorkomen.

Het graf van Cyriel Verschaeve staat in het midden tussen de heldenhuldezerkjes. Er bevinden zich heden zeven betonnen heldenhuldezerkjes van militaire oorlogsdoden, en één betonnen voor een oud-strijder. Ze werden in 1986 geschikt naast de uitvergroete arduinen versie op het graf van Cyriel Verschaeve. Daartoe werden ze herschilderd. Opvallend is dat het kruis voor Gustaaf Desiere geen blauwvoet heeft, dat werd hermaakt in 1986. Op de kruiskop staan de letters "AVV/VVK": Alles Voor Vlaanderen / Vlaanderen Voor Kristus. De grafstenen zijn in goede staat.

Familie Leuridan

Afbeelding 268 Graf van familie Leuridan.

Er zijn momenteel zes graftekens van de familie Leuridan gegroepeerd. Het oudste is opgericht in 1893.

Op het kerkhof liggen familieleden vaak bij elkaar in de buurt begraven. Dit is ook zo voor de familie Leuridan. Er zijn 6 graftekens terug te vinden nabij de zijingang tot het kerkhof.

Drie hiervan dateren reeds van voor Wereldoorlog I. Het oudste dateert uit 1893.⁶⁰

Een bijzonder graf is dit van Robert Leuridan. Het gaat om een houten kruis met zijn naam en het embleem van Verdinaso.⁶¹ De uniekheid van dit graf zit hem in het embleem. Dit komt op geen enkel ander graf voor.

⁶⁰ BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012, p 80

⁶¹ Verdinaso (Verbond van Dietsche Nationaal Solidaristen) was een autoritaire politieke beweging, verwant met het fascisme die bestond tussen 1931 en 1941).

Brouwersfamilies

Vanaf midden 19de eeuw lieten vooraanstaande families van Alveringem, waartoe de brouwers behoorden, monumentale arduinen graftekens op het kerkhof plaatsen. Op het kerkhof zelf zijn 14 graftekens van brouwers/brouwersfamilies te vinden. Deze graftekens zijn van uitstekende kwaliteit. Het gaat telkens om een stenen gedenkteken opgericht door gekende ateliers uit de omtrek. De 19^e-eeuwse zijn allen gelegen aan de noordelijke kant van de begraafplaats, terwijl daar weinig begraven werd. Afgaande op de sterfdata dateert de oudste van 1869. Onder de 10 monumentale graftekens op dit kerkhof van voor 1900 zijn er 5 van brouwersfamilies. Na het interbellum vinden we de brouwersgraven overal, ze blijven wel uitgevoerd in steen en van goede kwaliteit.

Afbeelding 269 monsieur Isidoor Petyt

Burgerlijke oorlogsslachtoffers (2 maanden na bescherming)

Deze entiteit is ontstaan voor de slachtoffers tijdens het bombardement op 29 mei 1940. De kruisen zijn in goede staat.

Afbeelding 270Negen grindbetonnen kruizen voor burgerslachtoffers.

3.3.8 Sculpturen en sculpturale elementen: seriewerk en materiaalgebruik

Er zijn verschillende sculpturen en reliëfs te herkennen op het kerkhof van Alveringem. Ten eerste zijn er enkele soorten seriewerk te herkennen, maar ook qua materiaalgebruik zijn er typologieën te ontdekken.

Seriewerk in brons (20 van de 366 graftekens)

Afbeelding 271 Treurfiguren en voorstellingen van Christus in brons gegoten.

Vooraf in het interbellum is er een grote oplage geweest van bronzen kruisbeelden en reliëfplaten van beeldhouwer Sylvain Norga (1892-1968). Dit type is op bijna alle begraafplaatsen in België te vinden.

Seriewerk in porselein (64 van de 366 graftekens)

Vooraf engelen en afbeeldingen van Christus werden gemaakt in porselein. Er zijn ook enkele sprekende portretfoto's op porselein aangebracht.

Afbeelding 272 Porseleinen elementen zoals crucifix en portretfoto's.

Seriewerk in terracotta

Dit is het meest verspreide model van de terracotta's van Villeroy & Boch. Het beeldt een treurfiguur uit leunend op een gebroken zuil.

Afbeelding 273 Treurende figuur op gebroken zuil (foto BVVR)

Seriewerk in marmer

Op het kerkhof van Alveringem zijn een aantal wit marmeren reliëfs met een variatie van voorstellingen van Christus te vinden op graven van steenhouwer Bossaert.

Afbeelding 274 Engel met bazuin.

3.3.9 Iconografie

Naast enkele funeraire symbolen zoals het vanitassymbool wordt er vooral religieus-katholiek getinte iconografie aangetroffen. Ook de plantensymboliek is nog goed vertegenwoordigd op graftekens van de 19^e eeuw. Op de priestergraven wordt de kelk en het hostie-attriboot vaak aangetroffen.

3.3.10 ZEN-erfgoed

De lijst met ZEN-erfgoed (zonder economisch nut) is opgenomen in **BIJLAGE 2**. Deze bijlage is goedgekeurd in het afdelingsoverleg van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4. BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN

4. BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN

In **BIJLAGE 5** zijn de erfgoedelementen in een lijst opgenomen. In onderstaande tekst zijn de erfgoedwaarden beschreven die reeds zijn toegekend in het beschermingsbesluit.

4.1. KERK

De Sint-Audomaruskerk is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de historische en artistieke waarde.

4.1.1. De historische waarde

Globale verschijning

De ontwikkeling van het centrum van Alveringem is ontstaan rond de site van de kerk en het kerkhof. De site nam een prominente plaats in binnen de dorpskern van Alveringem.

De laatgotische kerk dateert in kern grotendeels uit de 16de-17de eeuw, met oudere sporen en is uitgegroeid tot een schoolvoorbeeld van een gotische hallenkerk in de Westhoek. De globale gelijke afwerkingsgraad (wanden, vloeren, gewelven, ...) toont aan dat Alveringem, ondanks zijn beperkte omvang, in staat was om de kerk in zijn geheel aan te pakken. De schaal van de kerk geeft het belang aan van Alveringem tijdens deze periode. Dit is de reden waarom de kerk ook wel plattelandskathedraal genoemd wordt.

Het gebouw getuigt dus van een maatschappelijke ontwikkeling.

De evoluties van de kerk zijn goed te zien aan de sokkel van de vieringtoren samen met de wanden van het transept. Deze verwijzen qua materiaalgebruik (natuursteen) en massiviteit naar een voorganger van de huidige kerk. Ook de dichtgemaakte deuropeningen, verwijzend naar de vroegere ingangen voor mannen en vrouwen, voor realisatie van het westportaal doen het vermoeden rijzen dat dit deel van de kerk ouder is.

Er is dus een historische gelaagdheid aanwezig.

De latere evoluties, o.a. de realisatie van beide sacristieën, geven het beeld weer van de evolutie doorheen de jaren.

De kerk is door zijn opvallende verschijning en zijn majestatische toren een baken voor het dorp en het omliggende landschap.

4.1.2. De artistieke waarde

De kerk is een typisch voorbeeld van een Vlaamse hallenkerk met rechthoekige plattegrond.

Zowel de gotische hallenkerk zelf als haar interieur en interieurelementen zijn uitgevoerd met oog voor detail en een enorme ambachtelijke kennis en kunde. De uitvoering van de baksteendetaillering, de bouw van de gewelven, de dakstructuren, het schrijnwerk, ... zijn voorbeelden van deze ambachtelijkheid.

Het zijn allen goede voorbeelden van vakmanschap en de verschillende stijlen vanaf 1600 tot in de 20^e eeuw zijn vertegenwoordigd.

Materiaalgebruik

De kerk is opgetrokken uit lichtgele baksteen van de kust, onderaan de buitenmuren zit ijzerhoudende zandsteen verwerkt, die waarschijnlijk herkomstig is van de vroegere romaanse kerk. In de toren komt naast dit ijzerhoudende zandsteen ook nog witte natuursteen voor. De geschiedenis van de kerk valt dus ook af te lezen van het materiaalgebruik.

Interieur

De detaillering en vormgeving van het meubilair (lambrisering, biechtstoelen, communiebank, predikstoel, doksaal met orgel, reliekkast, zitbanken, hoogaltaar) en de cultuurgoederen (beelden, medaillons, ...) hebben een zeer grote artistieke waarde.

Het huidige interieur is het resultaat van een rijke en continue geschiedenis die grotendeels duidelijk gedocumenteerd is. Zowel het ontstaan van de wanden, zuilen met kapitelen, gewelven, vloeren, als de historiek

van het rijke vaste meubilair en cultuurgooederen geven een duidelijk beeld van de historische evolutie van de kerk. Verschillende periodes van de geschiedenis zijn dus vertegenwoordigd in de vorm van verschillende stijlen.

4.2. KERKHOF EN AFSLUITINGSMUUR

Het kerkhof is beschermd als cultuurhistorisch landschap. Dit is beschermd omwille van haar esthetische waarde.

4.2.1. De esthetische waarde

Het landelijk karakter van het kerkhof van Alveringem wordt bepaald door de afwisseling van monumentale graftekens in blauwe hardsteen en tientallen sobere gietijzeren en betonnen kruisen, opgesteld rond de kerk en omgeven door een ommegang van lindebomen en een witgekalkte bakstenen muur.⁶²

De geselecteerde graftekens zijn zeer kwaliteitsvol en waardevol. Ze hebben een sterke esthetische waarde.

De combinatie van de afsluitingsmuur en de parallel lopende dubbele lindenbomenrij is eveneens een kunstzinnig streven in zijn geheel.

Het kerkhof heeft een artistieke, in casu esthetische waarde omdat het getuigt van een kunstzinnig streven zowel in zijn geheel als in individuele graftekens.

⁶² A.-M. HAVERMANS, H. DRUART, *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013, p 93
Architectenbureau Maarten Dobbelaere – oktober 2019

5. VISIE OP TOEKOMSTIG BEHEER

5. VISIE OP TOEKOMSTIG BEHEER VAN DE ERFGOEDWAARDEN

In dit hoofdstuk is er een onderscheid gemaakt tussen hoofd- en nevendoelstellingen. Voor elk deel komt eerst de kerk aan bod en daarna het kerkhof.

5.1. HOOFDDOELSTELLINGEN

De hierboven beschreven erfgoedwaarden en -elementen zijn behouden. In de laatste eeuw zijn er beperkte wijzigingen aangebracht aan zowel de kerk als het kerkhof.

De kerk zal haar historische functie blijven behouden.

5.1.1. Visie op de kerk

De visie op de aanpak van de kerk wordt ingegeven door een maximaal behoud van de erfgoedwaarden en -elementen en het versterken van deze die in verval zijn of in verval dreigen te geraken. De visie is gestoeld op enerzijds een technische conservatie en anderzijds het herwaarderen van erfgoedelementen in verval.

Hoewel archeologisch onderzoek zeer interessant kan zijn om de evolutie voor de huidige kerkverschijning te kennen, is het niet gewenst om opgravingen te doen om maximaal behoud van de erfgoedwaarden te waarborgen.

Het exterieur van de kerk is grotendeels ongewijzigd. Enkel de torenomgang is gewijzigd van metaal naar steen. Deze wijziging is ook goed gedocumenteerd. Het is belangrijk de buitenschil van de kerk in goede toestand te houden zodat de kerk in zijn geheel bewaard kan worden voor de toekomstige generaties. Een regelmatige inspectie, zoals deze door Monumentenwacht, dient te blijven gebeuren om het beheer in goede banen te kunnen leiden de komende 20 jaar, samen met preventieve onderhoudswerken (zoals bv reinigen goten).

Het interieur van de kerk is opgebouwd rond enerzijds een architecturaal ruimtelijke beleving en anderzijds een hoge artistieke kwaliteit en belevingswaarde van de ornamentering. Het interieur is het resultaat van een rijke evolutie doorheen de jaren. Het is daarom zaak om bij het verdere beheer van de kerk rekening te houden met de gefaseerde opbouw ervan, ook met de authentieke en historische aanpassingen die doorheen de tijd uitgevoerd zijn. Er zal bovendien met respect moeten worden omgegaan met het artistiek geheel van de kerk en interieur.

Het is van belang om de algemene erfgoedwaarden te herwaarderen.

5.1.2. Globale visie op het kerkhof

5.1.2.1. Algemeen beeld en structuur van het kerkhof

De afwisseling tussen monumentale en bescheiden graftekens, de concentratie van topstukken en de openheid in het oosten kenmerken deze begraafplaats. De eigenheid van het kerkhof moet behouden blijven.

Regelmatig onderhoud in de komende beheersperiode is een belangrijke hoofddoelstelling.

Het is zaak om rekening te houden met het esthetische geheel van het kerkhof bij het verdere beheer ervan.

Bij het onderhoud en wanneer er restauraties gebeuren van graftekens, dienen zoveel mogelijk originele materialen en restauratiemethodieken gebruikt te worden.

Alle heraanleg van verhardingsmaterialen dient integraal bekeken te worden. De cultuurhistorisch waardevolle paden zullen behouden worden en zo nodig gerestaureerd.

Historisch onderzoek maakt duidelijk dat het kerkhof eeuwenlang begroeid was met gras, dat slechts door enkele verharde paden werd doorsneden. Streven naar een grasgroen kerkhof is positief, maar bij voorkeur worden planten met een funeraire betekenis behouden. De niet waardevolle graven kunnen na het verlopen van de concessie eventueel verwijderd worden om zo te evolueren naar een meer grasgroen kerkhof dat als een soort parkzone kan voorzien worden midden in het dorp.

Een uitgebreide beschrijving van de visie voor het kerkhof is besproken in het Landschapsbeheersplan, BVVR, 2012.

5.2. NEVENDOELSTELLINGEN

Voor zowel de kerk als het kerkhof zijn er specifieke doelstellingen waarmee rekening gehouden zal moeten worden. Het gaat hier om de publieke ontsluiting en om het behoud en verandering van functies.

De kerk wordt behouden als ruimte voor de eredienst, op basis van het kerkenbeleidsplan. Dit wordt aangevuld met multifunctioneel gebruik.

5.2.1. Publieke ontsluiting

Kerk

De kerk is, indien ze open is, vlot toegankelijk voor het publiek. Op heden is de kerk open op afspraak met uitzondering van de zomerperiode waarin het veel meer open is.

Er zal in toekomstig beheer gestreefd moeten worden naar bredere openingstijden en dit beter kenbaar te maken aan bezoekers.

Publiek sanitair is gewenst (zoals dit historisch aanwezig was tegen beide zijden van de kerk). Over de mogelijkheden zal verder onderzoek moeten worden gedaan.

Er zijn aan de hoofdingang weinig tot geen fysieke barrières voor het publiek.

In het kader van een algemene publieke ontsluiting en het verhogen van de multifunctionaliteit van de kerk, is het de moeite waard de mogelijkheden van het meer in gebruik nemen van de sacristieën (voor ondersteunende functies) te onderzoeken.

Kerkhof

Het kerkhof is publiek ontsloten, maar dit wordt niet optimaal benut. Bij heraanleg van (delen van) het kerkhof is het aangewezen om te onderzoeken met welke ingrepen de publieke ontsluiting verbeterd kan worden. Belangrijk hierbij is om de erfgoedwaarden in stand te houden.

5.2.2. Functies

Kerk

Religieuze functie

De kerk heeft in hoofdzaak een religieuze functie. In het kerkenbeleidsplan wordt de plaats die de kerk inneemt in het plaatselijke maatschappelijk leven besproken en bepaald. De kerk wordt voorbehouden voor de eredienst. Momenteel is er een beperkte nevenbestemming aanwezig. Het is de bedoeling de multifunctionaliteit van de kerk te verhogen in de toekomst.

Sociaal recreatieve functie

De kerk wordt naast haar religieuze functie ook gebruikt voor sociaal-culturele doeleinden, deze zullen uitgebreid en versterkt worden. Bij eventuele ingrepen om de sociaal-culturele doelstellingen te ondersteunen zal rekening gehouden moeten worden met het behoud van de erfgoedwaarden.

Kerkhof

Het kerkhof zal een plaats van bezinning en sereniteit blijven en dus een religieuze functie met zich meedragen. De cultuurhistorische erfgoedwaarden die hiermee verbonden zijn zullen te allen tijde moeten worden gewaarborgd.

Culturele en educatieve functie

Het kerkhof zal enkele nevenfuncties krijgen zoals een culturele en educatieve werking. Het cultuurhistorisch onderzoek kan als basis dienen voor de historische en educatieve ontsluiting. Hieruit kunnen verschillende programma's en activiteiten worden uitgewerkt om een breder publiek te bereiken.

In eerste instantie is het belangrijk dat er een duidelijk en toegankelijk verhaal wordt verteld over de evolutie van het kerkhof naar de bewoners van Alveringem. Daarnaast is het toerisme een niet te onderschatten factor waar het bestuur voldoende dient op in te spelen. Hierbij kunnen éénmalige/tijdelijke acties ondernomen worden en/of kunnen doorlopende voorzieningen getroffen worden. Doorlopende voorzieningen kunnen bijvoorbeeld aan de

inkom van de begraafplaats en waarop de kern van de historiek toegelicht wordt, of in de bibliotheek en/of gemeentehuis een brochure ter beschikking stellen voor bezoekers.

Door middel van actieve deelname aan grotere evenementen en manifestaties kan het belang van het kerkhof eveneens belicht worden. Hierbij is te denken aan Open Monumentendag, kunstbiënnales, dag van de open kerken, Europese week van de begraafplaatsen, ... Hierbij is het uiteraard belangrijk dat het gebruik van het kerkhof voor educatieve en culturele doeleinden geen aantasting van de esthetische en cultuurhistorische waarde tot gevolg mag hebben.

Ecologische functie

Een van de doelen is om het kerkhof te behouden als aangename plek voor flora en fauna. Naar aanleiding van het decreet houdende: *'De vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaams Gewest'* wordt het kerkhof reeds pesticidevrij beheerd. Op termijn zal de biodiversiteit hierdoor verder verhogen. Bij het beheer zal er rekening mee gehouden worden om op een ecologisch verantwoorde manier met het groen te werk te gaan.

6. OPSOMMING VAN DE BEHEERSMAATREGELEN

6. OPSOMMING VAN DE BEHEERSMAATREGELEN

In dit hoofdstuk worden de doelstellingen omgezet in concrete maatregelen. Per erfgoedelement zal een opsomming gegeven worden van de beheersmaatregelen.

Per maatregel zal de tabel weergeven of deze is vrijgesteld van toelating door Onroerend Erfgoed. Ook wordt een onderscheid gemaakt tussen eenmalige en terugkerende maatregelen (regulier beheer).

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
-----------	--------------	----------------------	-------------	---------------------------

KERK

EXTERIEUR EN ALGEMENE STRUCTUUR KERK

ALGEMEEN			
Periodieke controle van de kerk (2-jaarlijks verslag Monumentenwacht)		X elk jaar	X
Reinigen en onderhoud regenwaterafvoer, ...		X elk jaar	X
METSELWERKEN EN GEVELS			
Vooronderzoeken voor analyse baksteen, natuursteen, voegwerk en andere	X		
Plaatselijk herstel metselwerk (baksteen en natuursteen) - met zelfde materiaal als bestaand.		X nu en bij noodzaak (wellicht 3 jrl.)	X
Plaatselijk herstel voegwerk (voegmortel zuivere kalkmortel)		X nu en bij noodzaak (wellicht 3 jrl.)	X
Herstel metselwerk en voegwerk traptoren (vermoedelijk vooral dak)	X nu		
Herstel natuursteen en bijhorend voegwerk		X nu en bij noodzaak	
Gevelreiniging (op basis van natte verzadigde stroom of andere methode na vooronderzoeken) in functie van herstel / verwijderen begroeiing		X bij noodzaak	
Verwijderen mos en begroeiing Reinigen met droge borstel, afhankelijk van de noodzaak plaatselijk afwassen. In geen geval reinigen onder hoge druk.		X nu en bij noodzaak	
Vooronderzoek opbouw zuilen	X voor restauratie afwerkingen		
Herstel metselwerken en voegwerken binnenzijde traptoren en toren		X bij noodzaak (wellicht 10 jrl.)	

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
GEVELEMENTEN				
	Herstel beschadigde natuurstenen onderdelen		X nu en bij noodzaak	
	Restauratie muurankers	X nu		
	Onderhoudswerken muurankers		X nu en bij noodzaak (wellicht 10 jrl.)	
	Onderhoudswerken dievenijzers en andere metalen gevelementen		X nu en bij noodzaak (wellicht 10 jrl.)	
	Restauratie geschilderde pleisterwerken	X te kiezen		
	Restauratie gevelafwerkingen (oa cementering)	X nu		
	Zacht herstel gedenkstenen	X binnen 5j		
	Calvariesite (kerk03) : herstel luifel (zink, hout, ...)	X nu		
	Calvariesite (kerk03) : schilderwerk luifel		X nu en bij noodzaak (wellicht 10 jrl.)	
	Calvariesite (kerk03) : schilderwerk kruis		X nu en bij noodzaak (wellicht 10 jrl.)	
	Calvariesite (kerk03) : vooronderzoeken en conserveren nissen	X binnen 5j		
	Calvariesite (kerk03) : herstel hekwerk	X binnen 2j		
	Calvariesite (kerk03) : snoeien taxus op gewenste hoogte		X nu en 2 jrl.	

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
DAKSTRUCTUREN, HOUTEN VLOEREN EN ZOLDERS				
	Vooronderzoek dakstructuren	X		
	Onderzoek hoe niet toegankelijke zolders toegankelijk maken.	X nu		
	Toegankelijk maken zolders, dakstructuren en daken door dakluiken en loopbruggen. (of eventueel luiken in gewelven, via toren, ...)	X binnen 1j		
	Voorzien basisverlichting op bereikbare zolders.	X nu		
	Onderhoud en herstel toegangswegen/elementen naar en op de zolders (oa trappen, loopbruggen, leuningen, valbeveiligingen, ...)		X nu en volgens noodzaak	
	Groot herstel aan de dakstructuren (na toegankelijk maken zolders)	X binnen 1j		
	Behandeling van de dak-, vloer- en zolderstructuren tegen aantastingen (houtborende insecten, schimmels, ...)	X binnen 1j		
	Onderhoud aan de dakstructuren - herstel (staat kepers en kepervoeten)		X nu en volgens noodzaak	
	Dakstructuur zolder oude sacristie herstellen	X		
	Schade aan structuur zoldervloeren en zoldervloeren in toren herstellen. O.a. De ingerotte, aangetaste en vermolde balkkoppen van de moerbalken aan de voet van de torenspits verschoeien of aangieten met epoxymortel.	X binnen 1j		
	Herstel structuur dak pissijn	X nu		
	Reinigen dakstructuur en zolders		X binnen 1j en 5jrl.	X
REGENWATERAFVOER				
	Herstel/vernieuwen hanggoot en regenwaterafvoer naar oorspr. Model (sacristie)	X nu		
	Reinigen goten en ontstoppen afvoeren		X nu en jaarlijks	X
	Plaatsen van valbeveiliging	X binnen 1j		
	Onderhoud en herstel goten		X nu en jaarlijks	
	Behandeling tegen roest en herschilderen standpijpen		X nu en 7jrl	

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
DAKBEDEKKINGEN				
	Herstel leien - incl. herstel loketten en slabben en aansluitingen incl. koperen leihaken (alle daken, oa pissijn)		X binnen 4j en volgens noodzaak	
	Herstel koperen dakbekleding ter hoogte van wandeling toren	X nu		
	Restauratie koperen roevendak bij het plat dak tussen kerk en sacristie	X binnen 1j		
	Herstel en onderhoud diverse kleine dakjes en onderzoek (oa dakje 33)		X nu en volgens noodzaak	
	Plaatsen ladderhaken, dakladders volgens normering.	X binnen 3j		
	Deurtje van dakkapel op dakvlak torenspits (48) is te restaureren (schilderen, delen vervangen, scharnieren herbevestigen, sluiting)	X nu		
	Torenkruis herstellen, ontroesten en schilderen	X binnen 2j		
BUITENSCHRIJNWERK				
	Onderzoek originele kleur schrijnwerk	X voor herschilderen		
	Herschilderen buitenschrijnwerk, wind- en waterdicht maken, klein herstel		X binnen 2j en 7jrl	
	Nazicht glas-in-loodramen en herstel bindroeden, glas, lood, etc.		X bij noodzaak	
	Herstel schrijnwerk onder goten	X binnen 1j		
	Herstel afschermingen tegen dieren		X bij noodzaak	
	Onderhoud galmborden		X 10jrl	

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
-----------	--------------	----------------------	-------------	---------------------------

INTERIEUR KERK

Nummering	Omschrijving	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating
VLOEREN				
	Bij ondergrondse werken nagaan of archeologisch onderzoek aangewezen is, bij grote ingrepen zeker, bij kleine te bepalen in functie van werkdiepte.		X bij noodzaak	
	Herstel natuurstenen vloeren, identiek aan bestaand (te zoneren)	X timing te bepalen		
	Behandelen houten vloeren tegen insecten en schimmels	X binnen 1j		
	Restauratie houten vloeren, identiek aan bestaande qua sectie, vergaring en houtsoort (onder meer vervangen aangetaste planken en balken)	X binnen 5j		
	Hernieuwen afwerkingslaag op houten vloer (olie, vernis te bepalen in samenspraak met OE)	X binnen 5j		
	Herstel en vernieuwen vloeren oude en nieuwe sacristie	X timing vrij		
GEWELVEN				
	Houten gewelven behandelen tegen insecten en afwerkingslaag		X binnen 1j en volgens noodzaak	
	Schade aan gewelven herstellen, restauratie met technieken en materialen cfr. bestaande	X binnen 1j na herstel dakstructuur		
	Vooronderzoek naar historische afwerkingslagen	X binnen 1j		
	Herstel afwerkingslagen gewelven	X binnen 10j		

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
WANDEN				
	Vooronderzoek naar oorzaken schadepatroon (zuilen, vocht, ...)	X		
	Vooronderzoek naar historische afwerkingslagen	X volgens noodzaak		
	Vooronderzoek op waardevolle historische interieurelementen	X		
	Wanden behandelen tegen zoutuitbloeiingen en eventueel opstijgend vocht	X		
	Herstel wandbepleistering en plafondbepleistering, incl lijsten en zuilen (na herstel daken)	X faseerbaar		
	Herstel sokkels zuilen	X		
	Restauratie historisch waardevolle muurschilderingen (eventueel vrijleggingen)	X timing vrij		
	Herschilderen kerk		X timing vrij, faseerbaar	
	Herstellen wanden en plafonds oude sacristie	X timing vrij		
	Herstellen wanden en plafonds sacristie	X timing vrij		
BINNENSCHRIJNWERK				
	Onderhoud houten binnenschrijnwerk (ramen, deuren, lambrisering) . Speciale aandacht voor de aangetaste deuren.		X 5jrl	X
	Herstel leuning trap klokkenzolder	X binnen 1j		
	Behandelen houten binnenschrijnwerk tegen insecten	X binnen 1j		

INTERIEUR ERFGOEDELEMENTEN

Nummering	Omschrijving	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating
	Klimaatonderzoek van de kerkruimte i.f.v. keuze en sturing van verwarming in de kerk en klimatisatie	X binnen 2j		
HOOFDALTAAR H. AUDOMARUS (INT01)				
	Vooronderzoeken	X timing vrij		
	Herstel afwerkingslagen meubel	X timing vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie houten onderdelen (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X timing vrij		
	Restauratie natuurstenen en gipsen onderdelen	X timing vrij		
	Restauratie metalen onderdelen	X timing vrij		
	Restauratie schilderij: verflaag fixeren, inlijsting verbeteren, reinigen, open voegen herlijmen, eventueel vernislaag vervangen, ophanging verbeteren	X timing vrij		
	Ontstoffen schilderij		X Tweemaandelijks	X
VERSCHAEVE-ALTAAR (INT02)				
	Vooronderzoeken	X timing vrij		
	Herstel afwerkingslagen	X timing vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie houten onderdelen (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X timing vrij		
	Restauratie natuurstenen en gipsen onderdelen	X timing vrij		
	Restauratie metalen onderdelen	X timing vrij		
	Ontstoffen schilderij en beelden		X Tweemaandelijks	X
	Restauratie schilderij	X timing vrij		
PORTIEKALTAAR OLV (INT03)				
	Vooronderzoeken	X timing vrij		
	Herstel afwerkingslagen	X timing vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie houten onderdelen (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X timing vrij		
	Restauratie natuurstenen en gipsen onderdelen	X timing vrij		
	Restauratie metalen onderdelen	X timing vrij		
	Restauratie schilderij: verflaag fixeren, inlijsting verbeteren, reinigen, open voegen herlijmen, eventueel vernislaag vervangen, ophanging verbeteren	X timing vrij		
	Ontstoffen schilderij en beelden		X Tweemaandelijks	X

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
PORTIEKALTAAR H. AUDOMARUS (INT04)				
	Vooronderzoeken	X timing vrij		
	Herstel afwerkingslagen	X timing vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie houten onderdelen (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X timing vrij		
	Restauratie natuurstenen en gipsen onderdelen	X timing vrij		
	Restauratie metalen onderdelen	X timing vrij		
	Restauratie schilderij: verflaag fixeren, inlijsting verbeteren, reinigen, open voegen herlijmen, eventueel vernislaag vervangen, ophanging verbeteren	X timing vrij		
	Ontstoffen schilderij en beelden		X Tweemaandelijks	X
DOKSAAL (INT05)				
	Vooronderzoeken	X binnen 2j		
	Herstel afwerkingslagen (afstellen op kleurstelling orgel) (enkel mogelijk bij totale restauratie)	X binnen 2j		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting (enkel mogelijk na demontage)	X nu		
	Restauratie houten onderdelen (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X binnen 2j		
	Restauratie metalen onderdelen (hang- en sluitwerk, etc)	X binnen 2j		
ORGEL (INT06)				
	Jaarlijks onderhoud (stemmen en afregeling)		X binnen 1j en jrl	X
	Periodieke orgelwerken (schoonmaak en revisie)		X binnen 1j en jrl	X
	Groot onderhoud (reiniging, herstelwerken, demontage en hermontagewerken, ...)	X binnen 5j en elke 20/30j		
	Vooronderzoeken naar afwerkingslagen	X keuze vrij		
	Herstel afwerkingslagen (afstellen op kleurstelling doksaal) (enkel mogelijk bij totale restauratie)	X keuze vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie orgel (na vooronderzoek afwerkingslagen orgel en orgelkast) (enkel mogelijk na demontage)	X keuze vrij		
	Restauratie DOKSAAL en ORGEL altijd in 1 restauratiedossier			

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
DOOPTUIN (INT07)				
	Vooronderzoeken	X timing vrij		
	Herstel afwerkingslagen	X timing vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie houten onderdelen (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X timing vrij		
	Restauratie metalen onderdelen (hang- en sluitwerk, etc)	X timing vrij		
LAMBRISERING (INT09)				
	Vooronderzoeken	X		
	Herstel afwerkingslagen	X na restauratie		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Verwijderen ernstig aangetaste delen	X nu		
	Restauratie (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X binnen 2j		
BIECHTSTOELEN (INT10-11-12-13)				
	Vooronderzoeken	X timing vrij		
	Herstel afwerkingslagen	X timing vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X timing vrij		

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
COMMUNIEBANK (INT14)				
	Vooronderzoeken	X timing vrij		
	Herstel afwerkingslagen	X timing vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X timing vrij		
KOORGESTOELTE (INT15)				
	Vooronderzoeken	X timing vrij		
	Herstel afwerkingslagen	X timing vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X timing vrij		
KERKMEESTERBANKEN (INT16)				
	Vooronderzoeken	X timing vrij		
	Herstel afwerkingslagen	X timing vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X timing vrij		
PREEKSTOEL (INT17)				
	Vooronderzoeken	X timing vrij		
	Herstel afwerkingslagen	X timing vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X timing vrij		
	Restauratie metalen onderdelen (hang- en sluitwerk, etc)	X		

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
BROODKAST (INT20)				
	Vooronderzoeken	X timing vrij		
	Herstel afwerkingslagen	X timing vrij		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Restauratie (herbevestigen onderdelen, bijzondere restauratiewerken)	X timing vrij		
GEDENKPLATEN (INT29 tot 36)				
	Reiniging en herstel invulling/schilderwerken	X timing vrij		

INTERIEUR CULTUURGOEDEREN

Nummering	Omschrijving	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating
BEELDEN EN KASTEN (INT21-22-23-24)				
	Reiniging beelden		X binnen 5j en 10jrl	
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Herstel beelden	X		
	Herstel kasten (o.a. afwerkingslaag)	X		
KRUISBEELD (INT27)				
	Reiniging beeld		X binnen 5j en 10jrl	
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
	Herstel beeld	X		
MEDAILLONS (INT28)				
	Onderhoud afwerkingslagen en globale restauratie	X		
	Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X		

TECHNIEKEN EN ANDERE

ALGEMEEN			
Onderhoud aan de uitrustingen algemeen		X nu en jrl	X
Aanpassingen in functie van publieke toegankelijkheid		X volgens noodzaak	
Aanpassingen in functie van verhoging comfort (bv sanitair, ...) en nevenbestemming (bv kitchenette, ...)		X volgens noodzaak	
VERWARMING EN KLIMAATBEHEERSING			
Installatie van een performant systeem	X binnen 2j		
Onderzoek en installatie ruimtescheidend element ter vervanging van de gordijnen.	X timing vrij		
Onderhoud aan de uitrustingen algemeen		X jrl	X
ISOLATIE			
Onderzoek naar de opportuniteit van duurzaamheidsingrepen	X		X
Isolatie (bv daken, vloer,)	X		
Andere duurzaamheidsingrepen (op basis van onderzoek)	X		
BLIKSEMBEVEILIGING			
Bliksembeveiligingsinstallatie: onderhoud		X 5jrl	X
Bliksembeveiligingsinstallatie: vervangen/aanvullen	X nu		
BRANDVEILIGHEID EN DIEFSTAL			
Branddetectie en brandbeveiliging voorzien in het gebouw incl. zolders	X		
Onderhoud en nakijken toestellen brandveiligheid		X jrl	X
Diefstalbeveiliging installeren	X		
Onderhoud en nakijken toestellen diefstalbeveiliging	X		
KLOKKENINSTALLATIE			
Onderhoud		X jrl	X
Bijzondere werken		X 10jrl	
Behandeling tegen houtborende insecten en zwamaantasting	X nu		
Reinigen klokken en installatie		X nu en 5jrl	
TORENUURWERK			
Onderhoud		X jrl	X
Restauratie torenuurwerk en uurwerkkast + tevens automatiseren en digitaliseren		X 10jrl	
BESCHERMING TEGEN DIEREN			
Sleufgaten in toren vakkundig afdichten, bij voorkeur met kunststofdraadnetten langs de buitenzijde.		X jrl	X

KERKHOF				
Nummering	Omschrijving	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating
	De lijst met werken is opgemaakt op basis van het bestaande landschapsbeheersplan.			
ALGEMEEN				
	Periodieke controle van het kerkhof (door Monumentenwacht of andere instantie)		X jrl	X
	Onderzoek naar mogelijkheden voor peterschap	X		
GRAVEN				
	Maatregelen algemeen (overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 136-137)			
	Globale inventarisatie/studie naar de diverse graftypes die voorkomen door gespecialiseerde deskundigen.	X		
	regelmatig verwijderen van bladeren en plantenresten (korstmossen en zeldzame muurplanten laten staan);		X jrl	
	gebruik van biologisch afbreekbare onkruidverdelger. Algen verwijderen met een algendodend middel of d.m.v. stomen;		X volgens noodzaak	X
	geen gebruik van bosmaaier of grasmaaier rond de zerken of voorzien van voldoende afscherming van de graven		X altijd	
	regelmatig weghalen van vogelmest		X jrl	
	zachte steensoorten niet zandstralen of schuren (niet reinigen onder hoge druk);		X altijd	
	vermijden van chemische producten zoals zoutzuur, soda, ammoniak, bleekwater, ...;		X altijd	
	verwijder geen patina op brons en steen;		X altijd	
	gebruik maken van een niet te harde borstel bij onderhoudsbeurten (geen staalborstel gebruiken);		X altijd	
	consolidatie van het monument;	X volgens fasering		
	jaarlijks nazicht na de winter voor het uitvoeren van eventuele tijdelijke noodingrepen in afwachting van de restauratie;		X jrl	
	tijdelijk stockeren van onderdelen van het grafmonument;	X		
	uitvoeren van instandhoudingswerken i.f.v. de stabiliteit (vb bij verzakkingen van de fundering)	X volgens fasering		
	restauratie volgens inspectieverslag;	X volgens fasering		
	herstellen en verankeren van gebroken onderdelen volgens de regels van de kunst;	X volgens fasering		
	verwijderen van woekerende planten(wortels) en/of bijsnoeien;		X jrl	
	herstel van cementrustiek volgens de regels van de kunst;	X volgens fasering		

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
	vervangen van houten onderdelen volgens de regels van de kunst;		X volgens fasering	
	restauratie van de kruisbeelden d.m.v. stralen, metalliseren en poedercoaten;	X volgens fasering		
	voorzien van voldoende afwatering van regenwater bij vrieskou;	X volgens fasering		
	aanbrengen van verflaag en/of andere beschermingslaag op kruisbeelden in cementrustiek (niet gebruik maken van siliconen of lijmen)		X 5jrl, na restauratie	
	inscripties niet herkappen of overschilderen tenzij door of op advies van een specialist.		X altijd	
	regelmatig herschilderen ijzeren en houten onderdelen;		X 5jrl, na restauratie	
	herstel van open voegen met een hydraulische kalkmortel en/ of compatibele mortel en bij herbevestigen van losliggende delen		X 5jrl, na restauratie	
	beschermen van bronzen of koperen objecten d.m.v. het aanbrengen van zuivere bijenwas na het reinigen in het voorjaar		X jrl	
	Maatregelen per graf in detail : zie lijst graven Bijlage 7	X	X	
KERKHOFMUUR				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 129 Referentie voor herstellwijze, zie bijlage 6			
	Jaarlijks uitvoeren van een oppervlaktereiniging van de muur (verwijderen van bladeren, opspattend regenwater, modder, mos, ...). Reinigen met droge borstel, afhankelijk van de noodzaak plaatselijk afwassen. In geen geval reinigen onder hoge druk.		X jrl	X
	Plaatselijk herstel van de muur.		X volgens noodzaak	
	Meegaand met de oppervlaktereiniging van de binnen- en buitenkant van de muur uitvoeren van een jaarlijks nazicht voor het al dan niet plaatselijk opnieuw kaleien. Kaleien volgens noodzaak. Technische fiche BIJLAGE 6		X volgens noodzaak	X
HERDENKINGSMONUMENT WOI (EXT01)				
	Maatregelen overgenomen uit restauratieverslag 171001, p. 29			
	Onderhoudswerken (verwijderen vuil, schadeverschijnselen waarnemen, werking hydrofuge controleren door waarneming)		X 5jrl	X
	Herstel beschadigde onderdelen		X volgens noodzaak	
INFORBORD (EXT02) (Geen erfgoedwaarde)				
	Storend bord te verwijderen of te vervangen door een minder storend exemplaar	X timing vrij		

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
LOSSE WATERKRAAN (EXT03)				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 132			
	Verplaatsen cfr Landschapsbeheersplan en restauratie	X volgens fasering		
	Behandelen van de metalen onderdelen met roestwerende verf en voorafgaand technisch onderzoek		X 5jrl, na restauratie	
	Consolideren van metalen onderdelen, eventueel na demontage, door zand- of staalstraling, metallisatie en roestwerende behandeling		X 5jrl, na restauratie	
HANDPOMP (EXT04)				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 132			
	Restauratie en omhullen van aanzuigleiding met metalen buis	X volgens fasering		
	Behandelen van de metalen onderdelen met roestwerende verf		X 5jrl, na restauratie	
	Consolideren van metalen onderdelen, eventueel na demontage, door zand- of staalstraling, metallisatie en roestwerende behandeling		X 5jrl, na restauratie	
	Opgieten en jaarlijks onderhoud na de winter		X jrl	
PISSIJN (EXT05)				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 130			
	Voorafgaand technisch onderzoek	X		
	Inspectie en onderhoud volgens resultaten, voorafgaand technisch onderzoek	X jrl		
	Restauratie van de verschillende onderdelen	X volgens fasering		
OMHEINING ROND PRIESTERGRAVEN (EXT06)				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 130-131			
	Technisch onderzoek	X		
	Restauratie van de verschillende onderdelen volgens richtlijnen uit voorafgaand technisch onderzoek	X volgens fasering		
	Behandelen van de metalen onderdelen met roestwerende verf		X 5jrl, na restauratie	
	Consolideren van metalen onderdelen, eventueel na demontage, door zand- of staalstraling, metallisatie en roestwerende behandeling		X 5jrl, na restauratie	

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
-----------	--------------	----------------------	-------------	---------------------------

TOEGANGSPOORTJE (EXT07)				
Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 131				
Technisch onderzoek		X		
Restauratie van de verschillende onderdelen volgens richtlijnen uit voorafgaand technisch onderzoek		X volgens fasering		
Behandelen van de metalen onderdelen met roestwerende verf			X 5jrl, na restauratie	
Consolideren van metalen onderdelen, eventueel na demontage, door zand- of staalstraling, metallisatie en roestwerende behandeling			X 5jrl, na restauratie	
COLUMBARIAMUUR (EXT08) (Geen erfgoedwaarde)				
Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 131				
Treffen van maatregelen tegen corrosie, aftakeling, etc.			X 2jrl	
Verwijderen van de columbariamuur na aflopen concessie		X		

FLORA - BOMEN EN HOUTACHTIGEN

Nummering	Omschrijving	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating
LINDEBOMEN				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 112-114. Heraanplant is reeds gerealiseerd			
	Regelmatig nazien en op gepast tijdstip de steunstokken inkorten tot op +/-20cm (voorkomen van maaischade), nazien van boombindsels		X volgens fasering	
	vrijstellen en uitvoeren van jeugd- en begeleidingssnoei van dreefbomen of solitaire bomen met handsnoeischaar en handsnoeizaag in de periode oktober-maart met verwijdering van het snoeihout		X jrl	
	Regelmatig inboeten van sterk kwijnende dreefbomen of solitaire bomen met handsnoeischaar en handsnoeizaag in de periode oktober-maart met verwijdering van het snoeihout		X jrl	
	verwijderen van waterloten van lindebomen met handsnoeischaar in de periode juli-september met verwijdering van het snoeihout		X jrl	
	kandelaren van de lindebomen met handsnoeizaag in de periode oktober-februari, met verwijdering van het snoeihout		X 3 jrl	
BESTAANDE HULSTMASSIEVEN AAN INKOM VAN HET KERKHOF				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 115.			
	Onderhouds- en verjongingssnoei bestaande zuilvormen (wegnemen dode takken)	X nu		
	Vervangen met dezelfde soort van de bestaande indien ze afgestorven zijn	X volgens noodzaak		
	Scheren zuilvormen		X nu en om de 6 maand	
	Onkruidbeheer door hakken en wieden aan de voet van de haag		X nu en 7jrl	
CARPINUSHAAG AAN DE INKOM VAN HET KERKHOF				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 115			
	Rooien en verwijderen van overtollige beplanting (alle aanwezige beplanting excl Carpinus en Buxus) rond de haag (incl. dode haagplanten)	X nu		
	Aanvullen van de haag (gaten en zone's zoals aangegeven op het plan waar nog geen planten aanwezig zijn) met Carpinus betulus, dubbele rij van 5planten per lm – plantmaat 100-150	X volgens noodzaak		
	Scheren haag op hoogte 180 à 200cm		X nu en om de 6 maand	
	Onkruidbeheer door hakken en wieden aan de voet van de haag		X nu 7jrl	

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
AANPLANTEN EN VERPLANTEN VAN BUXUSMASSIEVEN				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 116			
	Aanplanten van nieuwe Buxusplanten, plantdichtheid 9planten per m2 - maat 20-30 verspreid over kerkhof waar open zones zijn	X volgens noodzaak		
	Scheren in vrije wolkvorm		X nu en om de 6 maand	
	Onkruidbeheer door hakken en wieden		X nu 7jrl	
HAAG ROND GRAF VERSCHAEVE				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 117			
	Scheren van de Taxushaag, waarbij de haag strak geschoren wordt aan de achterzijde en aan de onderkant van de voorzijde. De bovenkant mag vrij – los groeien. Beide zijanten worden afhellend geschoren (tot op minimum 1m hoogte) om het zicht op de begraafplaats open te houden (maximumhoogte van 2 tot 2,50 meter)		X nu en om de 6 maand	
	Rooien van de bestaande haag (haagbeuk) met wortel	X		
	Aanplant met taxus baccata met plantdichtheid 5pl per lm, maat 40-50	X		
	Onkruidbeheer door hakken en wieden aan de voet van de haag		X nu 7jrl	
AANPLANTEN MONCHATAROZEN				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 118.			
	Aanplanting van Monchatarozen, met plantdichtheid 5pl per lm, maat 30-40; soorten gaande van wit tot roze bloei. Vb: Ballerina, Dinky, Heavenly Pink, ...	X volgens fasering		
	Tijdens de bloeiperiode de uitgebloeide trossen verwijderen tot 15 september. Vanaf die tijd laat men de bloemen hun normale gang gaan waarna ze botteltjes vormen tijdens de rustperiode van de plant.		X vanaf aanplant en tot 15 september	
	terugsnoeien van de struiken na de winter, in de lente. Indien de planten niet te groot worden kan men zich beperken tot het terugsnoeien van de uitgebloeide trossen, daardoor komen de planten het volgende jaar een maand vroeger in bloei. De takken die 2 jaar na elkaar gebloeid hebben, sowieso wegnemen.		X binnen 1j na aanplant en jrl	
	Onkruidbeheer door hakken en wieden aan de voet van de plant		X nu 7jrl	

FLORA - KRUIDACHTIGEN

Nummering	Omschrijving	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating
AANPLANTING CAMPANULA TUSSEN DE GRAVEN				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 119. Smalle, om te maaien moeilijk bereikbare stroken, aanplanten met een fleurige bodembedekker om onkruidgroei zoveel mogelijk tegen te gaan			
	Inwerken van grassen en onkruid + toevoegen van compost en/of organische meststof voorafgaandelijk aan de aanplantingen	X volgens fasering		
	Aanplanting van Campanula (P9) tussen de verschillende graven (9st/m2)	X volgens fasering		
	opschikken van de plant (wegnemen dode plantendelen en uitlopers op de graven en wegnis weg nemen na hoofdbloei in late voorjaar)		X binnen 1j na aanplant en jrl	
	Onkruidbeheer door wieden		X nu 7jrl	
AANPLANTING VARENS BIJ GRAF CYRIEL VERSCHAEVE				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 119. Groene volumes tussen de algemene aanplanting van campanula			
	Inwerken van grassen en onkruid + toevoegen van compost en/of organische meststof voorafgaandelijk aan de aanplantingen	X volgens fasering		
	Aanplanting van Polypodium vulgare (eikvaren) (P9) tussen de verschillende graven (5st/m2)	X volgens fasering		
	Aanplanting van Dryopteris filix-mas (mannetjesvaren) (P9) tussen de verschillende graven (5st/m2)	X volgens fasering		
	opschikken van de bovengrondse plantendelen (wegnemen dode en dorre bladeren).		X binnen 1j na aanplant en jrl	
	Onkruidbeheer door hakken en wieden		X nu 7jrl	
BOLGEWASSEN BIJ KINDERGRAVEN				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 120. Smalle, om te maaien moeilijk bereikbare stroken, aanplanten met een fleurige bodembedekker om onkruidgroei zoveel mogelijk tegen te gaan			
	Inwerken van grassen en onkruid + toevoegen van compost en/of organische meststof voorafgaandelijk aan de aanplantingen	X volgens fasering		
	Aanplanten van bolgewassen – Crocus tommasinianus (wilde krokus) – enkel witte en blauwe variëteiten – 8 bollen/m2 groepsgewijze aanplant	X volgens fasering		
	De zones met aanplanting van bloembollen jaarlijks maaien bij het verdorren van het loof.		X binnen 1j na aanplant en jrl	

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
GAZON MET INTENSIEF BEHEER				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 120. Overal gras met intensief beheer (niet enkel de paden)			
	Verwijderen van de betondallen	X volgens fasering		
	Inwerken van grassen en onkruid + toevoegen van compost en/of organische meststof voorafgaandelijk aan het inzaaien	X volgens fasering		
	Inzaaien van traaggroeiende grassoorten	X volgens fasering		
	intensief maaien (om de 2 weken in het groeiseizoen, circa 25 maaibeurtten per jaar); evolutie grasmat opvolgen; van zodra productie lager ligt het aantal maaibeurtten minderen. Door te mulchen wordt het grasafval verminderd		X na inzaai en volgens groeiseizoen	
	Maaiafval en bladeren in herfst verwijderen		X na inzaai en jrl in de herft	
	Aanvullen van de grond met goede teelaarde tot aan de voet van de graven		X na inzaai en volgens groeiseizoen	
	naar noodzaak wordt het gazon geverticuteerd bij vervilting van de grasmat (bij een storende laag van 0,5cm)		X volgens noodzaak en jrl	

WEGEN EN VERHARDINGEN				
Nummering	Omschrijving	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating
VERHARDING IN BAKSTEENKLINKERS, VOOR GEMOTORISEERD VERKEER				
	nauwkeurig opmeten in lengteprofiel en regelmatige dwarsprofielen van de volledige wegzate. De aansluiting op bestaande hoogtes dient voldoende nauwkeurig bekeken te worden	X volgens fasering		
	machinaal afgraven en afvoeren van huidige aanwezige verhardingen, inclusief funderingen ten einde het bekomen van een voldoende grote koffer voor het plaatsen van de nieuwe verharding	X volgens fasering		
	machinaal afgraven, afvoeren en tijdelijk stockeren in een geschikt depot van de bovenste onverharde bodemlaag met een kleine kraan tot op een diepte van ca. 15 – 20cm beneden maaiveld en eventueel gelijktijdig en lokaal handmatig (her)profilen van bermen en rond bomen, andere beplantingen of te behouden constructies	X volgens fasering		
	machinaal uitgraven met een kleine kraan en afvoeren van diepere grondlagen naar een geschikt depot tot op de nodige diepte (zie principeprofiel in bijlage 6)	X volgens fasering		
	funderingsopbouw volgens principeprofiel bijlage 6	X volgens fasering		
	plaatsen van baksteenverharding, gele streekeigen kleur, in halfsteensverband, afmeting straatformaat (detailafmetingen en afboording: zie principeprofiel in bijlage 6)	X volgens fasering		
	inzanden van voegen wanneer nodig		X jrl	
	wekelijks verwijderen van bladeren in het najaar (inclusief afvoer)		X jrl in herft	
	verwijderen van onkruid op regelmatige basis met combinatie van methodieken (veegmachine, branden, ...) ten einde een dominante onkruidsoort tegen te gaan		X jrl in groeiseizoen	

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
VERHARDING IN BAKSTEENKLINKERS, VOOR VOETGANGERSVERKEER				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 125. e.v. Hoofdverbindingen op het kerkhof met een cultuurhistorische waarde.			
	nauwkeurig opmeten in lengteprofiel en regelmatige dwarsprofielen van de volledige wegzate. De aansluiting op bestaande hoogtes dient voldoende nauwkeurig bekeken te worden	X volgens fasering		
	machinaal afgraven en afvoeren van huidige aanwezige verhardingen, inclusief funderingen ten einde het bekomen van een voldoende grote koffer voor het plaatsen van de nieuwe verharding	X volgens fasering		
	machinaal afgraven, afvoeren en tijdelijk stockeren in een geschikt depot van de bovenste onverharde bodemlaag met een kleine kraan tot op een diepte van ca. 15 – 20cm beneden maaiveld en eventueel gelijktijdig en lokaal handmatig (her)profilen van bermen en rond bomen, andere beplantingen of te behouden constructies	X volgens fasering		
	machinaal uitgraven met een kleine kraan en afvoeren van diepere grondlagen naar een geschikt depot tot op de nodige diepte (zie principeprofiel in bijlage 6)	X volgens fasering		
	funderingsopbouw volgens principeprofiel	X volgens fasering		
	plaatsen van baksteenverharding, gele streekeigen kleur, in halfsteensverband, afmeting straatformaat (detailafmetingen en afboording: zie principeprofiel bijlage 6)	X volgens fasering		
	inzanden van voegen wanneer nodig		X jrl	
	wekelijks verwijderen van bladeren in het najaar (inclusief afvoer)		X jrl in herft	
	verwijderen van onkruid op regelmatige basis met combinatie van methodieken (veegmachine, branden, ...) ten einde een dominante onkruidsoort tegen te gaan		X jrl in groeiseizoen	

Nummering	Omschrijving	eenmalig / timing	terugkerend	vrijstelling toelating
VERHARDING IN BAKSTEENKLINKERS, VOOR DRUIPRAND / STOEP ROND KERKMUR				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 127. e.v. Druiprand rond muur van de kerk om een modderige boel na hevige regenbui te voorkomen			
	nauwkeurig opmeten in lengteprofiel en regelmatige dwarsprofielen van de volledige wegzate. De aansluiting op bestaande hoogtes dient voldoende nauwkeurig bekeken te worden	X volgens fasering		
	machinaal afgraven en afvoeren van huidige aanwezige verhardingen, inclusief funderingen ten einde het bekomen van een voldoende grote koffer voor het plaatsen van de nieuwe verharding	X volgens fasering		
	machinaal afgraven, afvoeren en tijdelijk stockeren in een geschikt depot van de bovenste onverharde bodemlaag met een kleine kraan tot op een diepte van ca. 15 – 20cm beneden maaiveld en eventueel gelijktijdig en lokaal handmatig (her)profielen van bermen en rond bomen, andere beplantingen of te behouden constructies	X volgens fasering		
	machinaal uitgraven met een kleine kraan en afvoeren van diepere grondlagen naar een geschikt depot tot op de nodige diepte (zie principeprofiel in bijlage 6)	X volgens fasering		
	funderingsopbouw volgens principeprofiel in bijlage 6	X volgens fasering		
	plaatsen van baksteenverharding, gele streekeigen kleur, in halfsteensverband, afmeting straatformaat (detailafmetingen en afboording: zie principeprofiel bijlage 6)	X volgens fasering		
	inzanden van voegen wanneer nodig		X jrl	
	wekelijks verwijderen van bladeren in het najaar (inclusief afvoer)		X jrl in herfst	
	verwijderen van onkruid op regelmatige basis met combinatie van methodieken (veegmachine, branden, ...) ten einde een dominante onkruidsoort tegen te gaan		X jrl in groeiseizoen	

MEUBILAIR				
Nummering	Omschrijving	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating
OPMAAK HUISSTIJL VOOR MEUBILAIR				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 132-133 Zorgen voor een eenheid in het verschillende meubilair, aanwezig op de begraafplaats			
	Opmaak van een (detail)ontwerp van de huisstijl voor het meubilair. Het meubilair is uitgewerkt in hout, met metalen onderbouw.	X volgens fasering		
	Leveren en plaatsen van twee lange banken (7m) aan weersijden van het inkomplein	X volgens fasering		
	Leveren en plaatsen van 3 vuilnisbakken aan begin van elke toegangsweg	X volgens fasering		
	Leveren en plaatsen van een infobord over de geschiedenis van het kerkhof aan de inkomzijde van het kerkhof	X volgens fasering		
	Leveren en plaatsen van een aankondigingsbord voor gemeentelijke zaken	X volgens fasering		
	basisonderhoud opgenomen in de ronde voor onderhoud zitbanken		X jrl	
	onmiddellijk herstel van ernstige schade, vandalisme		X volgens noodzaak	

VERLICHTING VAN DE BEGRAAFPLAATS				
Nummering	Omschrijving	eenmalig	terugkerend	vrijstelling toelating
VERLICHTING VAN DE BEGRAAFPLAATS				
	Maatregelen overgenomen uit Landschapsbeheersplan, p 134 Globale verlichting van het kerkhof door middel van de straatverlichting en accentverlichting van de kerk en bepaalde grafmonumenten			
	Opmaak van een globaal lichtplan	X volgens fasering		
	Schemerverlichting op het inkomplein	X volgens fasering		
	Accentverlichting beeld op inkomplein	X volgens fasering		
	Accentverlichting van de kerk(gevels)	X volgens fasering		
	Accentverlichting van monumentale graven	X volgens fasering		
	Jaarlijkse controle van de armaturen.		X jrl	
	Vervangen van lampen wanneer nodig.		X volgens noodzaak	

7. VOORSTEL VAN OPVOLGING EN EVALUATIE

7. VOORSTEL VAN OPVOLGING EN EVALUATIE

7.1. OPVOLGING BEHEER

Bijgevoegde lijst in **hoofdstuk 6** vormt een leidraad voor de gemeente Alveringem en de gebruikers/bezoekers om de aanwezige erfgoedwaarden goed te onderhouden, zodat deze niet verloren gaan en om verloren erfgoedwaarden terug te brengen.

Deze lijst richt zich, naast een aantal dringende en minder dringende werken, voornamelijk op onderhoud. Goed onderhoud zorgt er immers voor dat een gebouw minder nood heeft aan grondige restauraties.

Deze lijst is niet limitatief en zal tevens doorheen de jaren waarin het beheersplan actief is, worden aangepast aan de toestand van de kerk en zijn omgeving, de wijzigende normen, etc.

7.1.1. Beheer van de kerk

Momenteel is er reeds een contract met Monumentenwacht voor het uitvoeren van periodieke controles, en dit wordt verdergezet.

De kerkfabriek staat in voor het dagelijkse onderhoud. Kleine herstellingen worden ook door hen uitgevoerd, al dan niet in samenwerking met de technische dienst van de gemeente.

De onderhouds- en restauratiewerken worden zoveel mogelijk gefaseerd, met het oog op maximale financiële ondersteuning door erfgoedpremies. Bij elke fase zal bij het beëindigen een verslag van de werkzaamheden overgemaakt worden. Het verslag wordt opgemaakt door de ontwerper (indien deze aangesteld is) of door de aannemer die de werken uitgevoerd heeft. Het verslag wordt uiterlijk 6 maand na het beëindigen van de werken door de eigenaar aan Onroerend Erfgoed overgemaakt.

In periodes waarin er geen onderhouds- of restauratiewerkzaamheden gepland zijn, zal hetzij door de eigenaar, hetzij door Monumentenwacht op vraag van de eigenaar, om de 6 jaar een verslag over de toestand van de kerk aan Onroerend Erfgoed overgemaakt worden. Hierbij wordt een onderhoudslogboek bijgehouden. Een onderhoudslogboek bevat:

- een toestandrapport van de toestand zes jaar geleden
- een recent toestandrapport van de huidige toestand
- een overzicht van de (preventieve) maatregelen en onderhoudswerken die je de voorbije zes jaar uitgevoerd hebt

7.1.2. Beheer van het kerkhof

Het beheer van het kerkhof valt onder de gemeente.

7.1.2.1. Algemeen

Er zal een contract afgesloten worden met Monumentenwacht voor het uitvoeren van periodieke controles.

De technische dienst van de gemeente staat in voor het dagelijkse onderhoud. Kleine herstellingen worden ook door hen uitgevoerd.

De onderhouds- en restauratiewerken worden zoveel mogelijk gefaseerd, met het oog op maximale financiële ondersteuning door erfgoedpremies. Bij elke fase zal bij het beëindigen een verslag van de

werkzaamheden overgemaakt worden. Het verslag wordt opgemaakt door de ontwerper (indien deze aangesteld is) of door de aannemer die de werken uitgevoerd heeft. Het verslag wordt uiterlijk 6 maand na het beëindigen van de werken door de eigenaar aan Onroerend Erfgoed overgemaakt.

In periodes waarin er geen onderhouds- of restauratiewerkzaamheden gepland zijn, zal hetzij door de eigenaar, hetzij door Monumentenwacht op vraag van de eigenaar, om de 6 jaar een verslag over de toestand van het kerkhof aan Onroerend Erfgoed overgemaakt worden. Hierbij wordt een onderhoudslogboek bijgehouden. Een onderhoudslogboek bevat:

- een toestandrapport van de toestand zes jaar geleden
- een recent toestandrapport van de huidige toestand
- een overzicht van de (preventieve) maatregelen en onderhoudswerken die je de voorbije zes jaar uitgevoerd hebt

8. BIJLAGEN

8. BIJLAGEN

Bijlagen	Niet van toepassing	Bijgevoegd	
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt		X	BIJLAGE 1
Lijst van geplande werkzaamheden		X	Hfst. 6
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zijn van toelating		X	Hfst. 6
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart		X	BIJLAGE 2
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	X		
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed die in aanmerking komen voor een premie met aanduiding op kaart	X		
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is		X	Hfst. 6
Lijst van cultuurgoeederen die in aanmerking komen voor een premie		X	BIJLAGE 3
Lijst van premiegerechtigde werken aan een orgel dat dateert van na WOI	X		
Lijst van handelingen waarvoor CBS niet kan oordelen dat ze van die aard zijn om wezenlijke eigenschappen van een DG/SG te verstoren.	X		
EXTRA BIJLAGES			
Opmetingsplannen kerk en kerkhof		X	BIJLAGE 4
Lijst van de erfgoedelementen		X	BIJLAGE 5
Technische fiches maatregelen		X	BIJLAGE 6
Inventarisatie kerkhof, waardevolle graven en toestand graven		X	BIJLAGE 7

9. BIBLIOGRAFIE

9. BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

HAVERMANS A-M; DRUART H., *Kerk en kerkhof van Alveringem*, 2013

Ministerie van Nederlandse Cultuur, Koninklijk Instituut voor het kunstpatrimonium, *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie West-Vlaanderen, Kanton Veurne*, Brussel, 1975

PETILLION A; TERMOTE J., *Sint-Audomaruskerk Alveringem, toeristische gids*, Alveringem, 1993

WACKENIER, W., *Alveringem in de Grote Oorlog*, Brugge, 2005

BAKELANTS, I., *De glasschilderkunst in België in de negentiende en twintigste eeuw, Repertorium van A tot Z*

ARCHIEFBRONNEN

GEMEENTEARCHIEF ALVERINGEM, *Plan kerkhof*, 1928

GEMEENTEARCHIEF ALVERINGEM, *Plan kerkhof, bestaande toestand*, 1986

GEMEENTEARCHIEF ALVERINGEM, *Plan kerkhof, nieuwe toestand*, 1986

ONUITGEGEVEN BRONNEN

BURO VOOR VRIJE RUIMTE, *Landschapsbeheerplan kerkhof van Alveringem*, Gent, 2012

MONUMENTENWACHT, *Bouwkundige inspectie Sint-Audomaruskerk*, 2014 en 2017

ONROEREND ERFGOED, *Informatie over archiefconsultatie KCML*, 2017

INTERNETBRONNEN

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Graf Cyriel Verschaeve en militairen*, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/213322> (geraadpleegd op 11 april 2017)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Orgel kerk Sint-Audomarus*, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/92094> (geraadpleegd op 11 april 2017)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Parochiekerk Sint-Audomarus met omgeving*, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/13159> (geraadpleegd op 11 april 2017)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Parochiekerk Sint-Audomarus*, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/13157> (geraadpleegd op 11 april 2017)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Parochiekerk Sint-Audomarus*, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/15811> (geraadpleegd op 11 april 2017)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Schilderij Verschaeve als H. Kristoffel*, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/95617> (geraadpleegd op 11 april 2017)